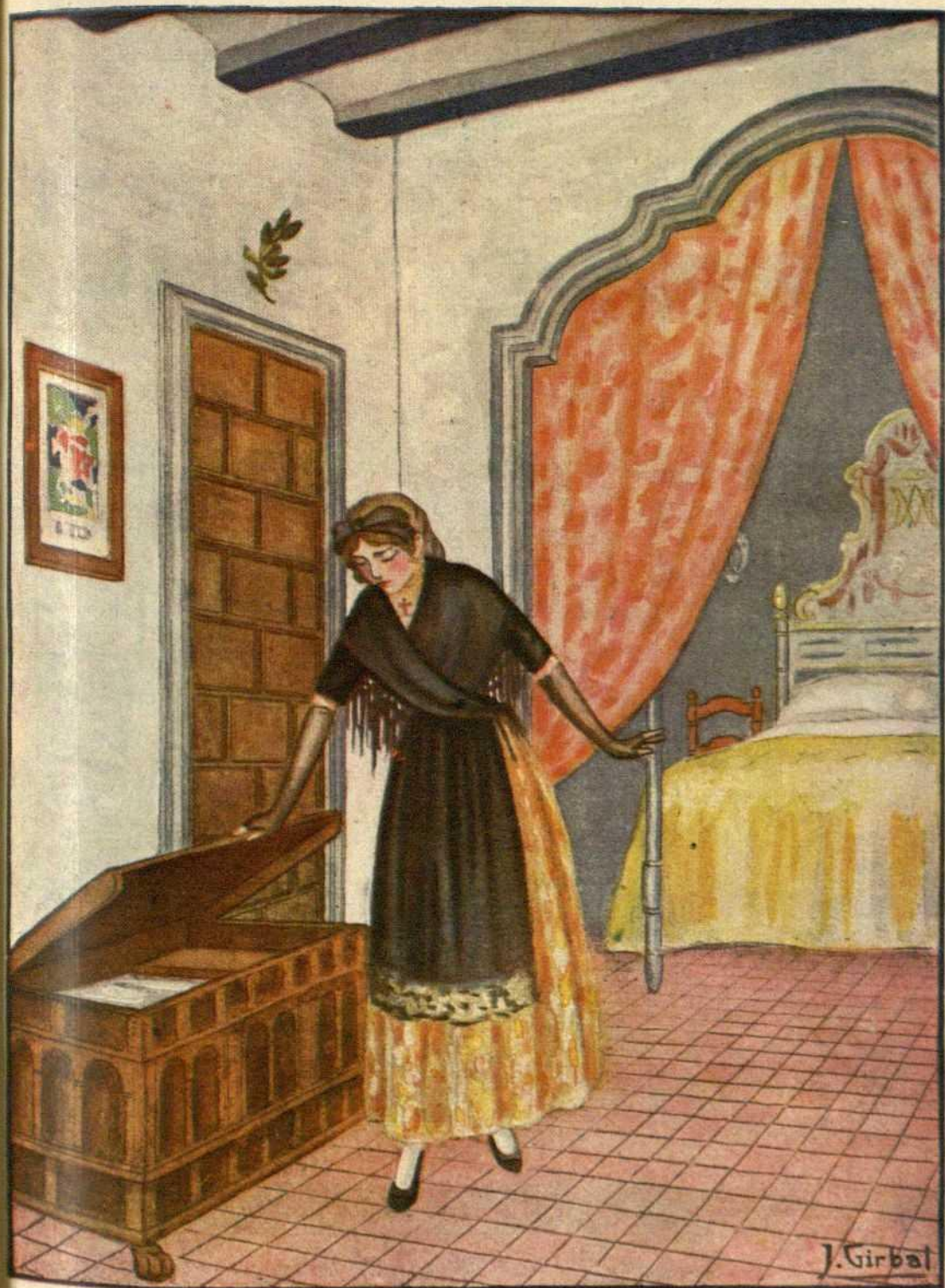

Núm. 66

D'Ací i d'Allà

Any 1923

==== Mes de juny =====

NO EN GASTEU D'ALTRA

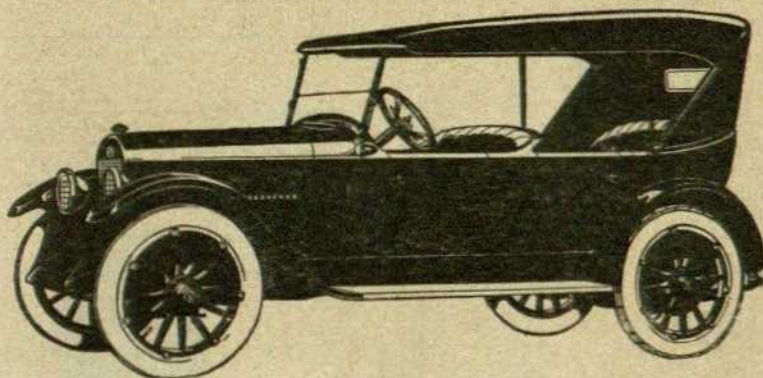
Studebaker

Studebaker

6 cilindres

Cap dóna major satisfacció

**Tots els de sa reputació
li doblen el preu**

Agents generals:

Stevenson, Romagosa i C.^a

València, 295

Studebaker

Studebaker

Formosor del cutis

—A tus pies rendido imploro
que me tengas compasión.

—No hay compasión, don Medoro:
uso siempre este jabón.

JOVENTUT PERPÈTUA

Sabó, 1'50. - Crema, 2'50. - Polvos,
2'50. - Aigua Cutània, 5'50. - Aigua de
Colònia, 3'50, 6, 10 i 16 pessetes,
segons flascó. - Locions per al cabell,
4'50, 6'50 i 20 ptes., segons flascó

Últimes creacions : Productes sèrie IDEAL

Acàcia - Mimosa - Ginesta - Rosa de
Jerico - Admirable - Matinel - Chipre
Rocio Flor - Rosa - Vértigo - Clavell
Muguet - Violeta - Giessami

Sabó, 3. - Polvos, 4. - Loció, 4'50, 7'50
i 20 pessetes, segons flascó.
Essència per al mocador, 18 pes-
setes flascó amb estoig

CORTÉS GERMANS

BARCELONA

FLUJO BLANCO

SALES TIMOLADAS
DE
MEDIANA DE ARAGÓN

CURAN, PREVIENEN las ENFERMEDADES ESPECIALES de la MUJER.
VÉASE EL MODO DE EMPLEO EN EL PROSPECTO INCLUIDO EN CADA CAJA

Pídase copias "SALUS" de MEDIANA de ARAGÓN
Caja de 6 bolsitas. Pta. 1'25 en Farmacias

ARCAS ARISÓ NUEVO SISTEMA
INFRACTURABLES A PRUEBA DE FUEGO Y SOPLETE

Con doble cámara
de aire (patente) y
refractario macizo.
Cerradura "Triumf"

Funciona con y
sin llave por Sere-
to o 100 millones
de combinaciones

Hijos de A. Arisó
ARCAS para caudales
BÁSCULAS
Sans 12 Barcelona

DEPILATORIO BORRELL

Sin molestia, quita el pelo ó vello y mata la raíz sin irritar el cutis

A. BORRELL
Asalto 52 - Barcelona
y en todas las perfumerías.

Se remite discretamente por correo certificado, anticipando 4'30 Dts. en sellos etc.

MIREN QUE HERMOSO!
Así se crían los niños que toman leche condensada marca

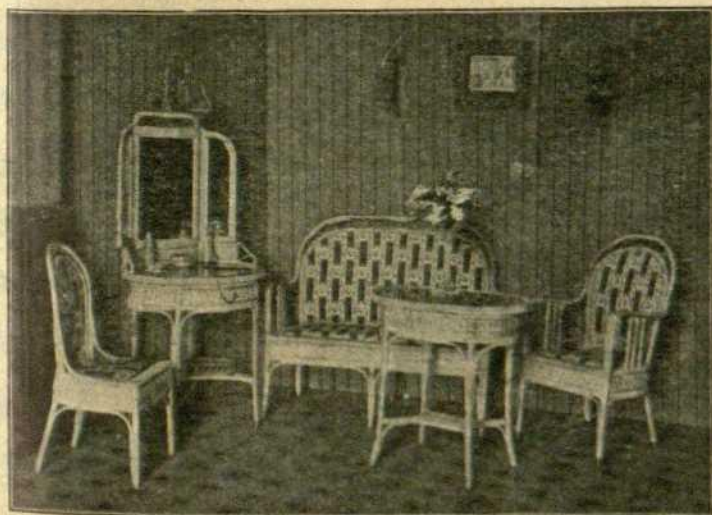
LECHERA

DESELA A SU NIÑO,
SEÑORA, VERA QUE GORDITO SE PONE

L'atractiu dels mobles de Jonc i Mèdula

Marca

M - P - N E
registrada

Els models originals i artístics creats per la

MANUFACTURE
PARISIENNE

completen la decoració interior d'una llar elegant.

**Passeig
de Gràcia,
115
Barcelona**

Telèfon 686 G.

**D'ACÍ
D'ALLÀ**

MAGAZINE MENSUAL
 ~ ~ DIRECTOR ~ ~
 IGNASI FOLCH I TORRES
 : EDITORIAL CATALANA :
 ESCUDELLERS, 10 BIS
 ~ ~ BARCELONA ~ ~

~ ~ **SUMARI** ~ ~

Impressions de viatge: Beatificació de Sor Teresa de Lisieux, *Francesc de P. Blasi*. — La nit de Sant Joan (poesia), *Julià Vila Ortiz*. — De l'homenatge a Pau Claris. — Del món de les Lletres i de les Arts, *Puck*. — El riu, per François Coppée, *Trad. de Josep Granger*. — De l'Aplec Excursionista de Catalunya — Théophile Gautier, *J. Massó Ventós*. — La senyoreta Valentina, *Jaume Marí Marull*. — N'Adolf Fargnoll i els seus cofrets, *I. Folch Torres*. — De la Festa d'Infants i de Flors al Parc Güell. — Les dues més solemnis festes de Catalunya. — La Reina dels Jocs Florals de Barcelona (retrat). — L'Exposició d'Art d'enguany. — Paisatges de Catalunya. — Un recó dels Velers al Port de Barcelona. — D'una visita a l'Exposició del Moble. — Actualitats. — Festa simpàtica a Sant Esteve de Palautordera, *Jaume Teixidó*. — El Trobador (drama patriòtic de P. H. Pearse), *Traducció d'Enric Sala*. — Actualitats. — La benedicció de la Bandera dels Pomells de Joventut de Masnou. — La Ilíada, en català: La mort d'Hèctor, *Antoni B. Ibena i Tosell, trad.*. — Actualitats. — La Dona de la taronja (conte xinès), *Ricard Permanyer, trad.*. — La missa de dotze (poesia), *Joan Badia i*. — L'Assemblea de Congregacions Marianes. — Crònica Catalana, X. — Suplement artístic: Banc romànic de Sant Ciment de Tahull. Coberta de J. Giralb.

REDACCIÓ: MALLORCA, entre 257 i 259

Preu: 1'25 pessetes

ROMA. — La grandiosa Basilica Vaticana, vista des de la Plaça de Sant Pere

Impressions de viatge

Beatificació de Sor Teresa de Lisieux

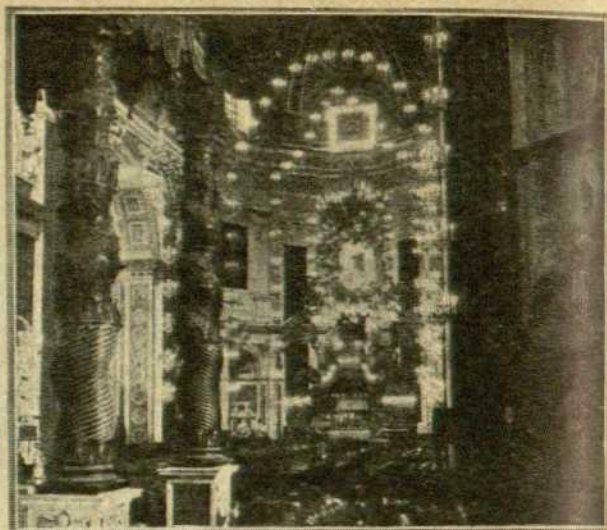
El dia 29 d'abril d'aquest any. Dies abans Roma cristiana ja es preparava per la festa. D'arreu de França arriben milers de pelegrins per a honorar la glorificació de llur compatriota. Dins de la Basilica Vaticana hom sent ressonar els cops de martell dels fusters que amb delit aixequen tribunes als angles del creuer i estenen baranes a la nau central per tal de dividir-la en compartiments per a comoditat i bon ordre dels convidats; ací i allà hi penjen tapissos al·legòrics a la beatificació; des de l'arrancada de les voltes cauen llenques de domassos vermell-grana damunt els rics marbres que el bon gust de

della Porta féu posar per les parets; de les alteroses voltes pengen centenars de salamons de cristall seguint les corbes de l'arquitectura del temple; el presbiteri s'engalana amb formós dossier blanc que cobricela el lloc d'honor destinat al retrat de Sor Teresa del Nen Jesús, carmelita descalça, de Lisieux, i per tot, hom veu tràfec, quals preparatius demostren pla bé l'importància de la festa, que, evidentment, esdevindrà més gran i solemne per l'ambient en el qual es desenrotllarà.

Perquè la grandiositat imponent de l'església de San Pere, la més gran de la cristianitat, d'harmòniques proporcions; la riquesa de mosaics, sens parió en el món, que la decoren substituint la pintu-

ra; les formoses gegantines escultures en marbre que hom hi admira; el paviment de marbre policromat que hom trepitja sota els arcs atrevits que aguanten la alterosa cúpula, totes aquestes bel·leses i d'altres que serva com preuat tresor la Basílica Vaticana, desperten en l'ànim més profà un respecte profund vers els actes que s'hi celebren, i l'aire de sumptuositat i magnificència que s'hi respira influeix en els esperits per tal d'adaptar-los a totes les manifestacions religioses de la vida interna, fins en les que quotidianament s'hi celebren, malgrat la distracció que hi pugui portar l'afluència de turistes que a totes hores s'hi embadoca.

Per altra part hom entra al Temple amb el cervell amarat de coses belles de la Ciutat Eterna; hom sent la influència del lloc més proper que ha admirat; hom serva en la ment la grata impressió que li ha produït al trobar-se de cop i volta en mig de la Plaça de Sant Pere, manca-

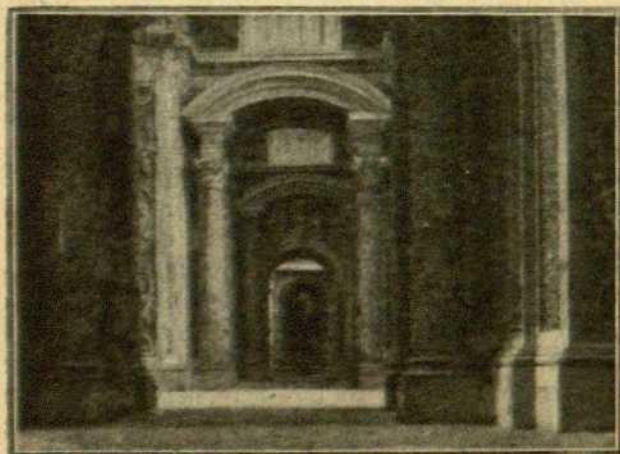
INTERIOR DE LA GRAN BASÍLICA

Il·luminació del Presbiteri per a la Beatificació de Sor Teresa de Lisieux

da de perspectiva per la proximitat de les cases veïnes que hom treuria, però que, malgrat això, aquesta plaça és la més imponent del món i digne avant-sala de la formosa església vaticana que la presideix des del cim de majestuosa escalinata.

Així, doncs, tot feia preveure que la festa esdevindria solemne baix tots conceptes. Calia no perdre temps per tal d'assistir-hi. El dia abans les targes de convit escassejaven, malgrat haver-ne fetes seixanta mil segons es deia. *I Portone di Bronzo* es veïe cada moment més assetjat per les comandes, que la guàrdia Suïssa esquivava amb llur severitat i rigidesa, restringint l'entrada de persones al Vaticà.

Al matí del dia senyalat, la Plaça de Sant Pere es curullava de gent vinguda d'arreu del món, i, empenyuda pel goig del sentiment religiós, furgava per tal d'ar-

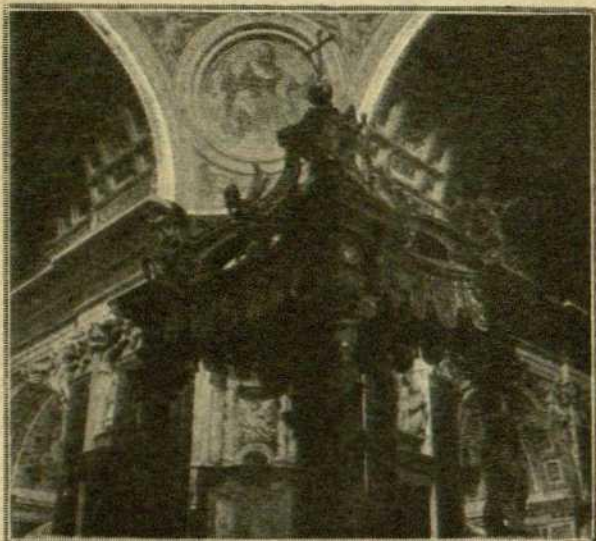

Nau lateral de la Basílica

ribar al cancell de la Basilica. Aquesta s'ompli ràpidament i ordenadament, des-tacant-se d'entre la negror de la multitud, car les targes obligaven *I signori debbono essere vestiti in abito nero, Le Signore in abito accollato nero e velo in testa*, la blancor de les toques de les monges i els hàbits blancs dels frares, que uns i altres hi eren en gran nombre.

Teresa es presentà a nostres ulls amb tota llur bellesa en mig d'esplendorosa il·luminació. El moment és emocionant per excel·lència. Hom resta corprès. El silenci és absolut.

Les campanes branden en tots els cloquers de la ciutat. Els potents orgues de la Basilica llencen harmoniosos sons acompanyant nombrosa massa choral.

Baldaquí de la Basilica sota del qual oficia el Sant Pare

Arribada l'hora de les 9.30, pujaren al presbiteri Bisbes, Arquebisbes i Cardenals, ocupant aquets els llocs més preferents, i en mig del silenci absolut, una veu llunyana que es perd sota l'immensitat de les naus, enalteix les virtuts de la futura beata, a l'ensems que exposa el procés de la beatificació. La foscor del temple dóna més severitat a l'acte; solament sis ciris cremen sota el formós baldaquí del creuer, on s'hi aixeca, damunt la cripta de Sant Pere, l'altar reservat per a oficiar el Sant Pare.

Ben tost el parlament s'acabà, llavors tot d'una s'obren les aixetes de les llums, i com si un potent raig de sol s'encarés al presbiteri, el retrat de la Beata Sor

La gent s'esforça per tal de fruit amb tota delectança la santedat de la cerimònia. Hom pot contemplar com milers d'ulls s'humitegen i prenen un caient d'èxtasi contemplatiu, com implorant mercès al Cel per mediació de la novella Beata, mentre a l'altar els clergues hi ressen una solemne Missa.

La cerimònia s'escorre fins al migdia. El poble, fortament connotut, surt del Temple pausadament, omplint la Plaça de Sant Pere, que els cotxes, autos i tramvies buiden amb pocs instants, secundant així les presses de la gent per tal de poder assistir a la Benedicció Papal, que s'esqueia a les cinc de la tarda, com a complement de la beatificació.

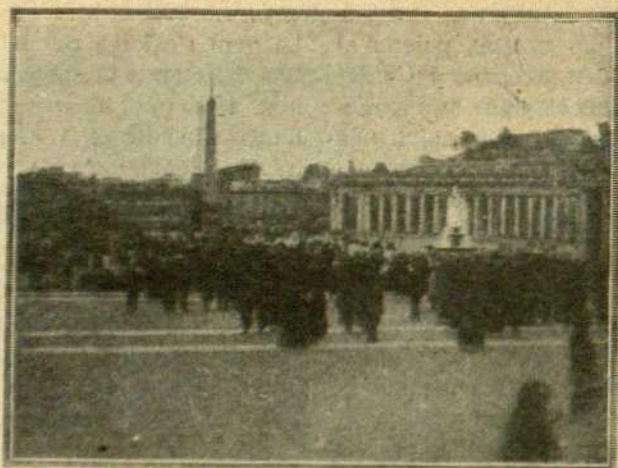

«Carabinieri» fent guàrdia davant de Sant Pere, la tarda del dia de la Beatificació de Sor Teresa

A les dues ja hi havia cua davant la reixa del cancell de la Basilica. Triple filera de *carabinieri* aguantava fermament les empentes de la multitud, que, adalera-da, s'amuntegava al peu de les escales; però les ordres donades feien inexpugnable la muralla armada, i l'onada humana es contenia i s'ordenava i el Temple omplia poc a poc els llocs distribuïts indicats en les noves targes individuals,

deixant ample pas central per on passaria el Rei de la cristianitat. A l'hora justa entrava a la Basilica el Sant Pare, vestit de blanc, assentat en la formosa cadira gestatòria portada a coll per quatre forçuts criats.

A l'obrir el poble la senzillament arrogant figura del Venerable Papa Pius XI, exterioritzà violentament l'emoció que co-vava en llurs cors, llençant entusiastes

La Plaça de Sant Pere, vista des de la Basilica, després de la Benedicció Papal.

visques i atronadors aplaudiments, que, ressonant dins les immenses naus, ofegaven els estridents sons de les orgues amb que solemnitzaven l'entrada triomfal de S. S., el qual, visiblement emocionat, escampava arreu benediccions, que el poble anhelava i agraïa amb deliri.

Aclamat així, pujà el Sant Pare al presbiteri on resà breus moments, descendint pel mateix camí per a entrar al Palau per la porta interior dreta d'abans del cancell, acompanyat sempre pel mateix

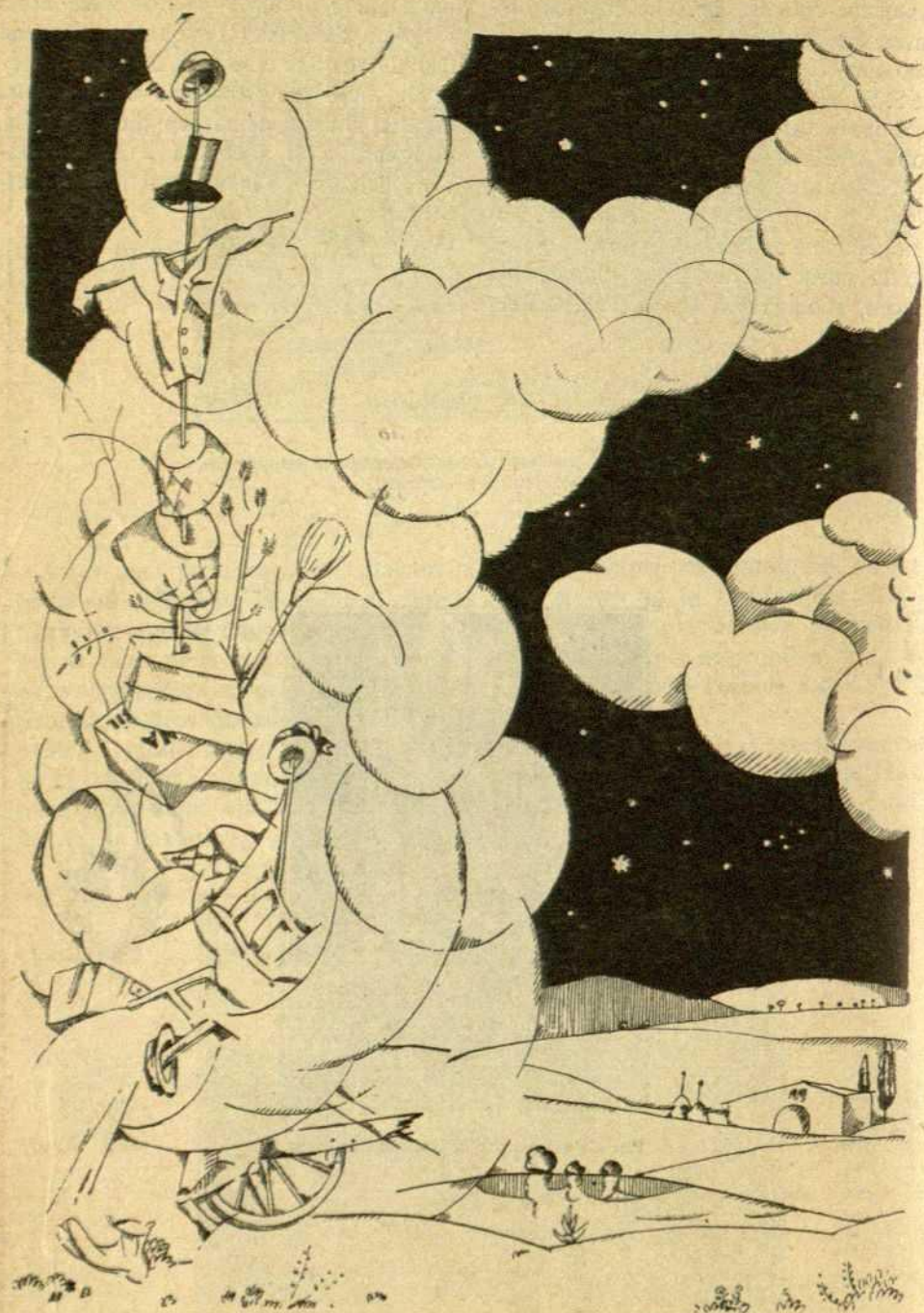
entusiasme del poble, que solament enmudí quan, freturós encara d'emoció i alegria a l'ensem i rebejant-se dins una mar d'il·lusions celestials, es donà compte del buit que l'absència de tant alta dignitat havia deixat en llurs esperits, obligant-los al silenci i a la meditació, i deixant-los-hi un grat record inesborrable.

FRANCESC DE P. BLASI

Roma, maig 1923.

Pila d'aigua beneïta, de la Basilica Vaticana

La nit de Sant Joan

MOTIU POPULAR

*Nit de Sant Joan fresca i regalada;
bruixes i follets baixen en bargada;
la que té la veu més esquerdallada
porta la cançó i les altres dansen
xisclant follament... i jamai es cansen.*

*La fruita que es cull és ben saonada,
el rostoll prou fort, l'espiga granada.
Somriu el pagés: — Tindrem bona anyada!
demà ja batrem, haurà força palla
i el pa morenenc que vol la canalla.*

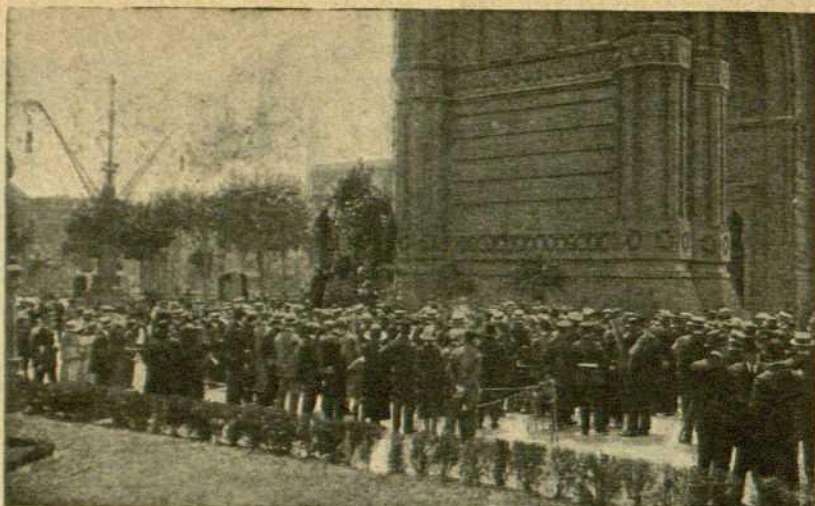
*Saber son destí vol l'enamorada
i si abans de l'any serà ja casada,
i després amb ell viurà benaurada:
A la mitja nit fa badomeries
per veure si el Fat beneeix sos dies.*

*Petega el serment a la foguerada;
saltant-la amb panteig hi diu la mainada:
— Serà la més gran de la barriada!
Noi, botes tan alt que tot tu et tresbales.
A una, a dos, a tres...! — I es cremen les calces.*

*— Avui menjarem coca pinyonada —
diu ell — i anirem a fè una ballada. —
De l'oli bullent es sent la brayada,
i tocant el vals pianos de maneta
i un parell es fan treure la planeta.*

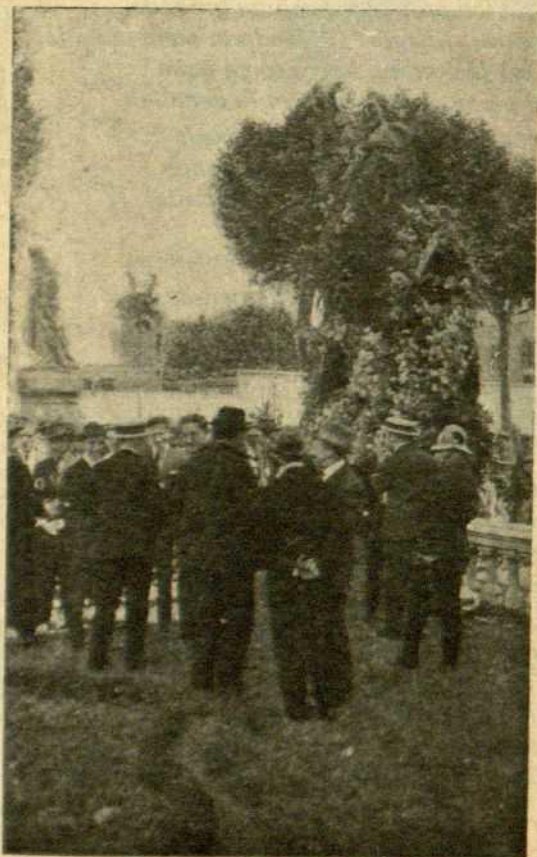
*Es la mitja nit: Cada batallada
que cau del cloquer, mena cavalcada
d'una escombra al cim, una bruixa alada.
El soroll l'abat i l'oli l'espurna...
i torna fugint a sa Cort nocturna.
Nit de Sant Joan fresca i regalada.*

JULI VILA ORTIZ
(Dibutx de J. Busquets)

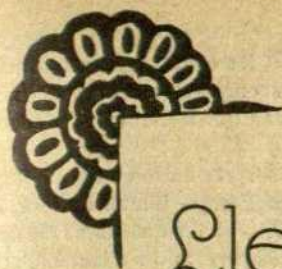
De l'homenatge a Pau Claris

Aspecte del Saló de
Sant Joan, durant la
remesa de corones al
monument al gran pa-
trici.

L'estatua del inclit
patriota i polític ca-
talà, el canonge Pau
Claris, coberta de flors
amb motiu de l'homenatge que el dia de
Corpus Christi se li
tributà en commemoració del Corpus de
Sang.

(Cl. Sagarra)

Del món de les Lletres i de les Arts

Josep M.ª de Sagarra, el poeta del mes passat

EN Josep M.ª de Sagarra ha sigut l'home del mes de maig, el poeta del mes passat. A Barcelona les coses es pot dir que van per mesos: els mesos nostres són les setmanes de París i de Londres, perquè allí, com que tot és més gran—oh paradoxa!—les coses són més petites. Quan Barcelona serà com París, també els nostres homes i les nostres coses només duraran vuit dies; ara no: encara allarguen un mes. I tot un mes han durat a Barcelona les abrandades estrofes d'*El foc de les gínesteres*, que encengueren a la nostra gent patriota quasi cada nit al Teatre Romea, com ja abans l'havien encisat les de la *Balada del caminant*, en la poètica festa dels Jocs Florals barcelonins, de la qual ell en fou el rei.

Si En Sagarra en lloc d'ésser poeta hagués sigut pintor, fóra un digne successor de Rubens; tal és la seva exuberància poètica en quantitat i qualitat. Les seves tirallongues de versos, fermes i grassos i palpitants de vida, amb la sang que hi corre bronzenta, ens fan pensar en les teles del lluent pintor flamenc poblades de jocondes matrones de carn embotida, vibrant i d'una tal veritat, que a voltes quasi embafa. Una cosa hi ha, però, en els versos d'En Sagarra que abunda més—molt més sortosament—que en les teles rubenianes, i és el paisatge, que és com si diguéssim—en algunes composicions sobretot de l'eminent poeta—com la gràcia d'una cançó popular en la foscor d'una taverna. Això sí que és un privilegi del nostre Sagarra, aquest lirisme personalíssim, únic, de l'home de les gosadies, de l'home de les activitats i facilitats literàries, del poeta del passat mes de maig.

Josep M.ª de Sagarra

Jean Cocteau

El patge de l'avantguarda

El patge de l'avantguarda és M. Jean Cocteau, el deliciós «enfant terrible» del Faubourg St. Honoré del Futurisme, del Cubisme i del Dadaisme.

És una personalitat ben parisenca.

Posseeix un veritable do de simpatia, una simpatia picant i impertinent, com certs grans d'espècies que hom serveix amb els cocktails.

«La Bayadere», de Camoin

venuda per 1,700 francs a un col·leccionista molt conegut.

El pintor Camoin, assabentat del fet, restà esmaperdut i la seva inquietud no pogué dissimular-se, car, segons sembla, l'artista en qüestió en destruir, per creure-la poc interessant aquesta tela, ho féu junt amb dues o tres dotzenes més que corrien pel seu taller, de les quals n'estava descontent. Tots aquells retalls de teles pintades les va llençar en Camoin a les escombraries. Aquests trossos anaren a parar als encants — al *marché aux puces*, que en diuen a París.

Un marxant venturer d'antiguitats i de novitats extremes que sol furgar per aquells indrets, descobrí el munt de pintura esquarterada; amb alguns francs comprà tot l'estoc i amb temps i paciència aconseguí posar les teles en forma i ara les ven pel seu compte fent-hi el negoci que podeu suposar.

— Què puc i què dec fer? — exclama el pintor Camoin, consternat davant un escàndol parell.

Al Parlament francès hi ha, segons sembla, presentat un projecte de llei del diputat M. Plaisant, on es reconeix als artistes un dret moral il·limitat sobre els ulteriors destins de les obres llurs. Aquesta llei, però, encara no està aprovada.

El pintor Camoin no pot fer, ara com ara, res i ha de resignar-se a veure llançades i còrtitzades en ple mercat artístic les obres que ell ha negat espiritualment.

Les oliveres a París

No es tracta, certament, del conreu impossible de l'arbre de Pal·las Atena a la Ille de France o als voltants de París.

El clima, l'atmosfera, la geologia, tenen llurs límits, llurs especialitats, llurs incompatibilitats.

Les oliveres només argenten les platges blaves del nostre mar o les terres que li són veïnes.

«Oliveres», pintura d'En P. Isorn i Allé

Les oliveres que hom pot veure durant aquest mes a París, són les representades en els quadres del nostre compatriota En P. Ysern i Alié, exposats a la Galeria d'Art Henri Manuel.

«Pierre Ysern i Alié — escriu M. Georges Turpin, en el pròleg que encapçala el catàleg de l'Exposició — ha portat a l'extrem la imprecisió dels impressionistes. No tan sols no precisa mai la línia, sinó que arriba fins a ignorar els plans.»

És una pintura tota ella fantasia i pasta de color iritzada i voleiadissa.

N'Isern s'és especialitzat en les escenes de *dancing* i de *bar*. Les siluetes femenines habituals de tals llocs són representades a manera de flors de llum. Una llum, val a dir, artificial i artificiosa, assats escaient.

Les oliveres de N'Isern i Alié de segur que és deuen ressentir també d'aquesta artificialitat i d'aquest artifici.

Són, potser, unes oliveres — oh, profanació! — de *music hall*...

El Trio Cortot-Thibaud-Casals

COMPTADES vegades passa amb les coses del món ço que ara està succeint amb el Trio Cortot-Thibaud-Casals: que la perfecció no s'accontenti d'anar sola i vulgui alguna vegada anar acompanyada d'altres perfeccions. Perquè els tres grans artistes que veiem units en la fotografia, cada un de per si ja ho és una de perfecció i, no obstant i això, els ha arribat el moment de desitjar la suma de perfeccions per a posar-la al servei de l'Art que és, quan està informat pel *quid divinum* de què ens parla En Maragall, la màxima perfecció que als mortals els és concedida.

Doncs aquest singular fet, Barcelona, mercès al gran artista català que és En Pau Casals i a la benemèrita Associació de Música da Camera, la nostra ciutat l'ha pogut celebrar amb les seves aclamacions per dues vegades consecutives, la qual cosa nega — al menys per una vegada! — l'adagi de que «lo bo poc dura».

I no han sigut pas únicament aquestes dues sessions en que «lo bo» hi hagi mostrat sa faç esquiva: ja abans en el Liceu el propi Casals, amb la seva orquestra i el seu violoncel i un xic després, en el Palau, també amb son màgic instrument i en un concert de la pròpia Associació de Música de Càmera, ens féu conèixer la pomposa *Sonata* del nostre Garreta, el músic de la llum i de la mar, que aquesta vegada per a l'expressió dels seus pensaments ha emprat la clàssica forma ben admirablement, per cert.

Jacques Thibaud. Pau Casals i Alfred Cortot

El Mestre Borgunyó i el violoncel·lista Sants Sagrera, que han donat un concert de música d'autors catalans contemporanis a la «Chorale Déodat de Séverac», de Toulouse (França)

Dos artistes patriotes

MANUEL Borgunyó, el músic ben conegut per les seves belles empreses artístiques — l'Orfeó de Graus, abans, i ara el Chor Infantil d'Igualada, — i En Sants Sagrera, el notable violoncel·lista igualadí, anaren recentment a Tolosa de França — on un altre músic català, en J. Fontbernat, dirigeix de cara a Catalunya la Societat Choral Déodat de Séverac — a donar un concert. Això, si no fos altre fet, tindria sols la importància d'ésser encara uns altres músics catalans que van pel món acreditant el geni musical de la raça; però vol dir més el que han fet els dos artistes, i és l'haver portat a la bella ciutat llenguadociana amb el seu art personal, l'art també ja ben característic dels compositors catalans, que fou rebut pels nostres germans de raça amb els honors que es mereixen.

Segons llegim, aquest concert de música catalana fou un èxit pel nostre art i per En Sagrera i En Borgunyó. En felicitar als dos patriotes intèrprets, fem vots per a que els nombrosos solistes catalans que van pel món els imitin; amb els autors, serà tot Catalunya que els ho agraïrà.

El gran Premi de Literatura

L'Acadèmia Francesa ha atorgat el gran Premi de Lireratura a M. Pierre Lasserre, l'autor d'una novela interessantíssima: *La Promenade insolite* (Editions G. Cres 21, Rue Hante-feuille. Paris, 1923).

En Pierre Lasserre és conegut arreu del món literari per la seva tessi magistral sobre el Romanticisme.

És un dels representats, avui en dia, més escoltat dels que integren el moviment classicitzant contemporani.

La figura, l'expressió, el detall d'un rostre d'home intel·ligent poden enganyar alguna vegada. Hom pot ésser d'una fesomia vulgar i alhora un gran esperit. Hom pot tenir una testa ridícula i, ensems, posseir un gran cor.

A M. Pierre Lasserre els déus li han ofert una bella personalitat total, física i intel·lectual.

El seu retrat que D'ACÍ I D'ALLÀ s'honora de publicar, en donarà un bell i noble gràfic testimoni.

PUCK

PIERRE LASSERRE
Gran Premi de Literatura de França

Per
François Coppée

mitja vessant de la muntanya vestida de bosc, la senda que baixa entre faigs i verns, sobtadament es torna més elàstica i l'espessa catifa de fulles mortes de la última tardor, s'enfonsa sota els peus del caminant. De segur que el límit del bosc no és gaire lluny. Ja s'ha acabat el terreny polsós on floreix el bruc àrit i rosat; s'ha acabat la muntanya severa i silenciosa. Quina sobtada frescor! Hom penetra en la devesa gemadíssima. Sota el confús fulatge, la mala herba és molt alta; el vellut de les moltes més abundant i gruixut i, ací i allà, s'arrodoneix la grogor malsana dels bolets. Dins l'espessor, quina xerradissa d'ocells! quins batecs d'ales! Hi deu haver de segur, aigua, en aquest indret.

Silenci! Un núvol ha tapat el sol. Picamosques i pinsans callen un moment. No sentiu pas una remor fresca, un murmur clar? Avanceu sota els arbres. Alerta amb les branques! Alerta de no relliscar amb el sòl esponjós! Mireu: ran d'aquest munt de pedres verdentes tremola una mata de créixens. ¿I, més enllà, no veieu quina cinteta d'argent lípid, que anguilleja i corre com una serp esverada?

Ja hi hem arribat... Es la deu.

Dintre alguns dies, aquesta aigua pura i gelada que omple el clotet de la mà i hom xarrupa amb la deliciosa sensació

que beu un xic d'innocència, arribarà a l'atlàntic i serà barrejada amb les ones feixugues i amargants d'un vast estuari. S'escorrerà de les boies que marquen, amb llurs grosses olives pintades de vermell, els esculls de la rada, i picarà en menut tràngul els costats encrostats de petxines dels enormes *cargo-boats* ancorats a la desembocadura del gran riu.

Que és exquisit, a l'hora de la seva partença, aquest filet d'aigua que va a fer tant de camí i, ai! a corrompre's en el curs de la seva ruta! Bé ofereix el símbol de la candor. Qui de nosaltres, corrent pels boscos, després d'haver apagat la set en una font, no ha restat alguns instants, com pres d'un encis vora d'ella, i allí—bressat pel seu murmur, admirant el seu lípid esclat—no ha somniat, involuntàriament, en quelcom d'infantesa i de virginitat?

Sigui com vulgui, tot descendint per la vessant, en sa fugida de reptil sota l'herba, el rierol ha recollit les aigües d'altres, s'ha engraiat de deus invisibles. Heu-vos-el ara allà, al fons d'un congost amb el qual casa la corba harmoniosa. Què febles és encara el petit curs d'aigua! Amb un tros de fusta es pot franquejar, i en les secades d'estiu, hom no veu gairebé res més, a trossos, en el seu llit, que fang i pedres. Vers ell, però, van secretament les aigües subterrànies. Ja creua abundants praderies. El salze creix a ses ribes, i les velles soques, en doble colum-

na, i enlairen llurs pàl·lides fulles. De vegades, una vaca dels pasturatges veïns baixa, feixuga i cançonera, a l'aigua corrent, s'hi abeurà i, després d'aixecar el morro que li regalima, esguarda l'horitzó amb posat admiratiu.

Es solament algunes llegües més avall, gràcies a una triple confluència d'aigües, que la humil corrent es transforma en petit riu. La geografia ja li ha imposat el nom de riu, l'illustre nom que servirà quan porti poderosos bastiments i resisteixi la furiosa embestida dels plenamars.

Ara, però, no és més que un riu adolescent que els vells ponts de pedra traspassen amb una sola arcada, i conserva sa gràcia camperola. S'escorre lentament sota els oms i pollancres de branques entrelaçades, i damunt la seva aigua, calma i ombrejada d'espès fullatge, el pescadorall, volant-hi, fa rellicar el seu blau reflexe. Per la primavera, hi ha un concert interminable en l'espessor d'ambdues ribes; i les libél·lules d'atzur escampades, a eixams, en les canyes, semblen les notes de la música que canten els virtuoses alats.

El jove riu, tot just navegable, a xalupa, és molt solitari. A tot estirar, hom hi albira, a grans distàncies, dins un bot amarrat a un tronc d'arbre, una jupa de vellut, una punta de barba grisa sota un capell de palla, una llarga canya de pescar i, a l'extrem de la llinya, un petit flotador—la única nota vermella en mig de tota aquella verdor—que declina dolçament les amples fulles dels nenúfars.

Però el jove riu es torna ràpidament adult, i la seva massa d'aigua, sempre més abundant, comença d'ésser útil. En passar vora un poble, escolta el riure baladrar de les bugaderes de braços nus i el soroll dels picadors rítmics, i arrossega les bombolles matisades del sabó. Els seus primers treballs conserven un caràcter innocent i pastoril. Amb una mena de feliç complaença entra al molí, es llança damunt les paletes de la pesanta roda per fer-la giravoltar, cau en cascada de joiosa bellugadissa i es diverteix bressolant en les seves ones, agi-

tades un instant després de llur caiguda, la presumida esquadreta d'ànecs.

Sobtadament, en voltar un ribatge, rep el seu primer affluent. Essent dues vegades més ample i més profund, el riu bé és digne, tanmateix, d'aquest nom. Avança, calm i laboriós, car des d'ara ja porta llanxes. Vora sa riba, ombrejada d'albers tremolosos, els cavalls de sirga arrosseguen amunt les barcases buides; i dalt els bots de colors vives, que el corrent s'emporta avall, els mariners canten. Avança traçant gracioses corbes, ja tancat entre vessants plantades de vinya, ja marxant a poc a poc i esplaïant-se través de l'herbei. Al llarg de les seves ribes fecundes, els pobles es multipliquen i els campanars, tranquils com ancians venerables, el miren com passa.

Avança. Ara absorbeix un riu; després un altre, encara. Allà baix, on es perfila sota el cel la silueta d'una resclosa, un canal l'enriqueix amb son torrent captiu. El noble riu avança. Travessa ciutats il·lustres. Cobert de pontons i barques de tota mena, corre amb més impetuositat entre les pedres històriques; s'abalança tot murmurant sota les arcades sonores dels ponts monumentals; i, en passar entre els molls plens de gernaçió tumulte, les agulles calades de les velles esglésies llencen damunt les seves ones llur tremolós reflexe.

Avança, després, altre cop, en despoplat, i ofereix el seu mirall a totes les fantasmagories del cel. Sota la llum ardent de l'estiu, espurneja. L'aurora el vesteix de roses; el sol ponent el sembla de topacis i carboncles; i, en les nits blaves, apar que se l'emmena un somni encisador dins la melancolia del clar de lluna.

Ara el riu està en tota la seva força i majestat. Però, ¿què s'és feta de l'aigua clara i pura de la seva deu?

Des del primer rentador la sutze escuma del qual va arrossegar, cada contacte amb l'home li ha estat una màcula. ¡Quantes de clavegueres no han llençat en ses ones llur immundícia i llot! Les fàbriques dels ravals, que enlairen vora l'aigua llurs altes xemeneies de maó, han anat abocant al riu, d'una manera lenta

i constant, llurs reguerons verinosos. En les antigues monedes d'or, en les velles joies, en les armadures rovellades que, bo i passant, he remogudes en son llit, hi ha reconegut les senyals d'homicidi seculars. De nit, des de dalt dels ponts solitaris, homes infeliços s'han capbussat per sempre més en ses negres profunditats; i, des del moll, els assassins hi han llençat els cossos sagnants de llurs víctimes. Alguna vegada, com venint-li nàusees, vomita damunt l'herbai del ribatge despulles repugnants i putrefactes. Resta, però, infectat per sempre més i, com la consciència d'un malvat, s'emporta en ses aigües, juntament amb alguns tresors ignorats i perduts, impureses, vergonyes, desesperes i crims!

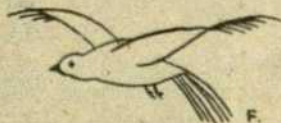
Per fi, el riu ha arribat al terme del seu curs. Heu-vos aquí l'estuari. I és aquest tan vast, que allà baix, allà baix de tot, ancorats vora la riba vaga i llunyana, els navils que han voltat el món, els que han solcat mars d'anyil sota cels de flama i els que han romput amb llurs rodes de proa els glaços polars enmig d'espantoses tenebres, els esbelts bergantins, els poderosos *steamers*, semblen fràgils conquilles guarnides de tarongines. Hom ha deixat enrera la última boia, mentrestant; i damunt la costa grisa, les blanques torrelles dels fars, petites, petites, totjust són visibles. L'enorme massa líquida, que el moviment de les mareas refusa i atreu periòdicament, ja es cressa de petites ones irritades per la lluita, ja es precipita endavant amb la velocitat d'un ràpid. En alta mar, d'on el vent porta una confosa remor, els rompents, espolsant llur cabellera d'escuma, acuden tot barrant l'horitzó nuvolós; i grosses gavines de vol d'àngel planen sobre el riu, xisclant asprement com si fossin els

sinistres missatgers de l'abisme que se'l va a engolir.

Jo conec una ànima comparable a aquest riu. De la mateixa manera que ell va a perdre's en la mar, l'ànima es perdrà ben aviat en la mort. Com ell en apropar-se al delta, ella es sent gràvida de tot el seu passat, es sent profunda i amarga — profunda com la memòria, amarga com l'experiència —. Recorda la seva vida que va ésser, en conjunt, apacible, i de primer, profitosa. No obstant, quanta de zutxura, que sempre més la macularà, no ha aplegat en el seu camí la pobre ànima! Per a l'aigua que corre i per l'home que passa només hi ha un moment de puresa absolut: la deu i la infantesa. Com el riu que corra i amaga en el fang de son llit immundícies i cadàvers, així l'ànima—àdhuc que sigui de les menys culpables—és plena de vergonyosos secrets.

Romandre pur en aquest món significa un esforç impossible i desesperat; retornar a una vida novella, quin ideal! quina sublim esperança! Aquest riu que la mar, a la qual devalla, aspira amb panteix profund, es purificarà en la sal de l'immens oceà. Pobre ànima, mustigada per l'existència i profundament contorbada en el llinar del gran misteri, tu també goses somniar en una innocència immortal. És per això que avui penses en aquests vells cloquers d'esglésies i catedrals que el riu ha reflectit en les seves ones i has retrobat tan sovint en el teu camí, no fent cas de llur gest solemne. És per això que tu, finalment, respons al senyal d'aquestes antigues fletxes de pedra que et signen el cel amb confiança i t'ordenen la pregària i la fe.

JOSEF GRANGER, Trad.

De l'Aplec Excursionista de Catalunya

Un grup
d'excursionistes

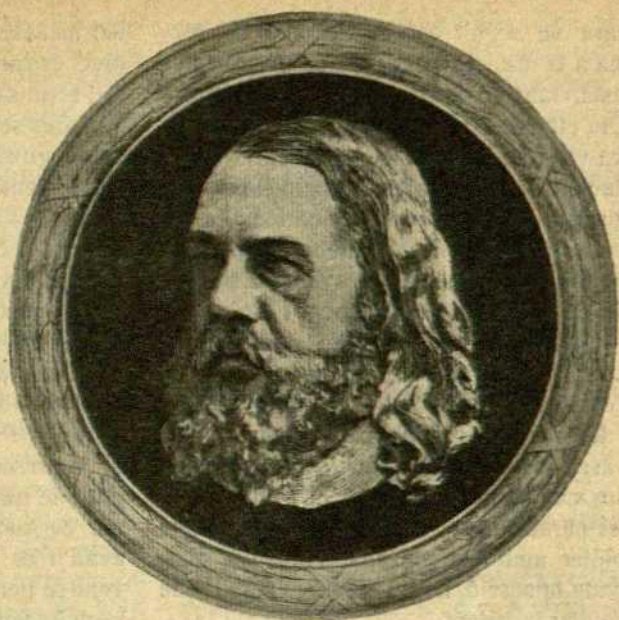
El públic que
assistí a l'Aplec,
escoltant els dis-
cursos del miting

Grup de Banderes
que assistiren a
l'Aplec
Excursionista
de la
Pobla de Claramunt

(Cts. Bonet)

Thèophile Gautier

Ha fet aquest any cinquanta anys de la mort de Thèophile Gautier. Amb aquest motiu s'han discutit diversos punts de crítica en l'obra de l'historiador del romanticisme, s'han fet algunes vetllades, s'ha parlat més que de costum del viatger fantàstic de l'Espanya de primeries del segle XIX. La seva part de glòria en el gran cenacle romàntic de la literatura francesa s'ha convingut, entre uns i altres, que no era tan alta com es creia.

Sobre Gautier (1811-1872) hi han hagut dues opinions contràries. Uns, Baudelaire entre ells, el posaren a primera ratlla entre els grans poetes de l'època; altres el rebaixaven a no veure en ell altre cosa que un vulgar «domador de paraules». «Gautier, diu Baudelaire, ha continuat la gran escola de la melangia creada per Chateaubriand, però la seva melangia té un caràcter més positiu, més carnal, més apropiada a la tristesa antiga. Ha introduït també a la poesia un element nou que jo en diria el Consol per l'Art,

pels elements pintorescos que alegren els ulls i rejoyeneixen l'esperit».

No hi ha dubte que la veritat és troba entre aquestes dues tendències.

L'aureola immensa de poeta popular de Victor Hugo va afeblir un xic la glòria del delicat poeta que era Gautier, cisellador impecable d'esmalts i camafeus. La condemna de la seva poesia, tota feta de fredor, la fa ell mateix dient que la seva lectura predilecta era el diccionari. Aquí apareix el «domador de paraules», que li deien els seus enemics. El sabor d'aquells poemes delitosos, fets per ésser llegits càlidament, en el repòs d'una cambra d'estudi, és una cosa ben pròpia de Gautier. Cap d'aquests poemes, ni *Inès de las Sierras* ni *Symphonie en blanc majeur*, son obres mestres definitives com la *Maison du berger* o el *Moisés*, de Vigny, o la meravellosa *Tristesse d'Olympio*, d'Hugo, o la *Nuit d'Octobre*, de Musset, però tenen el secret de les petites coses belles, cisellades per una mà experta que té la ploma com un pinzell.

Perquè Gautier havia estat pintor, en-

cara va seguir essent-ho amb la ploma a la mà. El seu art és un art de colorista, tant en la poesia com en la prosa. Diu ell mateix: «Per aquell temps la nostra vocació literària no era encara del tot decidida i ens hauriem sorprès si ens haguessin vaticinat que acabariem essent periodista. La nostra intenció era ésser pintor». I afegeix més avall: «És bonic de pensar, quan s'han llençat els pincells. —Quin gran pintor hauria estat!—I un cop ha estat presentat a Hugo i assistit a l'estrena accidentada d'*Hernani*, diu que «després d'haver passat el Rubicó, ens vàrem donar compte que feiem més versos que no pas croquis i que pintar amb les paraules ens semblava més senzill que pintar amb els pinzells. Almenys, acabada la sessió, no hi havia necessitat de netejar la paleta».

Gautier, adepte entusiasta de la nova escola romàntica, resum en poques paraules, els fonaments immortals d'aquell moviment de renovació: «Chateaubriand pot ésser considerat com l'avi del romanticisme a França. En el *Genie du Christianisme* restaura la catedral gòtica; en *Les Natchez* obre la porta de la gran natura closa; en *René* inventa la melangia i la passió moderna. Però, malauradament, a un esperit tan poètic li faltaven precisament les dues ales de la poesia—el vers—i aquestes dues ales Victor Hugo les tenia i d'una amplada tan immensa que anaven de l'una banda a l'altra del cel del lirisme».

Explica aquell gran moment passional amb paraules trèmols d'emoció:

«Quin temps meravellós! Walter Scott es trobava llavors en el moment culminant del seu succès. S'iniciaven als misteris del *Faust*, de Goethe, que, segons l'expressió de Madame de Staël, ho conté tot i fins alguna cosa més que tot. Es descobria a Shakespeare baix la traducció una mica lliure de Letourneur, i els poemes de lord Byron, *Le Corsaire*, *Lara*, *Manfred*, *Beppo*, *Don Juan*, ens venien

del meravellós orient. I tot això era nou, jove, estranyament colorit, d'embriagadora i forta sabor! El cap ens donava voltes. Ens semblava penetrar dins de mons inconeguts...»

Un moment transcendent a la vida de Gautier i l'instant que havia de decidir de la seva vocació literària, és quan va ésser presentat a Victor Hugo. «Dues vegades vàrem pujar l'escala lentament, lentament, com si les botes tinguessin soles de plom. L'alé ens faltava i sentíem batre el nostre cor i els nostres polsos». Son Gerard de Nerval i Petrus Borel que s'encarreguen de la presentació. Però dues vegades, al punt de trucar a la porta del geni, Gautier, ple de suors fredes, els hi fuig escales avall i es fa impossible encalçar-lo, havent-se perdut carrers enllà. La tercera vegada, tenint-lo els companys agafat pels braços estretament perquè no pugui fugir, abans de trucar, s'obra la porta i apareix Victor Hugo que sortia a passeig. Gautier queda glaçat de l'espant. La fugida ja no és possible. Hugo renúncia al seu passeig i Gautier es ficat a dins de casa seva als braços vigorosos de Gerard de Nerval i de Petrus Borel. Hugo va estar benèvol envers la seva torbació. Ja estava acostumat, ben jove encara, a tals emocions. Gautier, acollit tan gentilmente, es va refent poc a poc. «El general en cap tenia vint-i-vuit anys. El que sorprenia primer que tot en Hugo era el front monumental, que coronava com un frontís de marbre blanc el seu rostre d'una seriosa placidesa». Contra totes les lleis de l'elegància romàntica que obligava a vestir tot negre sense que s'endevinés ni el més lleu boci de roba blanca. Hugo duia la corbata anusada sobre la tira blanca del coll de la camisa. «I era necessari que el veneressin molt, diu Gautier, per tolerar-li aquella tira de blancor!»

Així veu a Hugo en la seva primera entrevista. No va aparèixer Gautier, malgrat totes les seves pors infantines, tan ridícul com Enric Heine davant de

Goethe. Havent preparat el gran romàntic alemany tota mena de discursos per enlluernar a Goethe, quan se va trobar davant seu no va saber-li dir altra cosa, tremolant i entre suors fredes: «Que en el camí d'Iena a Weimar hi havia unes pruneres maravelloses».

El Gautier prosista tenia una fantasia extraordinària. Veu's aquí les seves novel·les fantàstiques *Spirite*, *Mademoiselle de Maupin*, *Le capitain Fracasse*, el qual protagonista, transformat en un drama, recordarem sempre com una de les més grans creacions del malaguanyat actor italià Garavaglia; els seus contes reunits en el volum *Romans et Contes*, amb *Jettatura*, *Avatar*, *La Venus d'Arle*; el seu terrible *Roman de la Momie*; els seus reculls d'articles dispersos, com *Histoire du Romantisme* i *Portraits contemporains*, i els seus llibres de viatges fets en una època tota ressonant d'aventures com la de Sevilla, que el varen fer anar als Toros vestit amb *traje de luces* i amb barret de copa, valent-li una immensa xiulada que va transformar-se gairebé en un motí. En tals condicions, en el perill de les diligències saquejades i de les llargues hores inacabables pels inhospitalaris camins, va viatjar per Rússia, per Espanya, per Itàlia.

«Oh, els seus meravellosos paisatges d'Espanya! Veu's aquí un: «Jaen és una ciutat d'aspecte africà i ferotge, que volten enrunades muralles moresques de marlets tallats com les dents d'una serra i muntanyoles salvatges com la pell d'un lleó, on no s'hi pot caminar sinó armat fins a les dents i on no es pot anar a comprar res a la plaça sense la «navaja» a la cintura i la carabina a l'espatlla.»

Es va dir que Gautier havia nascut a Tarbes, el 31 d'agost de 1808, però ell assegura que va néixer el mateix dia de l'any 1811, «la qual data em dona una edat de la que estic molt lluny de contentar-me». També s'ha dit que havia començat els seus estudis a Tarbes, però ell assegura que tenia tres anys quan els seus

pares el varen portar a París i que pocs estudis podia fer abans d'aquesta tendra edat. La primera impressió de París va ésser funesta. No parlava altra cosa que el patués gascó i, llençant les seves joguines per la finestra s'hi anava a llençar ell mateix i no varen tenir altre remei, per a aconsolar-lo, que prometre-li formalment que el tornarien a Tarbes l'endemà. No hi va tornar fins pocs mesos abans de morir, i encara per vint-i-quatre hores. «Per acabar amb aquests detalls infantils, diu, per a un noi dolç, trist i malaltís, d'una brunor d'oliva que sorprenia als meus companys blancs i rosats. Semblava un petit espanyol de Cuba, fredolíc i nostàlgic, enviat a França per a completar la seva educació.»

Com defineix la seva teoria estètica l'explicació que fa de la primera sessió de nu a que va assistir! «Des de aquella primera impressió, he preferit sempre l'estàtua a la dona i el marbre a la carn». Però en mig de la seva glòria, va tenir sempre consciència del seu poc valer: «Vivia amb els meus pares a la plaça Royale, 8. No anoto aquest detall per indicar a l'esdevenidor les cases on he viscut. Jo no sóc d'aquells a qui la posteritat honorarà els llocs on haurà habitat amb bustes i plaques de marbre». Hi havia en ell, entre l'entusiasme romàntic, un llevat de classicisme pur. En un moment, parlant del seus viatges, escapa de la seva ploma aquesta afirmació contundent. «M'agradaven molt les catedrals, a fe de Notre-Dame de París, però quan he vist el Partenón m'he curat de la malaltia gòtica, que mai ha estat gaire forta en mí!»

Tenia la passió de les col·leccions d'art, dels «bibelots» de preu, de les petites obres mestres recollides al llarg dels seus viatges, en una època en la qual aquestes coses no tenien valor. Aquesta passió l'ha heretada la seva filla Judith Gautier amb el seu elegant «japonesisme», feta il·lustre per un famós sonet de Victor

Théophile Gautier

D'un gravat a l'aiguafort, fet per ell mateix vers l'any 1833

Hugo quan ella era noia, primera muller divorciada del poeta Catulle Mendés, que no té res que veure, com alguns han dit equivocadament, amb la il·lustre poetessa Jane Catulle Mendés, segona muller de l'autor pompós de *La vierge d'Avila*.

Gautier, fent el seu viatge a Espanya, va venir també a Barcelona. No té de la nostra ciutat el trist judici que un segle abans havia format un altre famós viatger, el cavaller Casanova de Seingalt. Gautier il·lustrava ell mateix amb aquarel·les el seu viatge. Un il·lustre pintor català, en Claudi Lorenzale, li feia de Virgili pels barris pintorescos de la vella ciutat. Davant de la capelleta de Santa Llúcia, del carrer del Bisbe, Gautier va compondre, naturalment, la seva aquarel·la, amb les seves gracioses línies de catedral primitiva. En aparèixer l'obra, en Claudi Lorenzale va sorprendre's de veure, rodejant la capelleta de Santa Llúcia, en ple carrer del Bisbe, una extraordinària vegetació d'atzavares i de figueres de moro. Gautier s'excusava finament assegurant que havia estat una exigència de l'editor, que no comprenia un paisatge d'Espanya sense

figueres de moro i atzavares luxurians.

De l'obra delicada i pulcre del *parfait magicien ès lettres françaises*, segons diu Baudelaire en la dedicatòria de *ces fleurs malades*, he procurat extreure aquesta pàl·lida semblança pels catalans curiosos de notícies velles, en ocasió de complir-se cinquanta anys que reposa en el bell cementiri de Montmartre, sota la figura simbòlica sostenint en un medalló de marbre el seu bust una mica envellit, amb la barba inculta i els llargs cabells tristos, amb la tristesa de veure's vell i malalt aquell que estimava més el marbre que la dona i que havia exclamat un dia: «La única cosa que no puc perdonar a la naturalesa és el no haver-me fet formós, segons totes les regles de l'art clàssic».

Veu's aquí com se lliguen en ell, com una sola deu fecunda de bondat i d'art, les dues corrents que semblaven tan oposades de classicisme i romanticisme, i que ara, vistes a través de cinquanta anys de distància, apareixen límpides i serenes com totes les grans renovacions espirituals.

J. MASSÓ VENTÓS

La senyoreta Valentina

I

A senyora Arquimbau estava ocupadíssima en el complicat afer d'abrillantar, mitjançant infatigables friccions de raspalls i polidors, les seves ungles mai prou transparents; les seves dents naturals, mai prou blanques, i els seus ullals d'or, mai prou resplandents; afer amb el qual pretenia conservar, amb ajut d'uns masatges i retocs saviament combinats, aquella frescor juvenil que, malgrat els

seus sospirs, s'allunyava ja per sempre inexorablement.

Eren les onze del matí. La cambrera va trucar discretament a la porta del tocador, i va anunciar l'arribada de la senyoreta Valentina Caballer.—Ja és aquí? —féu la senyora Arquimbau interrompent el curs de la seva tasca predilecta: —Faci-la passar al saló, i pregui-li que es serveixi esperar-me, —i va seguir de bell nou, sense donar-se gaire pressa.

Valentina fou introduïda al saló, i allí quedà esperant, tot fent els possibles per a esvair els tristos pensaments que aquell pas no podia menys que suggerir-li. Per a distreure's, anà passant revista del mobiliari i parament de l'estança. Indubta-

La senyora Arquimbau estava ocupadíssima en el complicat afer d'abrillantar, mitjançant infatigables friccions de raspalls i polidors, les seves ungles, mai prou transparents...

blement havia estat la riquesa i no el bon gust la que havia dominat en la direcció.

Tan escaient que hauria estat una major senzillesa, i una unitat d'estil. Adhuc amb els mateixos elements combinats d'altra fairsó se'n podria treure més partit. — Ella agruparia aquells cadires, sota el llum de peu, junt al divà: les butaques en altre agrupament prop del piano: aquells gerros tan grans, amb menys carregament de flors i fulles serien més esbells: les catifes i pells, menys ben posades: els coixins escampats: les vitrines;... un enrenou de portes féu detenir a Valentina en el seu fantasiós distribuïment, en tant entrava, «impertinents» en mà, la senyora Arquimbau, cerimoniosa.

Valentina, al primer cop d'ull, es féu càrrec perfectíssim de que una tal disposició en la casa, evidentment s'havia de manifestar en la disposadora; i salutà humilment. Després es van sentar, i al cap d'un moment de pausa, la senyora Arquimbau, com aquell qui va a pronunciar un discurs, digué amb to declamatori.

— Senyoreta Valentina, cregui'm que per a nosaltres ha estat una veritable satisfacció la recomanació que de vostè ens han fet els amics Raurell. Això ens estalvia tota informació respecte a vostè, i ens dóna l'aventatge de que la prenguem com si fos una antiga coneixença. Respecte a la seva missió en aqueixa casa, no és altre que, al mateix temps que la nostra filla Maria Rita exercita el francès i l'anglès tot conversant, del tracte constant amb vostè n'adquireixi aquell desprendiment propi dels qui han viscut llargament en Societat i han conegut molt de món; coses que indubtablement vostè deu posseir. Això si: esperant que, malgrat la seva juvenesa, sabrà ser sempre seriosa amb ella, evitant aquelles expansions pròpies d'una amistat i procurant a tot hora conservar el seu lloc apropiat.

Valentina ja hauria desistit de seguir endavant les negociacions, però es va resignar disposada com estava a tot.

— Senyora, agraeixo tot el bé que em puguin fer, especialment en aquests moments de la vida, un bon xic de prova per a mi. Jo estimaria molt de vostè que, malgrat la recomanació dels amics Raurell, als qui mai agrairé prou el que fan per mi, que em permetés amb breus paraules dir-li quelcom de la meua situació; mes per lo que puga interessar-li, per la necessitat que tinc d'alleugerir mon esperit del pes de tan infortuni.

— Digui, digui.

— Jo sóc filla d'aquí. Sols tenia deu anys, quant els papàs abandonaren Bar-

celona per atendre els negocis que requerien la seva presència a Montevideo. La seva presència allí fou tan beneficiosa, que abans d'un any la nostra situació, d'un xic incerta, va passar a un lloc tan enlairat com envejable.

En aquell ambient es formà la meua educació. Els meus papàs no descansaven per a que jo, sa única filla, pogués amb tots els ben materials, posseir, un jorn, el més preuat de tots, la riquesa de l'esperit. I en viatges i estudis passaren aquells anys venturosos d'opulència com un somni, del qual sols en queden vives les imatges tan volgudes d'aquells sers enyorats.

Valentina sospirà profundament, com per agafar alè en la seva narració, i va seguir, però amb la veu una mica més feble.

— Després, la guerra ens ho va arrebastar tot. Negocis, diners, sort; tot absolutament. El meu pobre papà sucumbí tot seguit: son organisme delicat fou impotent per a suportar tanta desgràcia. Sols la mamà i jo, no tinguérem altre remei que afrontar amb tot coratge la situació, per a no sucumbir en la misèria.

A Buenos Aires puguí trobar un lloc de mecanògrafa en una casa important: mes no vaig parar fins posseir una regular pràctica en la taquigrafia, i llavors en la Secretaria d'un Banc vaig trobar els mitjans de que poguéssim viure, encara que molt modestament, amb una relativa tranquil·litat.

Però els meus infortunis no eren acabats. Poc després de dos anys, la mamà emmalaltí; quins dies aquells en què jo tenia que deixar-la sola, per atendre al treball! Aquelles hores llargues de solitud i de tristesa la van matar. Després, aquells records tan vius a totes hores em martiritzaven continuament, i vaig cercar a Barcelona un consol.

Valentina va callar subtadament; de seguir parlant hauria esclafit en un plor desesperat; i preferí ocultar el seus dolors davant d'aquells qui no sabia quina acollida podrien donar-li.

La senyora Arquimbau, lleugerament emocionada, intentà dir algunes paraules de consol, però com que no li eixiren, lentament es va aixecar, i anant a pulsar el timbre, féu avisar a la seva filla, per a presentar-li.

Maria Rita, que era una joveneta molt mimada, davant de l'actitud un bon xic trista de la novella institutriu, restà parada i no sapigué fer més que agafar-li una mà entre les seves. Valentina li besà el front, i convingueren que des de l'endemà ja quedaria instal·lada definitivament a la casa.

La nit següent, quan Valentina, ja lliure de tot deure que la novella professió

li imposava, un cop dintre la seva cambra polida, passà revista mental dels fets que havien transcorregut en el seu primer sojorn a casa dels Arquimbau, quin desconhort va sofrir en apreciar-los! Si la primera impressió ja tingués d'ésser definitiva, com li fóra impossible restar sota aquell sostre, sense caliu de llar, ni cap afecte de família!

Ella havia imaginat que, malgrat guardar sempre les degudes distàncies que l'estament de cadascú imposava, hauria estat menys dura sa condició d'institutori. Ja es feia el càrrec que hi ha un abisme entre el qui mana i el qui obeeix. Però a voltes hi han tractes que fan oblidar al que obeeix de que és manat, fent-li trobar sa condició tan venturosa dins d'una perfecta i amical convivència! Mes en aquella casa, quan lluny estava ella de trobar-ho. El senyor Arquimbau, al presentar-li, sols s'havia dignat aixecar els ulls del diari que el tenia ocupat. Octavi, el fill, l'havia sentit despedir-se i ni tan sols li havien fet conèixer. La senyora tan freda i tan cerimoniosa, semblava que irradiés al seu entorn una superfluïtat i una buidor esveradora. La seva filla era una pobre noia, sens més pensament que el de la seva mare, a la qual seguia continuament.

Ella havia restat llargues hores durant el dia tota sola: havia dinat en aquell menjador tan gran, sense més companyia que la dels seus negres presents, tèbia encara la taula dels qui tot just hi acabaven de dinar. El servei semblava que no ocultés el seu desgrat en servir-la, com si ho consideressin innecessari. Amb el temps, a ben segur, que ella mateixa s'hauria d'anar a buscar els plats a la cuina, o bé fregar el paviment de la seva cambra.

La tarda havia estat dedicada a la conversa; però conversa torturadora d'una persona sola que té el deure de parlar, mentre l'altre s'obstina en no dir res. I després, més solitud; més silenci; més buidor...

Per això quan Valentina fou ja en sa cambra alliberada de tota actuació, l'angoixa del dubte per si podria conviure en una llar les perspectives de la qual tan cruament li eren esbossades, li féu anegar els ulls en llàgrimes tan ardents, que va sentir com li lliscaven per la cara, com una suau carícia d'aquella mare absent, de qui semblava encara escoltar els mots amb què sempre l'animava.

— Coratge, filla meva: sempre un jorn més de coratge: qui sap si ja demà Déu mudarà la teva sort!

I Valentina s'adormí besant la faç d'aquell ser estimat, que en un petit esmalt penjat al coll, mai abandonava.

L'endemà Valentina es llevà molt de-

jorn. Feia un dia esplèndid: la Primavera s'atansava i tot en aquella hora en tenia ja un dolç pressentiment. Ella s'hi va encisar una estona, i li va semblar com si també una miqueta d'optimisme li alegrés la vida.

Quan eixia del menjador, després del desdèjuni, va tenir un encontre inesperat. Un jove l'escometé, tan amable com decididament.

— Ah! : vostè és la senyoreta Valentina Caballer? Es per a mi una veritable satisfacció la seva coneixença: Jo sóc Octavi Arquimbau: perdoni si ahir no vaig poder complimentar-la: vaig ésser tot el dia amb uns amics. De totes maneres, ja sap que em té a la seva disposició. Servidor de vostè, senyoreta.

I s'allunyà ràpidament.

Valentina, a qui l'encontre havia mig sobtat, gairebé no pogué contestar-li cap paraula: tal era la rapidesa amb què l'escena havia transcorregut. Però interiorment beneí la Providència, perquè així com havia disposat que de bon matí el jorn desplegués tota sa gloriosa magnificència, per tal de portar una mica de joia al seu ànim contrist, també havia fet que els aconteixements mudessin un xic els prejudicis poc favorables que es veïe obligada a formular la passada vetlla.

I a l'hora de dinar fou definitiu l'alt concepte que d'Octavi va formar-se.

Ella tot just començava, quant ell li preguntà:

— No la molesta pas, que l'acompanyi prenent el cafè, aquí?

— De cap manera, ¿jo puc molestar-me per lo que vostès disposin?...

I es féu servir el cafè, i tot seguit va reprendre la conversa, amb senyals evidents de volguer dir quelcom, que no amagava.

— ¿Es de molt temps, que vostè coneix els Raurell?

— Ja ho crec: amb el papà havien si gut amics de la infantesa.

— Jo, amb en Franc també: fórem companys de col·legi, i ara ho som de carra. Són una família excellent.

— Qui més que jo po dir-ho. El meu agraïment envers ells no té pas limits.

— Si que és veritat que l'aprecien a vostè. Justament en relació amb una entrevista que hem tingut aquest matí, jo volia parlar-li.

— Com a vostè li plagui.

Octavi féu una petita pausa, i prengué un glop de cafè. Valentina feia veure que menjava. Després ell prosseguí.

— Per aquests bons amics he sapigut les delicades condicions que avaloren el temperament de vostè.

— Per Déu, li prego que eviti el confondre'm.

— No tracto d'elogiar-la, encara que prou vaig veient que s'ho mereix. Es solament per disculpar als meus papàs.

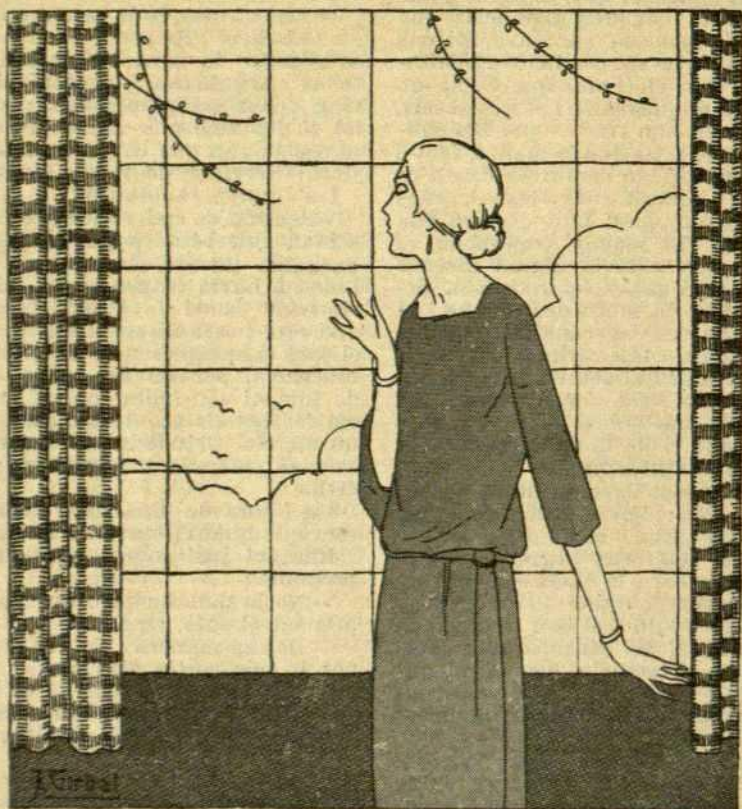
— Disculpar-los? Per què?...

— Perquè solament al primer dia vostè ja haurà format un concepte, que jo tinc interès que rectifiqui.

— ¿Tan aviat vol que hem formi els

pren el pur encís de les més dolces hores de família.

Per altra banda, la mamà, amb les seves contínues preocupacions de si envella, de si tal o qual cosa pot fer-nos disfavor, de què diran o deixaran de dir, es flagella i tortura, sensiblement, i dissipa aqueix tresor d'harmonia que la dona deu

Ella s'hi va encisar una estona, i li va semblar com si també una mlqueta d'optimisme li alegrés la vida (Pàg. 427)

conceptes? Sols amb un dia! ¡Si encara no ens coneixem!

— És per això: quan els conegui, ja veurà que són bons: d'això no en tinc cap dubte. Però cada un a sa manera, són expressos per a que a la primeria se'ls judiqui ben al revés. El papà, és diputat, i diputat per un districte agrari. Això vol dir que no veu més que «sindicats agrícoles», «cooperatives hidràuliques», «defenses forestals» i «proteccions agromòniques». I de dia i de nit, i a totes hores estudia, indaga, i comenta; això que és la seva especialitat, però que li

portar a la llar, amb la seva sollicitud i bon criteri; i el que és pitjor de tot, és que volguent ser un model de delicadesa, queda malament amb tothom. Ara mateix; per quina lògica vostè que té per missió l'ésser la guia i consellera de la meua germana pels camins, diguem-ne de la Societat, ha de restar aquí sola, isolada d'ella i de tots, quan lo més natural fóra que juntes convisqueessin no les hores de conversa, sinó totes les hores del dia, per a que pogués, no solament practicar en el d'r, sinó en el fer de la que té per guia?

— Efectivament, això fóra molt lògic, respecte a la meua missió a complir. Però vostè no té en compte que això representa una pèrdua de llibertat en els intims afers familiars.

— Seria com diu vostè si es pretengués establir la categoria de professor al seu càrrec. Però jo entenc que no és justament això lo que convé a la meua germana. Ha d'ésser una amiga i confident que, sense impositcions ni magisteris, li vagi encomanant lo bo que porta a dintre, sols per l'exemple. No li sembla?

— Però el criteri de vostè, que comparteixo en absolut, no és pas el de la seva mamà. Les rígides conveniències socials imposen sempre una separació molt marcada, en aquests casos.

— Bé; dintre de casa n'hem de fer cas omís, d'aquestes conveniències: i en això sollicito la seva cooperació. I en quant a fora... dissortit d'aquell que s'en preocupa massa dels de fora!

— Li sóc ben reconeguda per la seva intervenció providencial: i encara que de poc interès li han de ser les meves manifestacions, rebí-les des d'ara com humil testimoni del bon concepte que vostè m'ha merescut.

— Gràcies, senyoreta. Més que tot, perquè veig que els bons conceptes amb sols mitja hora els pot formar: i quant no són bons, com el cas dels papàs, un dia és poca cosa: per ells li dono moltes gràcies.

Valentina enrogí visiblement. Octavi la mirà discret, i observant la seva torbació, després de acabar-se el cafè, li digué tot aixecant-se:

— No li estranyi en aquest cas la meua intervenció: és purament professional. A un advocat a punt de llicenciar-se, no li sembla que no hi és per demés l'exercitar-se encara que siga amb la família?

— Així i tot, fonament reconeguda.

Octavi eixí del menjador; en ésser a lo porta, de reüll observà com Valentina be-sava quelcom que duia penjat al coll, i va pensar:

— És força interessant aquesta noia.

Ella, quan els passos d'ell foren esvaïts, sense haver provat gairebé cap vianda, prengué una pera, i la va mossegar amb delícia, en tant son rostre s'animava, reflectint el somriure d'agradables pensaments.

L'endemà, Valentina va dinar junt amb la família Arquimbau. No exagerava Octavi, al fer el penegiric dels seus pares.

El diputat agrari tenia, junt al plat, dos llibres, una revista i un diari, que anava consultant simultàniament mentre menjava. La senyora Arquimbau parlava molt baixet amb Maria Rita: el tema era complicat: la modista no havia

complert el compromís d'entregar els capells, i a la tarda no podrien anar al te del Ritz. Maria Rita, objectava que amb sis capells era ben trist quedar-se a casa, però la senyora Arquimbau insistia que anar a dos tes amb un mateix capell, no hi accediria mai.

Octavi adreçà una mirada d'intel·ligència a la forastera, que seguia amb mut encongiment aquell àpat gairebé tant solitari com el del primer dia.

— Papà, no et molestarà pas que parlem amb la senyoreta Valentina?

El senyor Arquimbau, sens interrompre el curs de la lectura, féu que no amb el cap. I llavors Octavi començà a fer preguntes i a demanar detalls respecte les ciutats americanes i el seu viure i costums. Valentina, de molt bon grat, el va complaure llargament, posant en ses paraules tot l'interès que sapigué, i tot l'encís, del que no n'era pas desproveïda.

Maria Rita prompte va pregar a la seva mare que abandonessin el tema dels capells, car l'interessaven molt els viatges, fent tot seguit causa comú amb Valentina i el seu germà.

La senyora Arquimbau, sense interlocutor, s'abandonà per fi a la corrent florida de paraules d'aquella noia humil, i la trobà força agradable: i el seu dinar va transcórrer més plaent que altres vegades; i aquest, secretament, fou el primer triomf de Valentina.

En acabar, el senyor Arquimbau demanà que no es prenguéssin desconsideració aquell seu aqueferament. Li urgia anar a Madrid: la qüestió de la «rabassa morta» el capficava: calia resoldre l'afer de redempció de les terres, i preparava un projecte de contractes comarcals per a sotmetre'l al ministre.

II

Tres mesos feia solament que Valentina havia pres possessió del seu càrrec. Si bé el judici que li meresqué aquella família al primer jorn va ésser un xic dur, ara podia verament enorgullir-se de que amb tan poc temps hagués arribat a exercir en els Arquimbau una influència tan cabdal i decisiva.

Tot el mobiliari i ornamentació de la casa havia estat disposat de la faísó que Valentina insinuava. La seva experiència general, i la seva pràctica constant, obtingudes en tantíssims viatges i visites, li donaven una autoritat fora de tot abast de discussió en la família: i la senyora Arquimbau li era tan sotmesa, que no sortia ni una sola vegada de casa sens que ella hagués revisat i aprovat el seu menatge. No es decidia el color i la forma d'un vestit o un capell, tan si

era seu com de Maria Rita, que no fos del perfecte gust de Valentina. Ella escollia les diversions; ella seleccionava les amistats; ella resolía els dubtes i sancionava les discussions a pler de tothom, amb una exquisitesa que els encantava, i una modèstia que, malgrat tot, els donava la impressió de que era ella la que obeïa totes les ordres, i seguia el dictat d'aquelles voluntats que tan adictes li eren.

Maria Rita l'estimava amb aquella ingènua passió de col·legiala que al rompre els lligams materns sent per l'amiga predilecta una gran devoció que la fa objecte de totes ses íntimes confidències. Per a ella no hi havia secret ni pensament que no tingués que revelar-li. A voltes la besava amb tendresa i a cau d'orella, molt baixet, li deia:

— Tina meva: tu ets la meva germaneta estimada.

I Valentina li corresponia prodigant-li tot el tresor d'estimació que acumulava el seu cor orfe d'afectes paternals.

Per a tots, era ja «Valentina» solament; això no vol dir que el «Senyoreta» consabut encara s'escapés algunes voltes dels llavis de la senyora Arquimbau, con a rebel reminiscència del passat, difícil de dominar. Ara, a la taula, una animada conversa feia curtes i atractives les hores en que hi eren aplegats. El senyor Arquimbau, com altre Arquimedes, havia trobat amb Valentina un guany doble de temps que li compensava tot el que perdia, dedicant-lo a la família. Una hora cada tarda, ella prenia taquígraficament totes les notes; després posava en ordre sa correspondència, i extractava lleis i decrets i memòries en abundància. I quant al preparar algun discurs o article, ell perorava a tota veu, i ella el següia dòcilment, al presentar-li les quartelles raduïdes, radiant de satisfacció acostumava a dir invariablement:

— La taquígrafia és un art molt gran, però la «nostra» Valentina encara li fa més, amb la seva capacitat sorprenent.

L'Octavi, únicament semblava no participar dels entusiasmes de tota la família. Sens ésser descortès ni indiferent, una mica distret unes vegades, una mica preocupat altres, no tenia per Valentina aquella afectuositat que els demés sense reserva li mostraven.

Ella en sentia una vaga i secreta decepció. A tots agraïa una infinitat llurs fineses i atencions. A ell, les hi hauria agraït doblement, sense saber ben bé perquè, però les hi hauria agraït doblement.

Un matí d'abril, un d'aquells lluminosos matins en que el cel, l'aire i la llum semblen fosos en una mateixa cosa que meravella tots els nostres sentits, Valentina, a qui el temps i aquests jorns especialment la influen de faísó evident, sense saber per què es dirigí al piano.

Mai no havia estat pregada de tocar; sens dubte per respecte al seu dol. Inconscientment sos dits vagaren pel teclat fins que va pendre forma una cançó. I amb veu una mica tímida, però clara i suau, eixí de sos llavis, com si fos un sospir o una carícia: «Ell, el més gentil dels homes, tot tendresa i tot bondat...» Sos dits lleugers matisaven deliciosament aquelles notes pianíssimes, que es fonien amb l'accent de sa veu melodiosa. Era com el ressò llunya d'una cançó que arribava a la cambra d'un lloc desconegut, o com una visió vaporosa que prenía forma musical.

Un silenci absolut regnà a la casa mentre ella va cantar: però en acabar, un chor d'exclamacions i lloances que la família en pes proferia al seu darrera, la feren sufocar talment com un infant quan és sobtat en plena execució de qual malifeta.

Després de sopar, aquell dia, encara va tocar una altra estona: i quan els demés es retiraven, ella es va quedar per acabar de llegir un llibre que l'interessava.

Les hores li passaven tan inadvertidament, que no se'n donà compte fins que va sentir la cambrera que obria la porta a Octavi en tornant del Liceu.

Al passar per davant de la sala del piano, i veure-hi llum, ell hi va entrar.

— Molt bé; si que deu ésser interessant aquest llibre, — digué tot sorprès.

— Efectivament, té un atractiu irresistible: — respongué ella, tot deixant-lo damunt la taula: — És Joan de Kerdren, de Joana Schultz. No el coneix vostè?

Octavi el coneixia: però comprenent que aquell interès d'ella potser prevenia d'una certa relació existent entre Alicia de Kerdren i Valentina, perquè no se'n pogués sentir ferida la seva susceptibilitat, digué que no l'havia llegit, i el va agafar tot fullejant-lo.

Valentina l'esguardava amatent. Vestia el frac amb la mateixa noble distinció i desinvoltura que el trajo de carrer. Era realment un home correctíssim. I pensava:

— Que sortosa la dona que pugui obtenir les seves preferències.

Per una d'aquelles idees coincidents, Octavi sens mirarla, la veia tan gentil; amb el seu impecable vestit negre model de senzillesa. Era força més bella encara que quant la va conèixer: i tot solcant-li una arruga pel front, es preguntava:

— Per què no puc ésser jo qui li interressi?

Després tornant-li el llibre, la interrogà:

— Era de Schumann lo que ha cantat aquest matí, veritat?

— Sí és de la «Vida amorosa d'una dona».

— Té condicions ben excel·lents vostè

per a tota cosa! Aquests descobriment d'avui, la completa del tot.

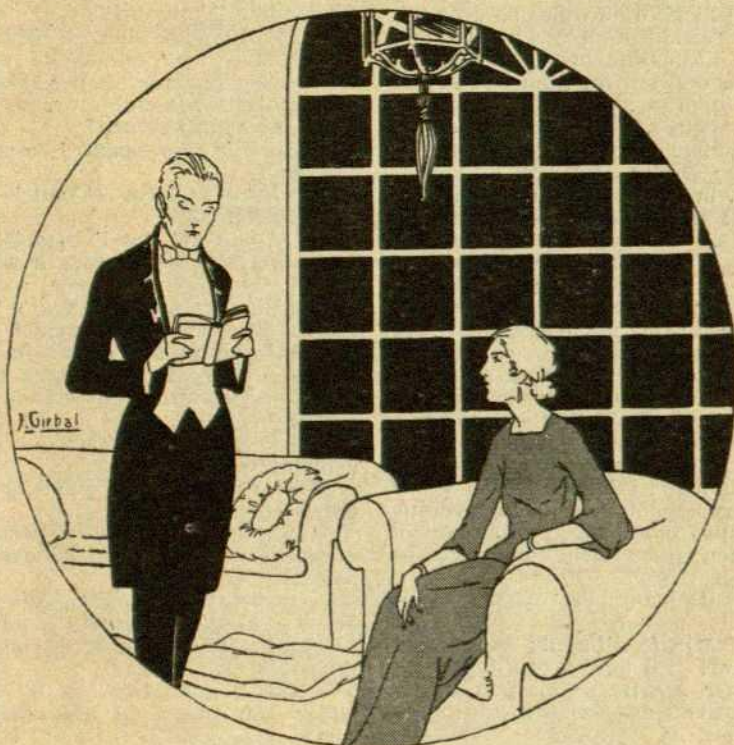
— Sempre tan generosament amable! — respongué Valentina vessant felicitat.

— Solament li haig de dir, i ja em perdonarà que em prengui aquesta llibertat, que he trobat la interpretació una mica accentuada de tristesa. És una cançó d'amor i de felicitat, i en llavis de vostè, tot i sonar deliciosa, tenia un matis, que involuntàriament causava una melangia imponderable.

— Així es comprèn; jo tampoc podria resistir-la.

— Per cert, — digué Octavi mirant a Valentina amb ulls escrutadors — en Franc Raurell m'ha donat records per a vostè. Perdoni si, per oblit, alguna vegada he deixat de trametre'ls-hi. Ell és un xicot molt afectuós, i jo tan mateix sóc un xic massa descuidat.

I amb el mateix accent d'amargor que pronuncià aquestes paraules, donà la bona nit, i es retirà.

Valentina l'esguardava amantent (Pàg. 430)

Valentina del tot desconcertada, no va sapiguer que respondre de moment. Però refent-se, tot seguit va replicar:

— Això vol dir que tots aquells elogis són ben inmerescuts. O sinó vegi la prova: els meus propòsits eren completament contraris a fer entristir a ningú; i ara resulta que a reincidir-ne una altra vegada, potser hauria semblat que assistiem a un funeral.

— Cruel; no és lògic que ara es burli de mi, per a venjar-se — protestà Octavi.

— Però si és evident que a hores d'ara encara li dura la tristesa!

— No ho cregui; això és ensopiment. Aquesta nit ens han donat una *Tosca* insuportable.

Per Valentina foren tota una revelació aquests mots tal com sigueren dits. Ja no li cabia pas cap dubte que en la manera d'obrar d'Octavi hi influïen circumstàncies completament externes a la casa.

I quant fou en sa cambra, amb el cor oprimat per una pena, no encara ben definida, besà devotament l'efígie inseparable i amb tot fervor li pregà la gràcia d'inspirar-la una vegada més en la manera de procedir.

L'endemà al matí, encara no havien abandonat el dormitori, quan Octavi correngué a l'encontre dels seus pares.

— Papàs haig de parlar-los. I en la seva faç, encara pàl·lida, s'hi notaven les

senyals evidents d'una nit d'agitació i insomni: senyals que alarmaren a la senyora Arquimbau de faisó exagerada.

— Ahir al Liceu, — reprengué Octavi — en Franc em va fer una confidència. Té el propòsit decidit de casar-se molt aviat amb Valentina.

— Però què dius! — xisclà la senyora Arquimbau en el comble de la sorpresa — On tenen el cap els Raurell? Que es creuen que nosaltres en podem prescindir així com així de Valentina? Perquè ara els hi plau, ens anem a despendre tot seguit de la seva valuosa companyia! ¿Que no els hi he dit jo més de cent vegades que m'és absolutament indispensable: del tot absolutament indispensable? D'on surten, doncs, ara, amb aquest casamen extemporani?

— Calma, calma, — interrompé el senyor Arquimbau — jo crec que es cosa de tractar-ho seriosament això.

Per a mi, la pèrdua de Valentina m'és irreparable: té un do de gentes definitiu aquesta noia. Però ja hi hem pensat en el pervindre d'ella? Podem per un malentès egoisme nostre, induir-la a que refusi, poso per cas, el casar-se amb en Raurell, sacrificant, per correspondre al nostre afecte, una vida sense comparació millor que la que aquí li espera?

Demà la Maria Rita es casarà; tu, espasa meva, no tindràs l'humor d'ara, i les seves sollicituds, ja no et seran indispensables: jo no figuraré ja a la vida activa de la política; i llavors ella es trobarà, perdudes les energies de la joventut, que ens haurà consagrat, completament sola. Creieu que l'hem de sotmetre a aquesta prova?

— Papà; és que jo l'estimo a Valentina.

— Ah! això ja és diferent; ja ho crec si és diferent! En aquest cas, el que tu haves de fer era no seguir per aquest camí, si no avançar-te a en Franc: això és lògic i clar.

— És que tinc el convenciment que prefereix a ell, i no he tingut el valor de suportar un desengany definitiu.

— Jo no hi puc creure amb aquesta preferència — contestà la senyora Arquimbau, visiblement molestada.

— Nosaltres, — respongué son espós — és molt natural que no hi poguem creure: però Valentina podria ser de diferent opinió, i això és el que cal sapiguer prompte.

A l'hora de dinar, una mena de nerviositat s'havia apoderat de tots. S'iniciaven converses, i tot seguit s'esgotava el tema. Tothom somreia i aparentava la més gran tranquil·litat, i en canvi hom veia en el rostre de l'altre que aquell somris era forçat i aquella tranquil·litat era aparent. Qui podia imaginar que al cap de pocs mesos aquella noia, l'aparició de

la qual en la casa fou rebuda amb tanta indiferència, havia d'interessar-los tan fonament, que arribés a pertorbar la seva vida!

Ja en els postres, el senyor Arquimbau inicià una conversa referent a casaments. Per la pallidesa d'Octavi, Valentina comprengué que de quelcom greu s'anava a tractar; i com que el cor es posà a bà-tre-li acceleradament, amb el tovalló, va procurar dissimular aquells batecs delatadors.

Amb l'accent més suau que va trobar en els ressorts de la seva veu, el senyor Arquimbau li preguntà:

— I vostè Valentina, si tingués d'escollir entre dos pretendents que l'estimessin, sempre que els dos fossin ornats d'uns mèrits consemblants, per quin seria la seva preferència?

Ella pensà un moment, i respongué decidida:

— Pel que menys m'hauria dit que m'estimava.

— I si cap del dos li hagués dit mai?

— Llavors els sotmetria a una prova. Jo em posaria lluny d'ells, a una bona distància, oferint-los la mà a cada un. I faria un crit, i el que primer arribés...

Octavi amb un salt es va llençar al costat de Valentina, arribant a temps per a agafar-li una mà, que encara tenia enlaire.

— Gràcies, Valentina! — li digué, commogut.

— Però és possible que hagués pogut dubtar de mi?

— Era tan gran el meu temor de perdre-la, com la felicitat d'haver-la guanyada.

— Quedem que ets el campió d'aquesta cursa — digué alegrement el pare d'Octavi, amb la més gran de les satisfaccions reflectida en el rostre.

— Ara, el meu cant, ja no deuria resultar tan trist com ahir matí, no és cert?

— Dolça Valentina!...

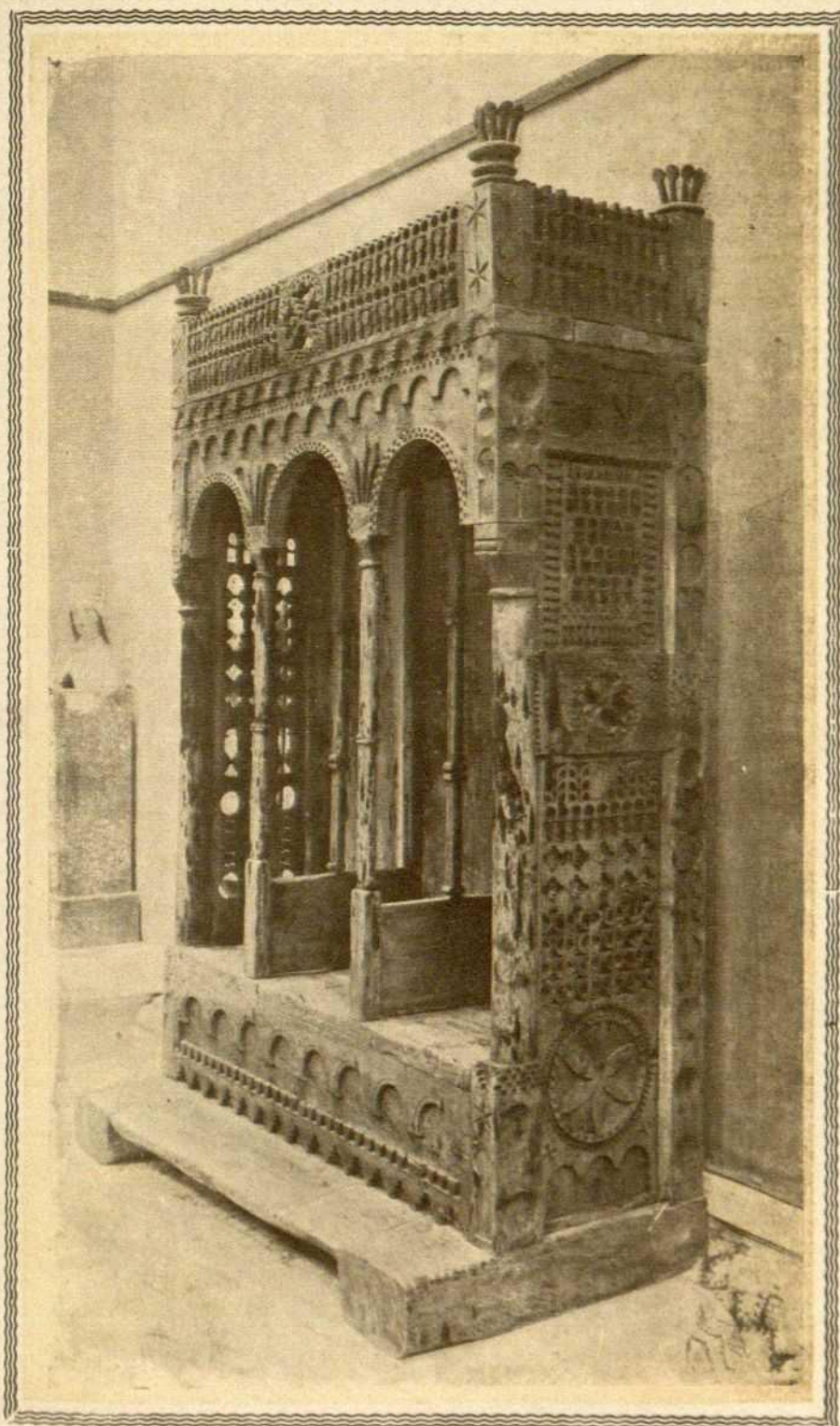
Un ràpid pensament degué solcar de sobte pel front de la donzella, car dos grosses llàgrimes entelaren la vivor dels seus immensos ulls. Els llavis cercaren refugi en la relíquia del coll, i ompliren d'amoroso besars la faç somrient de la seva mare.

El pare d'Octavi, s'apropà silenciosament a Valentina i li besà el front amb respecte. Mes la senyora Arquimbau, impotent per dominar ja més temps la lluita dels seus nervis, la rebegava materialment dintre els seus braços.

Maria Rita en el comble de la seva admiració, encuriosida, exclamava repetidament:

— Però, mamà; què passa?

JAUME MARTÍ MARULL

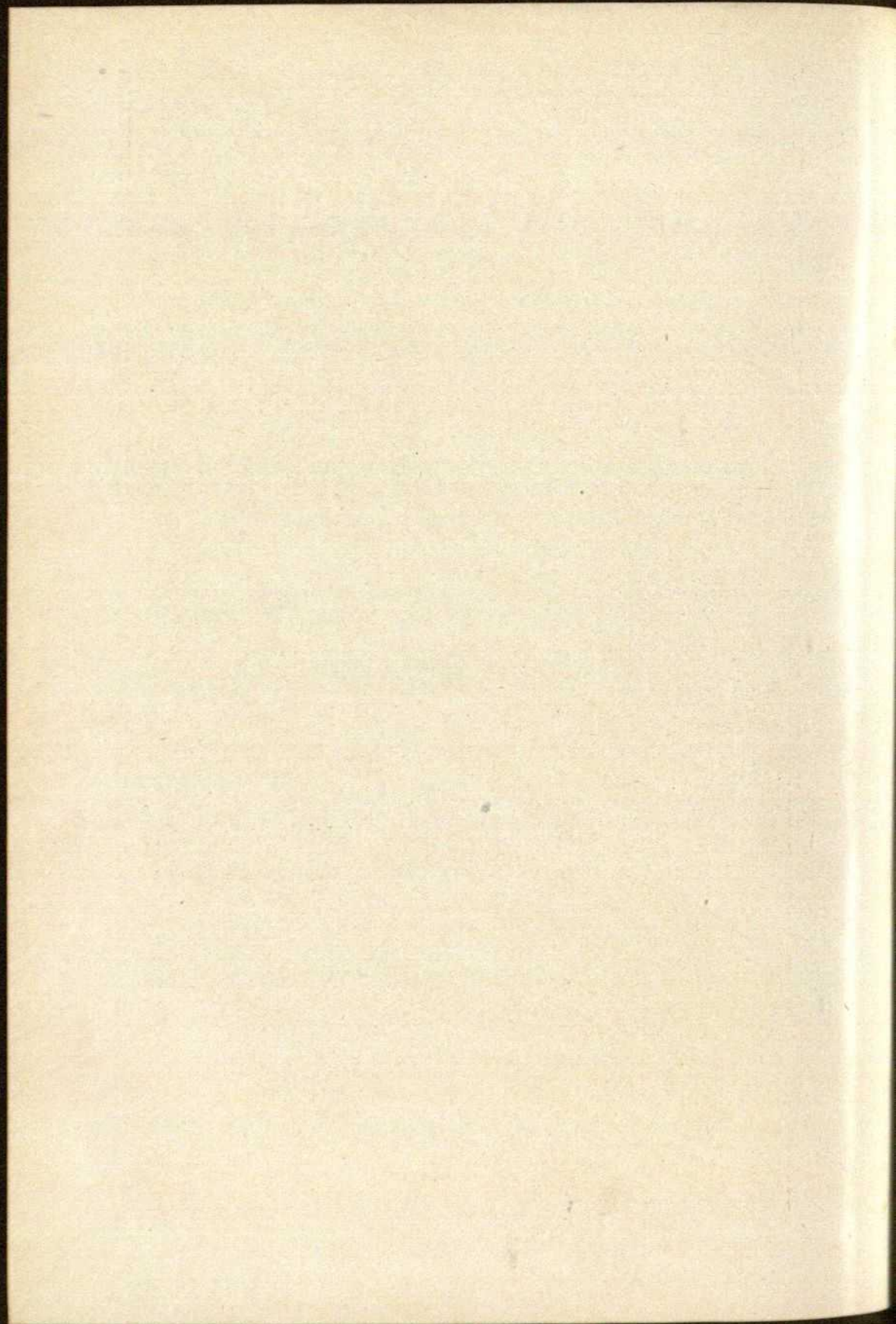

BANC ROMÀNIC DE SANT CLIMENT DE TAHULL

Es considerat aquest banc com un dels exemplars de mobiliari més antics d'Europa, a l'edat mitjana
(Segles IX a XI)

SUPLEMENT ARTÍSTIC AL
N.º 66 DE D'ACÍ I D'ALLÀ

*Clixé del Museu d'Art
de la Ciutadella*

N'Adolf Fargnoli

i els seus cofrets

Els cofrets de N'Adolf Fargnoli són una cosa tan personal, tan inconfundible, que d'una hora lluny es coneixen, podríem dir. En Fargnoli amb les seves arquetes i cofrets i caixetes treballades i exornades amb una pompa gairebé oriental, és tot un període, una ciutat, millor dit. De moment això que diem sorprendrà als que no estiguin del tot al corrent de la vida espiritual catalana; però aquells que la coneixen i l'han seguida, estic segur que m'entendran de seguida i no ho trobaran estrany això de que les caixetes d'En Fargnoli *sien una ciutat*.

La ciutat que representa l'home dels cofrets dels títols literaris—perquè cada caixeta és un poemet en la ment de l'autor—és Girona, i la Girona d'En Fargnoli és la d'un grup d'esperits selectes que al volt d'En Rafel Massó, aquest home de les grans iniciatives i de les grans inquietuds, arquitecte i gustador de totes les belles coses del món, han creat la que temps a venir se'n dirà en classificar i estudiar el nostre actual renaixement artístic i literari, *l'escola de Girona*.

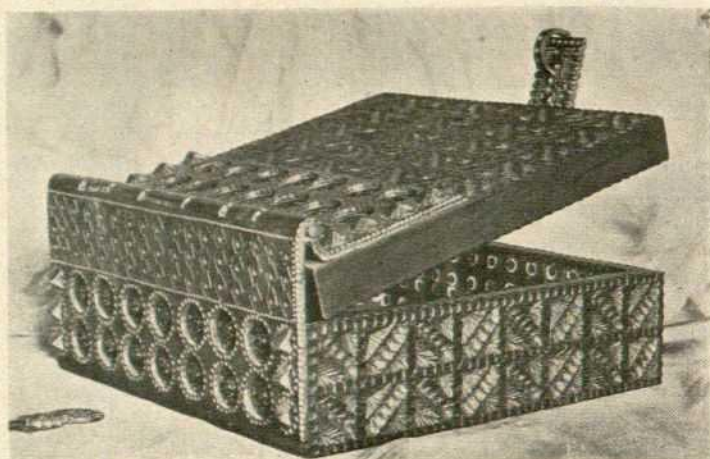

N'Adolf Fargnoli, de Girona

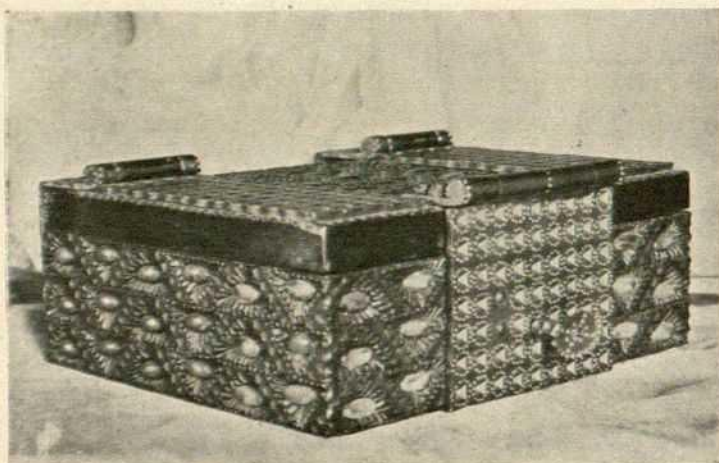
I En Fargnoli n'és un dels representants més vistosos d'aquesta escola. Ell, en les quietuds dolcíssimes de la formosa vetusta ciutat, treballa a poc a poc, i tot fent la seva, veureu que de tan en tan ens surt amb el resultat exquisit d'aquest treball absolutament personal. Perquè l'art d'En Fargnoli no és—sortosament!—art de manufactura. No ho és, perquè no pot ésser-ho, car deixaria d'ésser-ho en el mateix moment que perdés aquest sentit que ara té de cosa treballada quietament i amorosament en la solitud i calma del seu obrador gironí. No és que ho sàpiga, però a n'En Fargnoli jo me'l figuro igualment com un artífex medieval: modest, seré, calm i somniador. I el veig així, després de tota humanal vanitat, en un recó de l'obrador que jo el situo al cap d'amunt d'una d'aquelles rònegues cases que donen al riu, segut enfront del banc de treball i amb una gubia a la mà i una cançó a flor de llavi. I ell, pensant només que amb les seves caixetes i amb les coses que s'hi podrà guardar, totes plenes d'aromes d'aquells fets que ens pessigollegen el cor, va fent... va fent, tot sentint la cançó del riu que li acaba d'emboirar la ment... I va somniant i esculpint i exornant de delicats arabescs «la caixeta de l'amor que neix...»

Els
cofrets
de
N'Adolf
Fargnoli

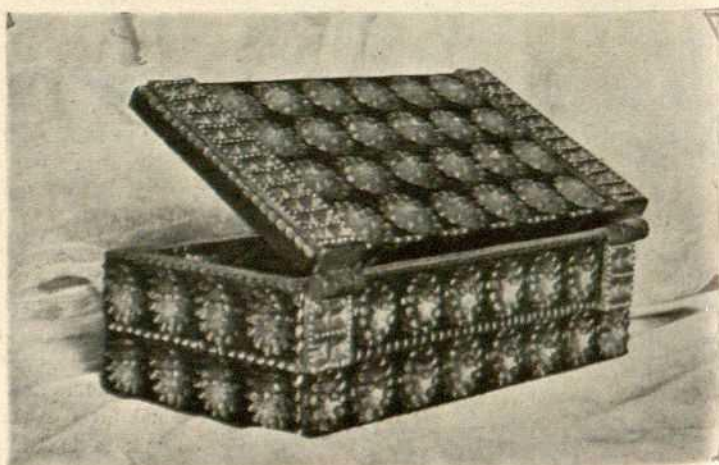
«La capseta
de la
serietat»

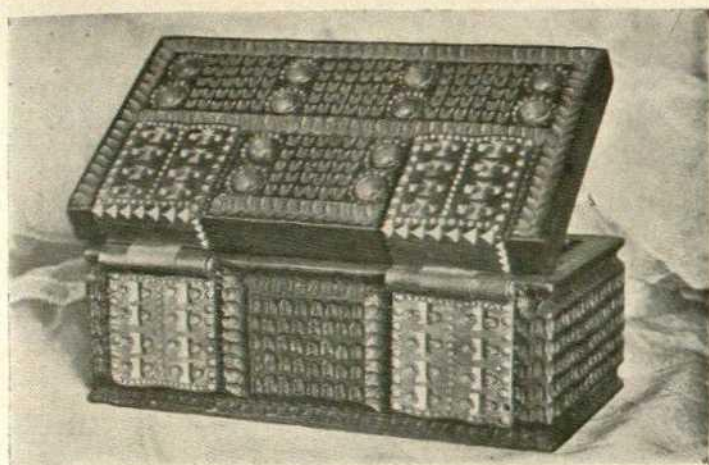

«La caixeta
de quan
l'amor neix»

«La capseta
de l'estimat
que viu
lluny de mi»

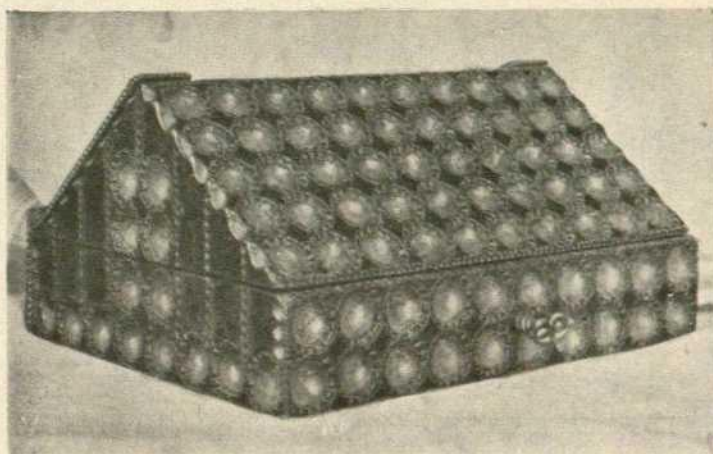
Els
cofrets
de
N'Adolf
Fargnoli

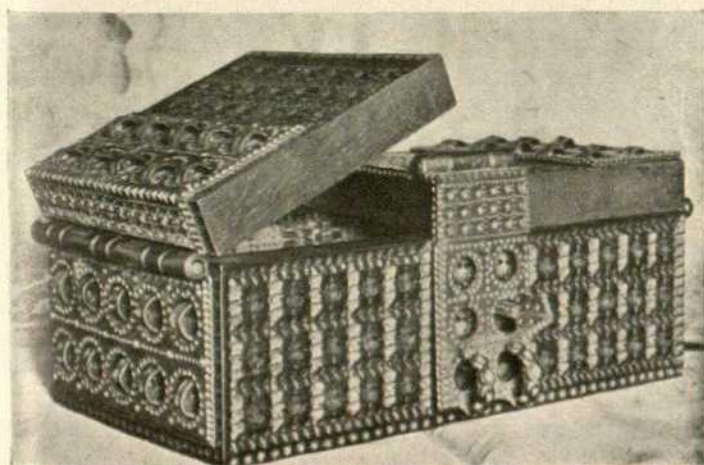
«La capseta
de
l'enyorament»

«Jo guardaré
les teves penes
i les teves
alegries»

«La capseta
d'una cançó
de petons»

———— CÀMARA-BABY ————

per a impressionar vostè mateix els fets que més l'hi interessin i projectar-los en el

Pathé-Baby

El Cinema a casa. L'aparell més apropiat per a família.

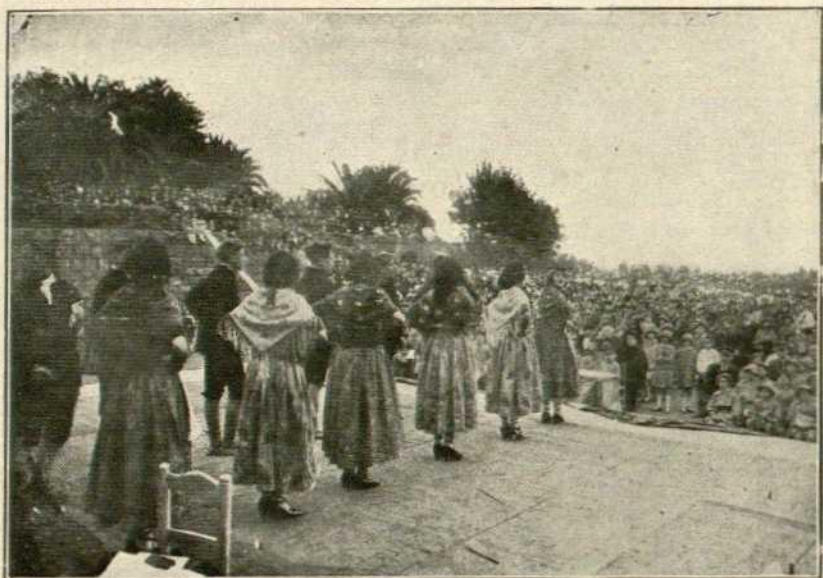
———— Agència General per a Espanya: ————

Antiga Casa

Ronda Universitat, 37
Rambla Catalunya, 8

RIBA

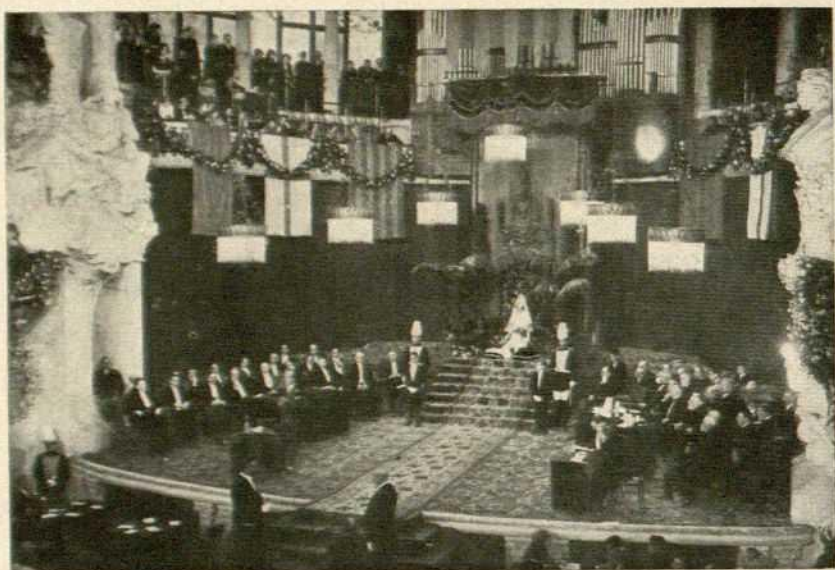
Telèfon 2064-A.
BARCELONA

De la Festa d'Infants i de Flors al Parc Güell

DOS MOMENTS D'AQUESTA BELLA FESTA
L'ESBART DE DANSAIRES EXECUTANT ALGUNS DELS NOSTRES BELLÍSSIMS
I TÍPICS BALLETS POPULARS (Cts. Sagarra)

Els Jocs Florals de Barcelona

Les dues més solemnnials festes de Catalunya

La Festa Anual de l'Institut d'Estudis Catalans

(Cts. Sogarra)

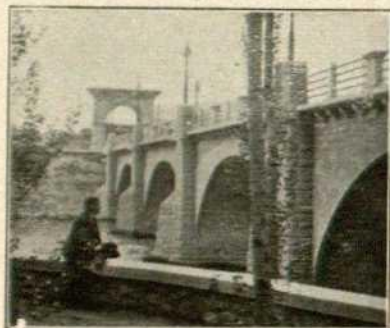
La Reina dels Jocs Florals de Barcelona

La gentil senyoreta Victòria Monteys i Prats, elegida Reina de la Festa
dels Jocs Florals d'enguany, per En Josep Me de Sagarra

(Cl. Arefias)

Resclosa d'hormigó — alçada, 2'60 mts. i llargada 125 mts. — per a l'aprofitament hidràulic que posseïx D.ª Tecla Sala, a Roda (Vich).

Pont sobre el riu Ter, a Orís (Torelló)
"Colònia Calvet"

Cases per a obrers a Orís (Torelló),
"Colònia Calvet"

Fàbrica de filats i teixits, a Castellgallí,
de Successor Fill de Isidre Carne.

F. VIVES PONS

ENGINYER INDUSTRIAL

Projectes i direcció per a
la construcció d'obres per
aprofitaments hidràulics,
edificis per a la indústria;
centrals elèctriques, etc.
Especialitats en fàbriques
:: de filats i teixits ::

Telegrames
i Telefonemes
"VIVEPONS"

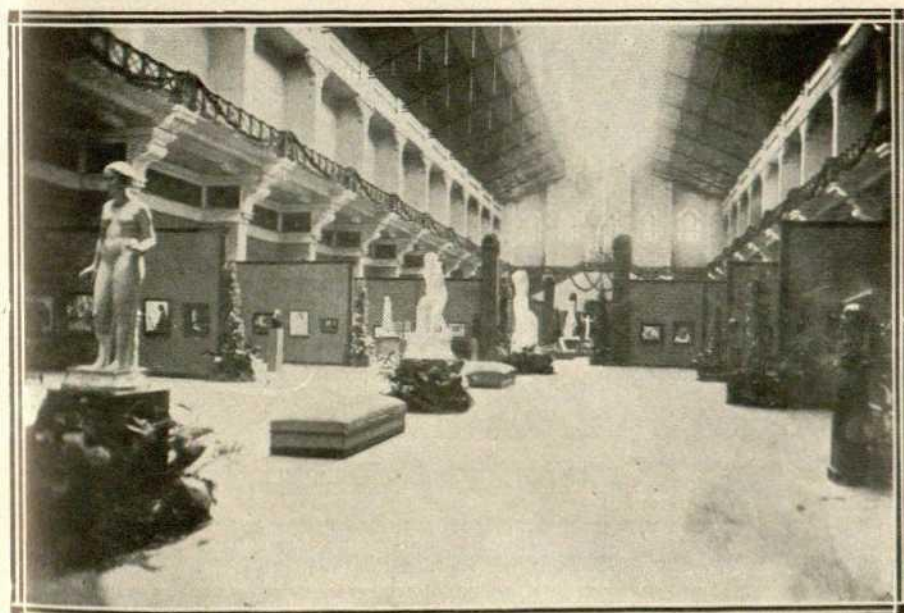
GIRONA, 112
TELÉFON 623 6

BARCELONA

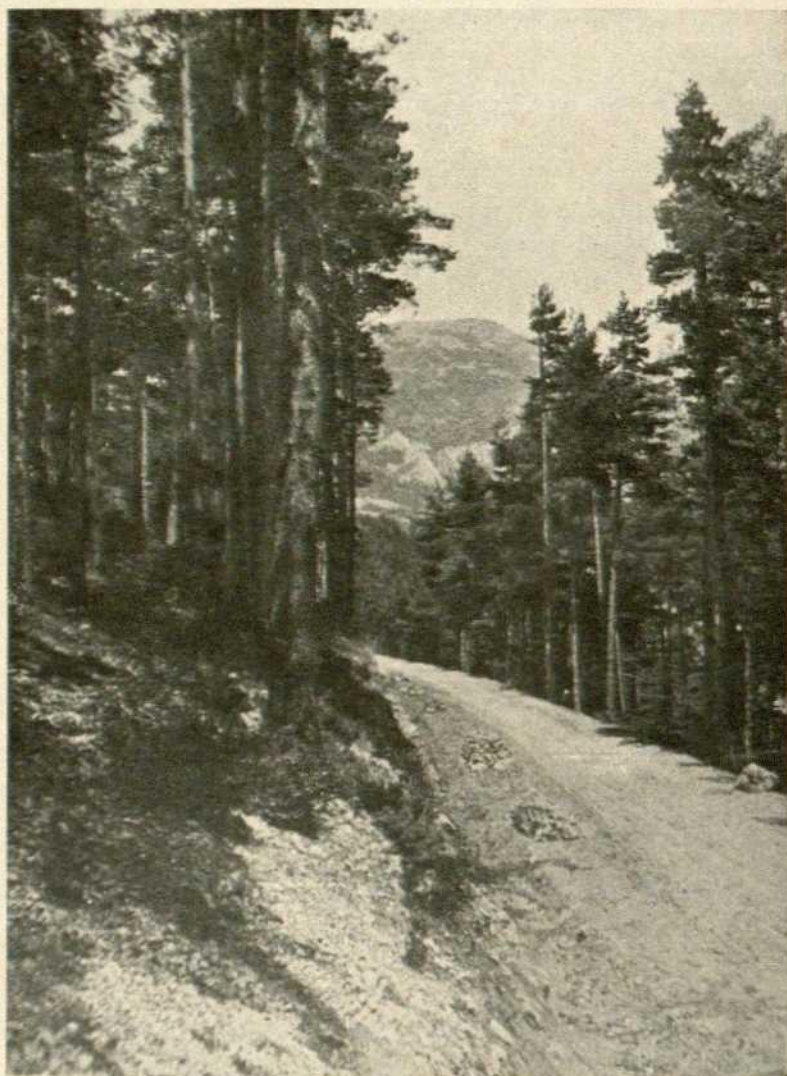
Les autoritats i representacions oficials, en l'acte d'inauguració

● ● *L'Exposició d'Art d'enguany* ● ●

Vista general de l'Exposició d'Art

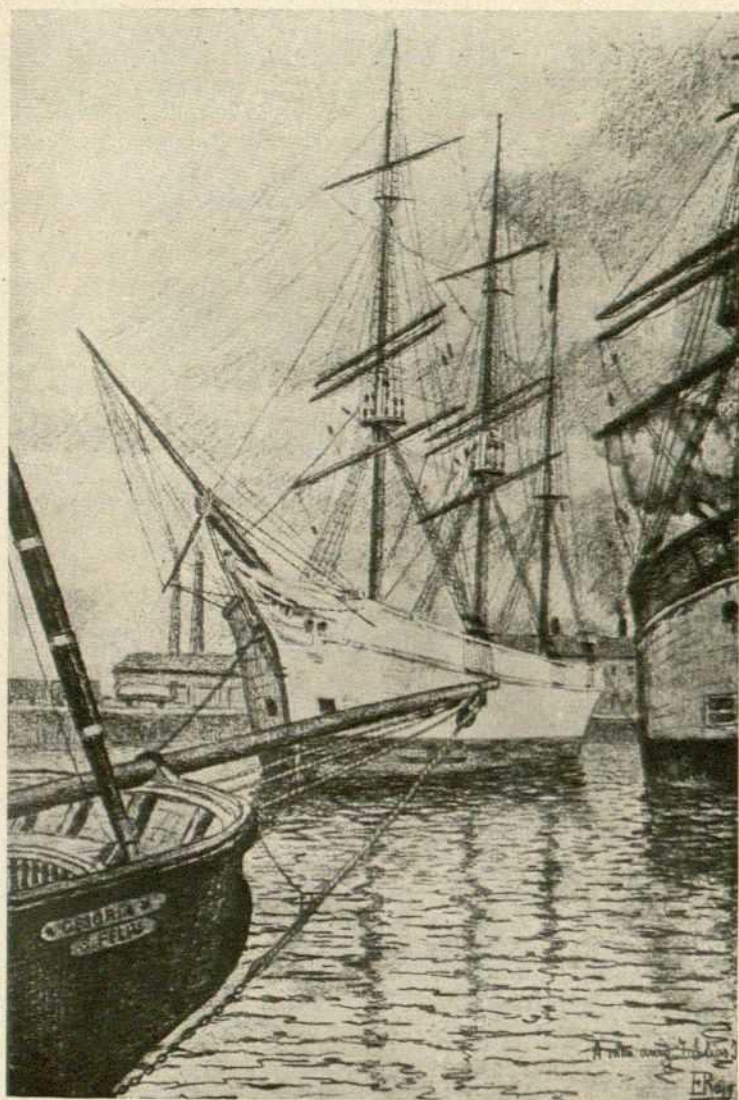
(Fot. Sagarra)

Paisatges de Catalunya

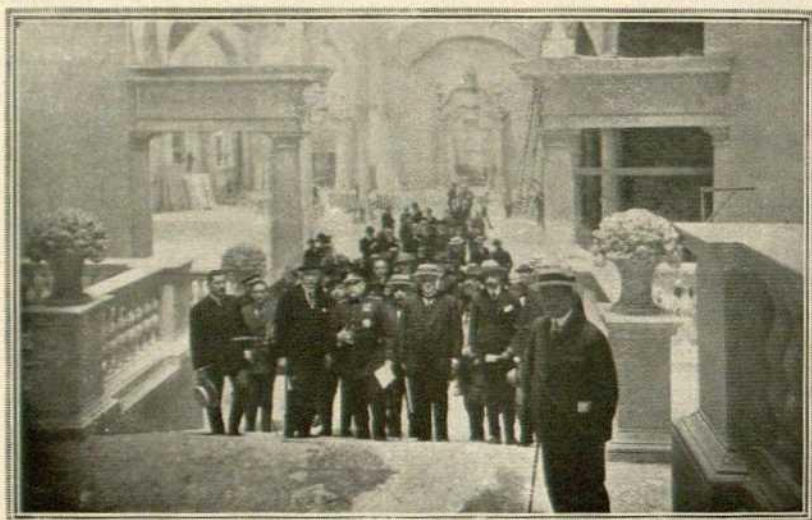
Voltants del Reial Santuari de Nostra Dona de Queralt (Berga)

Bella fotografia del nostre distingit col·laborador Èlies Sala

Un recó dels velers al Port de Barcelona

Dibuix del nostre distingit col·laborador N'Emerencià Roig

Les Autoritats i representants de la Premsa i Corporacions barcelonines, visitant les obres de la suspesa Exposició del Moble

D'una visita a l'Exposició del Moble

Dos aspectes del Palau d'Art Modern de Montjuich, durant els preparatius de la grandiosa Exposició del Moble

(Fots. Sagarra)

Actualitats

MES DE MAIG

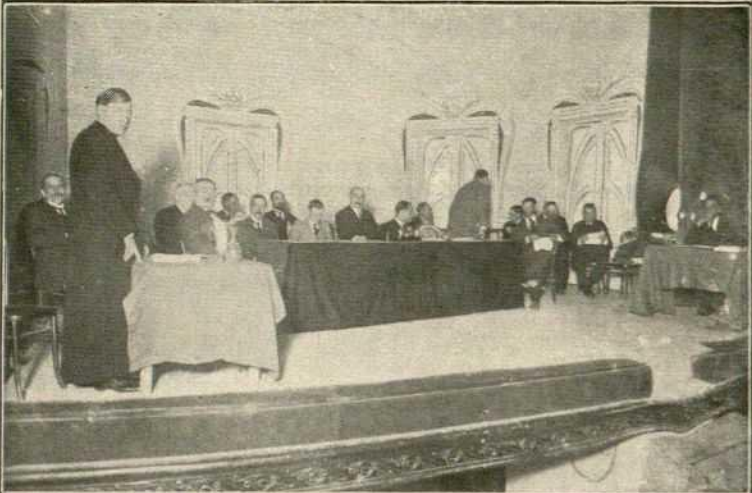
L'Assemblea de Cooperatives per a la Construcció de Cases Barates

Inauguració oficial de l'acte, que presidi en representació del Govern, el Delegat del Treball, senyor Algarra i Postius.

La XII Assemblea de la U. de V. de C.

Acte inaugural de l'Assemblea de la Unió de Vinyaters de Catalunya, celebrada a la ciutat de Terrassa.

Enterrament de dos individus del Somelent

Acte de conduir a sa darrera estada les despulles dels dos ciutadans assassinats en un camp de futbol pels terroristes.

(Cl. Sagarra)

La llegenda de Lutgarda

D'esquerra a dreta: «Isabel» i «Niltrida», dames de la Marquesa, senyoretes Carme Castañé i Assumpció Vilà; «Lutgarda», senyoreta Magdalena Riu; «Rosaura» i «Leonora», dames de la Marquesa, senyoretes Angels Monclús i Catarina Codina.

Festa simpàtica a Sant Esteve Palautordera

El dilluns de Pasqua, les gentils damiselles que formen la Secció dramàtica del Pomell «Robins del Castell de Fluvià», d'aquest poble, posaren en escena el bonic drama *Adelaida o la fugida d'un àngel*. El Teatre del Patronat, on va donar-se la representació, quedà ple de gom a gom, puguent-se dir que tot aquest joliu poble es va reunir en tal lloc per a fruitar unes hores d'esplai i d'espíritual delecció. Les escenes, els gravats de les quals

s'acompanyen (La Reina Adelaida presonera, la llegenda de la vella Lutgarda, i el penediment de la Marquesa), donen una visió clara

de la propietat amb què fou representada aquesta obra. No cal dir que tot el poble premià amb xardorosos aplaudiments la difícil tasca d'aquestes joves i animoses artistes. ¡Llàstima que festes com aquesta no es repeteixin més sovint!

JAUME TEIXIDÓ

Penediment de la Marquesa

D'esquerra a dreta:
«Isabel» i «Niltrida»,
dames de la Marque-
sa, senyoretes Car-
me Castañé i As-
sumpció Vilà; «Mar-
quesa d'Ivrea», se-
nyoreta Rosa Puig;
«Adelaida, Reina»;
senyoreta Montser-
rat Monclús; «Lut-
garda», senyoreta
Magdalena Riu; «Ro-
saura» i «Leonora»,
dames de la Mar-
quesa, senyoretes
Angels Monclús i
Catarina Codina.

Adelaida, reina empresonada

Senyoreta Montser-
rat Monclús

Pianos ANGELUS

Els primers i més artístics de tots els pianos automàtics coneguts. Els pianos "ANGELUS" són els únics que per mitjà dels diafragmes neumàtics, la palanca de frasseig i el melodant, amb artistyle, imiten per complert la mà de l'artista. ☞ Audicions a totes hores.

AGUSTÍ GUARRO

Angelus-Hall. Rambla Catalunya, 7
BARCELONA

EL TROBAIRE

Drama patriòtic de
Padraic H. Pearse
Traducció d'Enric Sala

El Trobair (The Singer), fou escrit per Padraic H. Pearse, a la tardor de 1915. Josep Plunkett, s'emocionà fortament al llegir-lo. «Si Pearse fos mort», — digué — «la seva obra produiria gran sensació».

La mort gloriosa de Pearse, no es féu esperar; gran patriota, creador de *St. Enda's College*, gran propagador de la renacionalització d'Irlanda, cultivador i mestre de la llengua irlandesa, no devia mancar el seu esforç personal en les hores de prova. Les seves activitats escolars havien conquerit ja el cor dels patriotes irlandesos. I en llençar-se a la revolta armada, li fou confiat un dels primers llocs. Fou un dels set signataris del manifest que el Govern Provisional donà al poble d'Irlanda. En aquella setmana de Pasqua de 1916, lluità heroicament; greument ferit, caigué en poder de les tropes angleses. No s'esperà el seu guarniment per sumariar-lo. Impossibilitat per les seves greus ferides de caminar, fou portat al lloc d'execució i allí, apilotat, com un manyoc de carn sangnosa, cosit a trets. Heu's aquí una de les planes més negres de la història de l'Anglaterra. L'Anglaterra temia la flama encomana-

dissa del patriotisme heròic de Pearse i no vacillà en cometre un crim tan ignominiós.

El nom de Padraic H. Pearse figura des de llavors entre els dels grans màrtirs de la illa heròica, en la llista dels venerables, qual immolació no fou tacades per la lluita fratricida.

L'amistat de la senyoreta Molly O'Brien ens féu conèixer l'admirable figura de Pearse; ella mateixa ens aconseguí la permissió de traducció i representació, de la vídua del màrtir. A ambdues, com a prova d'admiració i amb el més sentit remerciament, oferim el nostre modest treball. E. S.

Notes.—Tot el que es recapti per drets de representació i publicació d'aquesta obra, és destinat a la *Fine Gaeldeal*, entitat creada per la renacionalització d'Irlanda. Per aqueix motiu, el traductor s'ha pres la llibertat de canviar els noms dels personatges, els quals serien segurament una dificultat per a molts. En l'original hi manca una plana, la qual ha sigut fins a la data introable, no creiem, però, que ella contingues res que llevi color o caràcter a l'obra.

PERSONATGES

MIQUEL	El Trobair, d'uns vint-i-cinc anys
CARLES	El seu germà, d'uns vint anys
MARIA	Mare d'ells, d'uns quaranta cinc anys
LINETA	Noia d'uns setze anys
EL MESTRE	Mestre de poble, d'uns cinquanta anys
QUIM	Pages, d'uns quaranta anys
JOAN DEL PONT	Pages, d'uns trenta cinc anys
UN DEL POBLE	Edat indefinida

A l'aixecar-se el teló, l'escena està disposada en aquesta forma:

Ampla cuina, de casa de camp. A l'esquerra una porta, per qual obertura, s'obria el camp amb un fons de muntanya, a la dreta la llar, al costat de la qual hi ha una altra porta que condueix a la sala menjador. Sobre la taula crema una

espelma. Hi ha també una finestra al fons.

Maria, dona de posat trist i a la qual li blanquegen els cabells, està assentada prop del foc, filant llana. Lineta, la noia, està ajeguda a terra, a l'angle de la cuina, cardant llana. Va descalça.

ACTE UNIC

ESCENA I

MARIA.—Arregla el foc, Lineta tresor meu.

LINETA.—Que teniu fred?

MARIA.—Tinc els peus gelats.

(La Lineta s'aixeca a arreglar el foc, hi posa més llenya i s'assenta novament, recomençant a cardar llana.)

LINETA.—Per què no anàreu a dormir?

MARIA.—No haguera pogut dormir, nina. Tenia un pressentiment de que alguna cosa s'estava apropant de nosaltres. Sentia un esdeveniment o alguna persona que venia. Tot ahir senti remor, fora, al carrer.

LINETA.—Eren les fulles. La forta ventallada despullava els arbres, i els hi prenien les fulles seques. Pobres arbres, quina tristor que fan a l'hivern!

MARIA.—Potser sí. Creus que Carles estava inquiet anit, quan sortí?

LINETA.—Tanmateix, ja puc apagar la llum. L'auba s'esclareix. (S'aixeca i apaga l'espelma; després retorna al seu lloc.)

MARIA.—Creus, filleta, que Carles estava neguitós i enfadat quan eixí, anit?

LINETA.—Ho crec.

MARIA.—Què t'estava dient?

LINETA.—Em deia... (treballen silenciosament per uns minuts; després Lineta s'atura i diu.) Maria, jo crec que tinc el deure de dir-vos el que el vostre fill em deia. Hi he estat pensant tota la vetlla. No és just que estiguem assentades prop d'aquesta llar, amb un secret com aquest entre nosaltres. Us diré el que Carles em deia.

MARIA.—Pots dir-m'ho, si et plau, Lineta.

LINETA.—Em deia que s'havia enamorat de mi.

MARIA. (Que ha parat de treballar).—Sí, filla?

LINETA.—I... i em demanà si, cas de sortir bé del combat, voldria emmaridar-m'hi.

MARIA.—I que li respongueres?

LINETA.—Li diguí que no podia donar-li una resposta.

MARIA.—I et preguntà el motiu pel qual no podies donar-li resposta?

LINETA.—M'ho preguntà, i no sapiguí que cosa, dir-li.

MARIA.—Pots dir-m'ho a mi?

LINETA.—Us recordeu del dia que vaig venir a casa vostra, Maria?

MARIA.—Ho recordo bé.

LINETA.—Remembreu què sola i desconsolada estava?

MARIA.—Ben bé, ho recordo. No plorava jo mateixa quan el Rector et portà a casa meua? Tú t'agafares al meu vestit, talment com un naufrag s'aferria a la fusta salvadora, i no volies pas desentir-te'n. Ploraves tan desconsolada-

ment, que trencava el cor de sentir-te. La pobrissona! amb quin sentiment deies: «Han colgat la mare, dins la terra» «Era dormideta i l'han enterrada».

LINETA.—Vós us agenollàreu i m'abraçàreu tendrament, acostàreu la vostra corona a la meua i no deieu sinó que «Déu et conforti», «Déu t'ampari». Quan vaig parar una mica de plorar, m'apropàreu al foc. Els vostres dos fills hi eren també prop de la llar, Maria. En Carles estava aquí on m'assec ara; En Miquel seia on vós. Miquel s'acostà i m'agafà i em sentà damunt dels seus genolls. Jo era un infant. M'acarona els cabells. Després em cantà una cançó, una cançoneta de paraules tristes, però en el fons era alegre, gaia al cor i plaenta per la tonada; ja la lletra i la música esdevingueren manyagadores i tan dolces... com la mà, que la meua mare em posava damunt les galtones, o com el bes que ella amorosament deixava en mos llavis, quan era mig adormida.

MARIA.—Sí, filla?

LINETA.—I m'acarona fins a defallir; comencí a creure que em trobava novament a casa; vaig adormir-me en braços de Miquel. Oh, aquells braços forts i tendres ensem, amb la veu tan suau i encisadora, quan vaig despertar—molt temps després—era encara entre els seus braços, amb el caparró reposant damunt sa espatlla. Vaig obrir els ulls esguardant-lo. Ell va somriure'm, i em digué: «Quina llarga i bella dormida». Jo... vaig alçar el cap per ésser besada i va acotar el seu, besant-me. Era tan gentil, tan bo. (Maria plora silenciosament.) He fet mal fet en dir-vos-ho. Que Déu em perdoni per aquestes llàgrimes que us he fet vessar, Maria.

MARIA.—Deixa, nina. Tu devies dir-m'ho. Segueix, tresor meu... fill meu! pobre fill meu!

LINETA.—No era sinó una pobra noieta.

MARIA.—Tenies sols vuit anys, no més de vuit anys, el dia que el senyor Rector va portar-te a casa.

LINETA.—Quina edat tenia En Miquel llavors?

MARIA.—Havia complert quinze anys, el dia de Sant Miquel de l'any en què finà la teua mare.

LINETA.—Aquesta casa des de llavors ha estat per a mi gairebé tan volguda, tan amada, com la casa de la meua mare. Heu estat tan bona per a mi, Maria; i els vostres dos fills també, han estat molt bons amb mi, però...

MARIA.—Sí, filla meua?

LINETA.—En Miquel era per a mi com el sol i la lluna, era la claror mateixa,

era la rosada i la pluja, la força i la dolcesa alhora. No sé si ell havia conegut que jo estava tan agradada d'ell. Crec que sí, perquè...

MARIA.—Ell ho sabia, filla meua.

LINETA.—Ho sabiau, que n'estava assabentat? Vos ho digué per ventura? Ho coneguéreu vós, tal volta?

MARIA.—Sóc la seva mare. Conec per això totes les fibres del seu cos, tots els seus pensaments, tot el que passa pel seu cervell i pel seu cor. Mai m'ho digué, però jo ho vaig conèixer, tanmateix.

LINETA.—M'anomenava en les seves cançons. Això és el que em va fer creure que ho sabia que l'estimava. El meu nom és en més d'una d'elles. Algunes vegades quan era a la font, venia corrent través les verdes prades i m'oferia alguna cançoneta que acabava de compondre. Que felïços érem llavors, que dolços i encisadors els moments que passàvem junts damunt l'herba gemada dels nostres camps. Ell em cantava les cançons i jo repetia baixet, baixet la tonada. Quanta felicitat esvaïda!

MARIA.—Jo era tan felïç com tots vosaltres, quan En Miquel vivia aquí.

LINETA.—Quan ell partí, desterrat, semblà que el cor s'esmicolava dins el meu pit.

MARIA.—Ho vaig conèixer prou.

LINETA.—Vaig agafar l'habitud de roman-dre desperta durant la nit, les seves cançons giravoltaven dins els meu cap, i la música de la seva veu brunzia sense treva en les meves oïdes. Quan anava per la vall, pronunciava, sospirava el seu nom. A l'església, la seva faç s'interposava entre mi i l'Hòstia Sacra.

MARIA.—Totes dues hem sofert enyorant-lo. Fins les parets de la nostra casa apar que traspuïn l'enyor del meu fill.

LINETA.—Carles no ho sapigué mai que estés enamorada d'En Miquel. Quan En Miquel partí, Carles esdevingué més amable amb mi, però, no; ell sempre ho fou d'amable.

MARIA.—Carles és un bon noi, tot cor i brau com el qui més.

LINETA.—Fins ahir no va dir-me que estés enamorat de mi; mai m'ho haguera pensat, jo l'estimo força; però ni tan sols havia imaginat que entre nosaltres dos pugués parlar-se de casament. No crec que m'ho hagués dit, si no hagués estat per la lluita que s'apropa. Diu que començarà demà.

MARIA.—Començarà molt aviat.

LINETA.—Tota tremolo pensant en els que van a la lluita. Hi van rient: els veig amb les galtes rosades i els llavis sag-nosos. Després s'acoten i s'estiren, molt quietament al flanc de la muntanya, immòbils i pàl·lids, sense color a les

galtes, però, possiblement amb una ferida sagnant tenyint llurs pits de neu o llurs fronts al·bissims. Els cabells d'En Carles els veig xops de sang.

MARIA.—Calla, filla; aquesta no és manera de parlar, per a una que ha estat criada en aquesta casa. Sóc la seva mare i no penso en el mal.

LINETA.—Perdoneu-me, heu sofert més penes que jo, i malaurada de mi sols sento la meua dolor. (*S'aixeca i besa a Maria.*) Altres vegades em sento orgullosa pensant en tants joves, intel·ligents, alts i sapats desafiant el perill i ofrenant la vida, perquè una veu interior els ha cridat a desfer el tort del nostre poble, a trencar el jou d'una tirania forastera. Oh, m'agradaria conèixer l'home que ha abrindat el cor de la nostra gent amb l'alè de la seva ànima, amb l'encís de la seva veu captivadora! Diuen que és molt jove. Que és un dels nostres, un home de muntanya, que parla a la nostra manera i apar hagi conegut la fam i la dolor.

MARIA.—Là força i la dolcesa li han pervingut, segurament, dels seus propis sofriments.

LINETA.—He sentit a Joan del Pont que deia que ahir es trobava a la fira de Uachtar. Que hi havien centenars de persones pels carrers empenyent-se per a veure'l.

MARIA.—Qui sap si vindrà aquí, a Cois-farril, o bé anirà a la veïna comarca de Joyce? Jo no sé, però és la seva vinguda el que jo he pressentit tot el dia i la nit passades. Penso: qui sap! podria ésser!

LINETA.—Qui penseu que puga ésser?

MARIA.—He pensat que podria ésser el fill que em retornava.

LINETA.—En Miquel?

MARIA.—Sí, el meu Micaló.

LINETA.—Creieu que vindrà per a ajuntar-se als joves voluntaris que van a la lluita?

MARIA.—Ho farà, segurament.

LINETA.—El deixarien enrera, ara?

MARIA.—Qui podria fer-lo romandre a casa com un aucell engabiàt? La mort solament. Que Déu ens lliuri de mal!

LINETA.—Amén.

MARIA.—Carles arriba.

LINETA (*Esguardant fora la finestra.*)—Sí, ja és al carrer.

MARIA.—Pobre Carles!

(*La porta s'obre i entra En Carles.*)

ESCENA II

Els mateixos i CARLES

CARLES.—Per què no us allitàreu, mare?

MARIA.—Estava massa intranquillà per a dormir. La Lineta m'ha fet companyia tota la nit.

CARLES.—Es una llàstima que totes dues haguessin vetllat.

MARIA.—Anant al llit ens haguérem trobat més soles que no passant la vetlla parlant. Heu tingut molts joves voluntaris aquesta nit, a entrenar-se?

CARLES.—Aquesta nit n'han vingut molts, uns setanta. Es coneix que ja senten aprop l'olor de la pólvora.

MARIA.—Són braus? Tiren força dret?

CARLES.—Es daleixen per batre's i són molt atents a les explicacions. No crec que es perdin molts trets.

MARIA.—Quan començarà la lluita, Carles?

CARLES.—Demà o passat demà, potser més aviat. Esperem un missatger de Galvay que ens ha de portar l'ordre.

MARIA.—Marxareu a les muntanyes, o bé us dirigireu a Uachtar, o tal volta avançareu sobre Galvay?

CARLES.—Crec que marxarem a algun poble. En Joan del Pont, En Quim i el Mestre arribaran aviat. Tenim d'estudiar alguns plans, a més, el Mestre vol escriure algunes ordres.

MARIA.—Seràs tu el capità?

CARLES.—Sí, mare. Cas que no arribi un home millor per a ocupar el lloc.

MARIA.—Qui podria venir millor que tu?

CARLES.—Es parla que s'apropa el Trobairre. Ahir era a la fira d'Uachtar.

MARIA.—Arregla la tetera, Lineta, i para la taula. El Mestre ens demanarà, com de costum, la tassa de té. Vés, fill meu, reposa una mica, baldament no sia més que una hora, el repòs et farà bé, Carles!

CARLES.—No puc anar-hi, mare. Tenen d'arribar d'un moment a l'altre.

MARIA.—Dóna't pressa, Lineta. Aparia la sala, i dóna'm la tetera. *(La Lineta, que ha portat la tetera plena d'aigua, la dóna a Maria, la qual la penja a la llar. Lineta se'n va a dins de la sala.)*

CARLES *(Després d'una pausa.)*—Us ha parlat la Lineta, mare?

MARIA.—Sí, fill meu.

CARLES.—Què us ha dit?

MARIA.—M'ha contat el que li digueres anit. Cal que tinguis paciència, Carles. No l'obliguis a que et dongui una resposta massa aviat. Ella té pensaments estranys en el seu cor, i memòries més estranyes.

CARLES.—Quins records té ella?

MARIA.—Moltes dones tenen recordances.

CARLES.—La Lineta no té més records que els d'aquesta casa i la memòria de la seva mare. Si ella no és més que una nena.

MARIA.—I tu, què cosa ets sinó una criatura. Tingues calma, fill meu! La mainada té recordances, les recordances moren de vegades. Els records de la Lineta no s'han esvaït encara.

CARLES.—Quin parlar més original. Què pot recordar ella?

MARIA.—Silenci; hi ha algú fora, al carrer.

CARLES *(Mirant per la finestra.)*—Són En Quim i el Mestre.

MARIA.—Tingues calma, fill meu. No et turmentis tu mateix. Què altre cosa sou tots dos, sinó dues criatures, encara? *(S'obre la porta i En Quim i el Mestre entren. En Quim darrera el Mestre.)*

ESCENA III

MARIA, CARLES, el MESTRE i QUIM

QUIM i MESTRE *(Entrant.)*—Que Déu vos guardi a tots.

MARIA.—Déu vos guardi a vosaltres. Voleu seure? La tetera està a punt de bullir. Doneu el silló al Mestre, Carles.

MESTRE *(Sentant-se prop de la llar, en el seient que Carles li acosta.)*—Molt demati feinegeu, Maria.

MARIA.—No m'he allitat encara, Mestre.

MESTRE.—Heu estat vetllant tota la nit, doncs?

MARIA.—Així ho he fet; la Lineta m'ha fet companyia.

MESTRE.—Que piadoses sou les nostres dones. I massa bones per a nosaltres, tan cuidadoses, tan dolçament maternals. Ben segur que en aquesta muntanya moltíssimes hauran fet el mateix. Sí, i a tota Irlanda hauran fet el mateix. Sou les dones les que serveu les grans vetlles.

MARIA *(Remullant el te.)*—Per què no vetllàriem? Així podem tenir a punt la tassa de te per vosaltres! Podem donar-vos la reconfortació que us cal, en les hores de prova i de perill. Voleu passar a la sala?

MESTRE.—Gairebé m'estimaria més pendre el te aquí, al costat de la llar.

MARIA.—La Lineta està arreglant la sala. Potser voldreu una taula per a escriure.

MESTRE.—Si tant insistiu, hi anirem i escriuré també alguna cosa.

MARIA.—Espereu un instant, fins que la Lineta hagi acabat de parar la taula. Altrament el te estarà a punt d'ésser servit de seguida.

CARLES *(Al Mestre.)*—No se n'ha sabut res del missatger, a cal' ferrer, Mestre?

MESTRE.—No, no res.

QUIM.—Quan veníem camps a través, hem vist un home que portava un gaiato i samarra. He pensat que podia ésser el que esperem.

MESTRE.—No crec que fos ell. Aquest caminava a poc a poc, i a ben segur que el missatger que esperem ens porti l'ordre, vindrà com portat per les ales del vent.

CARLES.—Tal volta l'home que heu vist era un dels joves voluntaris que retor-

nava a casa, després de l'entrenament.

QUIM.—No; era un foraster, semblava un home de muntanya que vingué de molt lluny. Podria ésser fos algú que ahir era a la fira d'Uachtar i romangué allí durant la nit, després del mercat.

MESTRE.—Sí; allí s'estigué llarg temps, segons m'han dit, parlant de l'ordre que s'espera.

QUIM.—Crec que era el Trobair, qui es trobava allí. En Joan del Pont conta que parlà a tots els qui eren al mercat; ell hi romangué molt de temps encara, creient que parlaria novament. Duien que quan ho fa, apar un àngel.

MESTRE.—Quin aspecte té?

QUIM.—Conten que l'aparença d'un pobre muntanyenc: és jove i pàlid, com un home que hagi viscut a les ciutats, però que vesteix i parla a estil nostre; és tímid i molt silenciós, fins el moment en que es redreça per a parlar al poble. Llavors la seva veu té el so d'una trompeta d'argent, ses paraules són tan formoses, tan dolces i sentides, que fan plorar al poble d'emoció. És gentil i de semblant poruc, però cova en ell un odi terrible. En Joan del Pont conta que a la comarca de Joyce el consideren com un gran heroi que ens ha retornat per a guiar al poble en la lluita contra l'Anglaterra, o potser un àngel, qui sap si el mateix Fill de Maria ha devallat novament a la terra.

MESTRE (*Esguardant en direcció a la porta*).—Es senten passos a fora.

MARIA (*Que ha estat seient molt erecta en la cadira, escoltant atentament*).—Són les petjades del meu fill?

CARLES.—Què dieu? No estic aquí, al costat vostre, mare?

MARIA.—Són les petjades del meu fill Miquel. (*Tots tremolen i esguarden primer a Maria, després a la porta de la qual han mogut el picaporta*.)

MESTRE.—Em plauria que fos Miquel. Tal volta és Joan del Pont o bé el muntanyenc que hem vist caminant per la carretera.

MARIA.—No és Joan del Pont. És el meu fill. El meu fill Miquel. (*La porta s'obre a poc a poc i En Miquel, abillat com un muntanyenc, roman en el llindar*.)

ESCENA IV

Tots i MIQUEL i LINETA

MIQUEL.—Que Déu us guardi a tots?

TOTS.—Déu us guardi igualment.

MARIA (*Que s'ha aixecat allargant les mans*).—Ho sentia que em tornaves, fill meu!

MIQUEL (*Corrent a ella i abraçant-la entre els seus braços*).—Mare! Mare me-

va! Bona mareta meva! (*Mentre estan abraçats, entra la Lineta de la sala i roman aturada en el vestibul esguardant a Miquel*.)

MARIA (*Aixecant el cap*).—Tu anaves per les llargues i desertes carreteres, través de les muntanyes escabroses, en mig de les ciutats congestionades i jo sentia que anaves acostant-te, que tornaves a prop meu.

MIQUEL.—Oh! quins anys més llargs, més llargs!

MARIA.—Ploro d'orgull de veure't. Veïns, veïns, aquest és Miquel, el primer fill que vaig donar al meu marit.

MIQUEL (*Besant a Carles*).—Germà meu! (*A Quim, donant-li la mà*). Vós, Quim, sempre el mateix. (*Al Mestre, saludant-lo amb molta efusió*). Mestre, el meu bon Mestre. (*S'estrenyen les mans, una estona*.)

MESTRE.—Benvingut, Miquel.

QUIM.—Benvingut siau, Miquel.

MIQUEL (*Esguardant entorn*). On és... (*Veu a la Lineta en el vestibul*). Lineta! (*S'hi apropa i li agafa la mà*). Lineta, Lineta!... Jo... Mare, de vegades quan em trobava en mig de les multituds, veia aquesta volguda llar, us veia a vós allargant-me els braços com ho haveu fet suara, i la Lineta esperant dreta en el vestibul; el meu cor plorava per vosaltres.

MARIA.—I jo el sentia el plor del teu cor. Sovint, molt sovint, aquí mateix, sentada prop de la llar, o bé a fora al carrer em deturava i em deïa «En Miquel està plorant en aquest moment. El seu cor sofreix.» En aquests darrers temps, jo sentia que t'acostaves, que anaves atansant-te pas a pas. Ho recordes, Lineta, que et deïa que algú s'apropava, que jo pensava que podia ésser el meu Micaló?

LINETA.—Devieu sentir-ho, segurament.

MARIA.—Coneixia que amb l'aua d'avui, alguna cosa gloriosa ens arribava a la muntanya. He vist durant els anys de la meua vida, en aquestes muntanyes, formoses aubes de porpra i aubes claríssimes, però no n'he vist cap de tan bella, tan gloriosament misteriosa com l'aua d'avui. Vina, tresor meu, assentat una mica a la sala. La Lineta ha parat la taula. El te està a punt. Porta els bescurts torrats, Lineta. Veniu, Mestre. Entreu vós també, Quim.

MESTRE.—No, Maria, ens assentarem aquí un moment. A vós i als vostres fills us plaurà romandre indolorbats. Altra-ment, Quim i jo tenim d'estudiar i fixar alguns plans. Estem esperant Joan del Pont.

MARIA.—No em doldria de fer-vos una part de la nostra joia, Mestre. Ni a vós tampoc, Quim.

QUIM.—Ho agraim; però aneu, Maria. Nosaltres vindrem després. Tenim de parlar.

MARIA.—Bé, doncs, entreu quan hagueu parlat. Hi ha prou te per a tothom. Anem, fills meus. *(Miquel, Carles, Lineta i Maria entren a la sala. Lineta porta els bescuits torrats i Maria la tetera.)*

ESCENA V

MESTRE i QUIM

MESTRE.—Quina gran novetat! En Miquel de retorn! En Miquel aquí!

QUIM.—Creieu que voldrà ésser dels nostres?

MESTRE.—No heu vist el seu posat, el seu cap erecte, el seu esguard seré i noble, el moviment d'orgull i el somriure dels seus llavis, tot això palesa abastament que és un jove incapaç d'ésser covard o traïdor? Vós no coneixeu el cor d'aquest noi, Quim; l'amor i la força que conté. No li coneixeu el pensament, tan graciós, tan intel·ligent. L'ensenyava quan era ballet. Quina llàstima que hagués de marxar de entre nosaltres. I no obstant, crec que l'exili ha fet d'ell un home millor. La seva ànima deu covar grans remembrances.

QUIM.—Mai he sabut exactament els motius pels quals fou desterrat.

MESTRE.—Els motius. Unes cançons sentides i justes, que abrاندaven al cor del poble. Hi havia en elles tant de patriotisme i tanta d'emoció, que eren per a la nostra terra soferta un foc d'entusiasmes revindicador, irresistible.

QUIM.—Sí, és cert; les he sentides sovint les seves cançons.

MESTRE.—Vessaven amor pel poble, l'odi a l'invasor hi traspuava. Alguns digueren que les seves cançons atacaven la religió, que eren blasfèmies contra Déu. Hi ha una pobre gent que volen fer-nos creure que Déu és al costat d'Anglaterra. Que amb Déu sols hi podem parlar en la llengua del tirà. Bé, de Galvay o de Dublin, arribà un avis de que seria empresonat i possiblement excomunicat si no marxava del poble, del seu poble! Tenia llavors uns divuit o vint anys. El Rector li aconsellà que marxés, que no portés més penes a la casa de la seva mare... Una nit partí, sense dir adéu, ni pendre comiat de ningú.

QUIM.—On ha estat des de llavors, ho sabeu?

MESTRE.—En les grans ciutats, segurament, i en llocs ben solitaris també. Té la faç d'un professor, d'un sacerdot o d'un jurista. Deu haver llegit

molt, haurà compost moltíssimes cançons.

QUIM.—No sé, m'apar que no és tan robust com Carles.

MESTRE.—No ho és; però us asseguro que la seva grapa és potentíssima. Juraria que portaria el fusell o tota altre arma, tan bé com qualsevol minyó de la nostra muntanya.

QUIM.—Ens serà un gran apoi, si es queda amb nosaltres. El poble l'estima per les cançons que feia. No hi hauria cap home que fos descontent de seguir les seves ordres.

MESTRE.—Així és, amic. El seu consell ens serà força profitós. Farà a ben segur millors plans que vós i jo, Quim.

QUIM.—Què cosa podrà retardar en tanta de manera a Joan del Pont?

MESTRE.—Potser algunes noves que haurà sabut a cà'l ferrer o a la rectoria; tal volta se n'anà carretera enllà amb l'intent de copsar l'ordre que esperem de Galvay.

QUIM.—Estaré intranquil fins que arribi. *(S'aixeca i s'acosta a la finestra i esguarda a fora; el Mestre resta pensatiu al costat del foc. En Quim retorna de la finestra i sequeix.)* Avançarem o lluitarem aquí, a les muntanyes?

MESTRE.—Anirem al torrent de Man i allí ens ajuntarem amb els voluntaris de la comarca de Joyce. Deixarem alguna força per a servir el torrent, en deixarem també alguna altra emboscada a Linei. Després avançarem per la carretera, entre els llacs, través de Man, Comanoma, Clonbur fins a Laiga. Llavors tindrem forces amigues a la nostra dreta, a Ballinrobe, i a la nostra esquerra, a Tuam. Què altra cosa pot deturar-nos, sinó les poques forces que l'Anglaterra té a Clifden?

QUIM.—Evident, i si avancen contra nosaltres, els destruïrem des de les muntanyes.

MESTRE.—Certament, que els destruïrem, cauran a un parany.

ESCENA VI

Els mateiros i MIQUEL

(Miquel apareix al vestibul de la sala amb una tassa de te i alguns bescuits torrats a la mà.)

MIQUEL.—Us he portat una tassa de te. Mestre. He pensat que feia massa temps que estàveu esperant aquí.

MESTRE *(Prenent-la.)*—Déu us guardi, Miquel.

MIQUEL.—Podeu passar a dins, Quim; hi ha un seient per vós a taula.

QUIM *(Aixecant-se i anant-hi.)*—Hi aniré, tanmateix. Aviseu-me quan arribi en Joan del Pont.

MESTRE.—Quina gran diada la d'avui, Miquel.

MIQUEL.—Sí, és un gran dia, una jornada de joia; però també una jornada dolorosa.

MESTRE.—Per què el dia del vostre retorn seria dolorós.

MIQUEL.—Per ventura tota gran joia no porta arrapat el greuge? La joia del retorn a casa no enclou també el dolor de la partença? Sento un pressentiment estrany, Mestre. He acabat tot just una llarga jornada i obiro que me'n cal començar-ne un altra. Havia cregut que la meva tornada seria repòs, però em sembla únicament un encontre en el camí... Quan la meva mare s'aixecà per a rebre'm i m'allargà els braços, he pensat en Maria encontrant-se amb el seu Fill en el Camí del Dolor.

MESTRE.—Quin pensament més insòlit. Què us féu tornar a casa?

MIQUEL.—Quelcom secret, una força interna, per a la qual no he trobat encara un nom apostat. Un sentiment, una necessitat de que jo devia veure la meva mare, i en Carles, i la Lineta novament. Un pressentiment de que deuria enfrontar-me amb alguna cosa extraordinària amb llurs besades fresques encara en els meus llavis. Em semblà veure'm anar a la mort davant d'una gran multitud que romania freda i silenciosa; n'hi havia alguns que em maleïen dins llurs cors per haver portat la mort a llurs cases. Rostres malencònics i morents, que semblaven reptar-me. Oh! cares tristes i intel·ligents dels morts, el plor punyent de les dones bronzia en les meves oïdes. Però jo sentia que les besades del meus em donaven calor a la boca i eren com vi per la meva sang i m'enfortien per a resistir tot el que els homes desapiadats em deien, i em permetien de morir amb el cor vessant d'amor i pietat, dolçament, sense amargor.

MESTRE.—Es ben estrany que us vegessiu d'aquesta manera.

MIQUEL.—Fou una follia. Quan un es troba en mig de multituds desconegudes, té pensaments inverossímils, errívols. Però jo n'estic satisfet d'haver tingut aquest pensament, perquè m'ha impulsat, m'ha retornat a casa. M'enyorava tan lluny d'aquí... La meva joia mare té molts més cabells blancs.

MESTRE.—Sí; s'ha envellit la pobra. Ha sofert grans dissorts: la mort del teu pare, primer, després, el teu desterro! Carles s'ha fet gran, és un minyó bell, intel·ligent i ben plantat.

MIQUEL.—Ho és certament. Entre Carles i jo hi ha alguna reserva. No ens hem parlat encara, com acostumàvem a fer-ho.

MESTRE.—Quan els fills són criats plegats i després es separen per molt de temps, sovint quan es retroben, hi ha reserves... Troben a la Lineta canviada?

MIQUEL.—No, més ben dit, sí, Mestre; és molt formosa. No sabia que una dona pogués esdevenir tan bella. Creia que tota la bellesa era en el cor, que la beutat era una cosa secreta, que sols podia ésser contemplada amb els ulls de la fantasia o bé en un ensomni d'esplendor sobrenatural. M'he acostumat a creure que la beutat física era una cosa diabòlica. He procurat servir el meu cor verge; de vegades, pels carrers de la ciutat, m'he aturat a contemplar les línies d'alguna formosa criatura i he sentit tota la dolor que la contemplació de les belles coses comporta; hauria desitjat llevar la vista als meus ulls, tancar-los a l'esguard de totes les coses que em temptaven. A voltes m'he rebel·lat contra aquest pensament. He cridat en veu alta que Déu no hauria omplert el món de bellesa, fins emborratxar-nos l'esguard, si la bellesa no fos cosa celestial. Però, després, em deia novament: «Aquesta és la temptació de forma més subtil; ella vol donar als propis desitjos la sanció de la voluntat Divina.» He endurit el meu cor i m'he servat fred i cast com el nevot cim d'una altíssima muntanya. Crec, però, que estava errat, perquè una beutat com la de la Lineta per força ha d'ésser una cosa sagrada.

MESTRE.—Certament, una bona i graciosa jovecella és cosa sagrada. Us martiritzeu amb aquests pensaments, Miquel. Us reserveu, us recloiu massa. Recordeu la cançó que dedicàreu a la grulla que perdé la niuada, i d'aquella altra dedicada a l'aureneta que trobareu morta al lindar de la vostra casa? Com reia el Rector perquè li diguéreu en confessió que havien robat els lilàs que creixen a les ribes del riu?

MIQUEL (*Rient*).—Sí, me'n recordo bé; era a l'estació, a casa Joan del Pont, quan el Rector rigué; perquè jo m'enrogi avergonyit, tots em miràveu, vaig alçar-me i fugí corrents fins a casa.

MESTRE (*Rient*).—Sí, sí, ho recordo prou bé. Nosaltres creïem que li havieu dit que estàveu enamorat de la seva majordona.

MIQUEL.—Una mica, si que ho estava. Ella em donava pomes de l'hort del Rector. Pomes petites i colrades, les més dolces i sucoses que he provat en la meua vida. Les pomes de les *Hespèrides*, que els fills de *Tuirean* demanaren, serien segurament com aquelles.

MESTRE.—Sembla una cosa fantàstica,

però inspirat en elles, féreu un bell poema.

MIQUEL.—Verament. Un poema de vint quartetes.

MESTRE.—Heu compost cançons d'ençà de la vostra partença?

MIQUEL.—Al començ, el meu cor semblava mort i sord, no en podia fer; no sentia per a fer cap cançó. Després d'un temps, caminant través les delitoses i verdes pastures, arribí a petits llogarrets, en els quals la mainada jugava joiosament, el meu cor semblava obrir-se de bell nou, talment com un terreny ressec, al que la pluja suau i persistent anés amorosint. La primera cançó que vaig compondre fou inspirada per la visió d'uns infants que jugaven a un carrer de Kilconell. En el camí de *Anghim* vaig topar-me amb un home vell i pobre; aquest encontre produí la segona cançó. El *Shanon*, l'ample riu de la nostra illa gloriosa, descorrent majestuós sota el pont d'Atlon, m'inspirà altre cançó. Aprés en vareig compondre d'altres, ans d'arribar a Dublín.

MESTRE.—Com us anà, a Dublín?

MIQUEL.—A Dublín vaig adreçar-me a un editor per a que imprimís el llibre de les meves cançons. Va examinar-lo, i em respongué que no s'atrevia; que els anglesos l'empresonarien i li destruirien la impremta. Tenia fam, i caminava errabund i pensatiu pels carrers. Vaig aturar-me a llegir un anunci irlandès, un home se m'acostà, preguntant-me d'on venia. Li diguí la meua història. Pocs dies després va encontrar-me, dient-me que m'havia trobat treball, devia ensenyar irlandès, grec i llatí en una escola. Ensenyi a l'escola un any. Escrivia poemes que eren publicats en un diari. Un dia el Germà que dirigia l'escola vingué a trobar-me i em preguntà si era jo que havia escrit uns poemes. Li vaig dir que sí. Llavors em digué que no podia ensenyar més en aquella escola. Vaig marxar.

MESTRE.—Què us succeí després d'això.

MIQUEL.—Caminar novament pels carrers fins a veure un anunci en el qual es demanava un mestre per a ensenyar un noi. Em dirigí a la casa assenyalada. La senyora convingué en donar-me deu cheilins setmanals. Dos anys serví aquesta col·locació. El deixeble era un infant alegroi i encisador, en el meu cor hi va créixer una pregonia afecció pel deixeble. El poder modelar un pensament, una vida, en les meves mans, ho creia cosa meravellosa. No ho havéu pensat mai això, vós que sou Mestre?

MESTRE.—No he tingut mai temps de pensar-ho.

MIQUEL.—En la meua vida no he fet altra cosa que pensar i fer poemes.

MESTRE.—Si els pensaments i els poemes són bons, és bella tasca per a omplenar una vida.

MIQUEL.—Sí; diuen que l'estar ocupat amb les coses de l'esperit és millor que estar-ho amb les coses del cos. Però jo no n'estic segur, Mestre. Pot la Visió de la Bellesa aconseguir a un home? Jo penso que l'home veritable és diví, és fet a semblança de Déu, i, com Ell, deu crear, deu construir.

MESTRE.—Per ventura un poeta no és un creador?

MIQUEL.—No; ell és sols una veu que plora, un esguard que tremola en la quietud. El veritable Mestre deu sofrir i bastir. Deu treballar el pa del poble; és ell el que té d'anar a Getsemani i pujar penosament el camí del *Golgotha*... De vegades he pensat que l'ésser una dona, el servir i sofrir com les dones fan, devia ésser la tasca més grandiosa. Tal vegada fou per aquest sentiment que jo sentia orgull i admiració d'ésser Mestre, perquè un Mestre fa això. Donava a l'infant que ensenyava la carn, la sang i l'alè, que eren la meua vida espiritual. L'alimentava amb la tendresa de la meua ànima, li injectava el meu esperit.

MESTRE.—El deixeble us pagà aquest gran servei?

MIQUEL.—Pot per ventura, un fill jamais pagar a la seva mare? Mestre, el vostre ofici és el més penós de tots. Sou com una pobre mare que es va gastant criant fills, els quals parteixen i no li tornen mai més.

MESTRE.—Us fou ingrati, potser, el vostre petit deixeble?

MIQUEL.—No; m'era tan fidel, que la seva mare n'esdevingué gelosa. Una bona mare i un bon Mestre són sempre gelosos l'un de l'altre. És per aquest motiu que l'ofici de Mestre és el més penós de tots. Si és un mal Mestre, el deixeble se n'aparta. Si és un bon Mestre, la família de l'alumne en sent gelosia. La mare del meu deixeble n'esdevingué, i donà a triar al seu fill.

MESTRE.—Qui escollí?

MIQUEL.—La seva mare; podia fer altra cosa, podia criticar-ho?

MESTRE.—Què féreu llavors?

MIQUEL.—Retorní a caminar carreteres enllà.

MESTRE.—Com us provà?

MIQUEL.—Prova malament quan un home és pobre i no li resten somnis. Era el caminant més pobre de les rutes d'Irlanda, perquè ni tan sols una il·lusió m'havia romàs. No podia ni pregar

quan arribava a un lloc sagrat, ni beure en una taverna. Tan folla em semblava una cosa com l'altra.

MESTRE.—No feieu cançons aquells dies?

MIQUEL.—Vaig compondre'n una de tan punyenta, que quan la vaig recitar, es pensaren que era algun fantasma, algun mal esperit, i em feren eixir de la casa.

MESTRE.—No pregàveu gens a Déu?

MIQUEL.—Un dia vaig agellonar-me al peu de la Creu de *Kilgolein*, creguí veure, amb una claredat imponent, que Déu no existia. Per què pregar després d'això? Vaig riure sorollosament de la follia dels homes en creure que Déu existia. Sentí desitjos de córrer través dels pobles i cridar fortament «Foble, tot és un erro; no hi ha Déu».

MESTRE.—Miquel, el que contes m'afigeix.

MIQUEL.—Després vaig dir-me «per què llevar-los la il·lusió». I seguí caminant per les carreteres amb el meu secret.

MESTRE.—Estic molt apegarat d'això que m'has dit. Prega, Miquel; cal que facis oració. Tu retrobaràs a Déu. T'és velat únicament.

MIQUEL.—No, Mestre; m'ha revelat ja la seva faç. El seu rostre és dolç i horrible ensems. El coneix força bé, suara.

MESTRE.—L'has retrobat, doncs.

MIQUEL.—El seu Nom és sofriment. El seu Nom és solitud. El seu Nom és adjectiu.

MESTRE.—No t'entenc prou bé, i no obstant crec que estàs dient una cosa certa, Miquel.

MIQUEL.—He viscut sense casa, sense pa. Oh, Mestre! els pobres, els pobres! Quins naixements més tristos, quins casaments més miseriosos he vist entre ells. Oh! la dolor d'aquelles vetlles mortuòries sense una llum! Ho he vist en viatges riallers, al bell mig del camp, però més sovint, i d'una faisó més punyent, encara, en els obscurs i misteriosos carrers de les ciutats. El meu cor es trencava adolorit encara per les penes de les pobres mares, els meus ulls es regaven amb les llàgrimes dels infants. El poble, Mestre, el poble sord i sofridor; envilit i desqualificat, és, malgrat tots aquests defectes, pur, esplèndid i fidel. En el poble he vist o m'ha semblat veure-hi la faç de Déu. Ah, és un rostre en el qual les llàgrimes i la sang hi han deixat l'expressió d'una pal·lidesa misteriosa, però, tanmateix, és la Faç Sagrada!

MESTRE.—Sento remor de passos, serà En Joan del Pont.

MIQUEL.—Us deixo un instant. (Miquel retorna a la sala.)

ESCENA VII

JOAN DEL PONT, el MESTRE, CARLES i QUIM

(Joan del Pont entra del carrer. En Carles i En Quim tornen de la sala.)

JOAN.—Que Déu us guardi, companys.

TOTS.—Que Déu ens guardi a tots.

MESTRE.—Quines noves porteu?

JOAN.—Els anglesos han partit de *Clifden*.

MESTRE.—Són a les muntanyes?

JOAN.—Han vingut per *Letterfranc*, el pas de *Kylemore* i a través de *Glen*.

CARLES.—I de *Galvay*, no ha arribat l'ordre, encara?

JOAN.—No, ni senyal sisquera de que estigui per arribar.

CARLES.—Ens digueren que esperéssim l'ordre. S'ha esperat ja massa, Mestre.

MESTRE.—El missatger pot haver caigut presoner. Potser els anglesos avancen també des de *Galvay*.

CARLES.—Llavors, val més que ataquem nosaltres.

QUIM.—Voleu atacar sens que ens ho comanin?

CARLES.—I perquè no han donat l'ordre, voleu fer-nos morir encauats.

QUIM.—Els nostres plans no estan enllestits encara; les ordres no han arribat.

CARLES.—Ni les ordres arribaran, ni els plans s'acabaran.

QUIM.—No tenim ningú per a guiar-nos.

CARLES.—No m'ellegireu capità?

QUIM.—Ben cert: però no per a combatre quan tota la comarca roman quieta. Cal esperar l'ordre dels homes que condueixen el poble. Ja parlaran quan arribi l'hora.

CARLES.—Hauria calgut que parlessin abans d'avançar els anglesos.

QUIM.—Quin dret teniu de dir el que haurien o no haurien d'haver fet? Companys, és cert o no és cert el que estic dient?

CARLES.—Hem de llençar-nos a la lluita ans no ens arribi l'ordre. Que hi dieu vós, Joan del Pont, vós, el nostre comissionat a *Galvay*?

JOAN.—M'agrada la manera de parlar d'En Carles, desitjaria visquéssim anys, per a dir que ha parlat sàviament i amb gran coratge; però sóc tardà en donar el meu consell, per a enviar als nostres minyons, als minyons d'aquesta muntanya—el nostre petit acoblament—a combatre amb llur pobre armament contra els canons més potens dels anglesos. Si tinguéssim noves dels altres pobles, que ens fessin creure en un alçament general; però no tenim cap informació en aquest sentit.

QUIM.—Què hi dieu vós, Mestre? Vós que sabeu més que nosaltres.

MESTRE.—Haig de dir a Carles que algú més gran que ell pot donar-nos l'ordre,

abans que el sol vagi de posta. Tingueu calma, Carles.

CARLES.—La mare m'ho ha dit també aquest matí, que tinguéu calma, quan s'ofia la petjada d'En Miquel al carrer. Paciència, he estat esperant set anys ans no he parlat, i quan ho he fet, era ja tard.

MESTRE.—Però, que estàs dient, Carles.

CARLES.—Dic que vaig a lluitar contra els anglesos, si trobo cinc homes només que em segueixin.

(La Lineta ha aparegut al vestibul i roman allí atemoritzada.)

QUIM.—No ho fareu això, Carles.

CARLES.—Ho faré.

JOAN.—Això és despreciar la vida dels nostres homes.

CARLES.—Les vides dels homes són precioses quan han deslliurat la seva pàtria.

MESTRE.—Escolteu-me, Carles.

(Carles surt, irat, els altres el segueixen, procurant aturar-lo. La Lineta s'apropa al foc, davant del qual s'agenolla.)

ESCENA VIII

LINETA I MIQUEL

LINETA (Com somniant).—«Hi aniran tots rient». Però, Carles hi va amb l'odi al cor. Era tan bo, En Carles... Cosa terrible és l'amor. No hi ha al món més gran pena que la de l'amor... Voldria que En Miquel i jo fóssim infants i juguéssim sempre per aquests camps, sense tenir esment del nostre amor... Carles, romandrà ert al camí de Glen, En Miquel hi anirà també i morirà... No hi ha res en aquest món, sinó l'amor i la mort.

(En Miquel, ve de la sala.)

MIQUEL (En veu baixa).—S'ha adormit, la Lineta.

LINETA.—Ella t'esperava feia tant temps, Miquel. Tots t'esperàvem des de llarg temps.

MIQUEL.—Tota espera té la seva fi. Tot passatger retorna.

LINETA.—De vegades, quan la gent espera, és la mort que arriba.

MIQUEL.—Pot haver-hi una tornada més majestuosa, Lineta?... En altre temps desitjava la vida i que tu i jo ens trobéssim sempre al mateix lloc. Ve't-aquí el que desitjava. Però, ara, he comprès que sols podrem romandre junts molt poc temps; perquè dec accomplir tot sol una obra punyenta i dolça alhora. Perquè t'estimo, no ho desitjo d'altra manera... Volia el teu bes en els meus llavis i desitjava el de la mare i el d'En Carles, també. Però fins aquest darrer goig vull refusar-me (Lineta plora). No ploris, nina. Estigues prop de la mare

mentre visqui — potser per uns pocs anys encara.—Vosaltres, pobres dones, sofriu moltes penes, grans dissorts, i no obstant, no moriu fins molt després que els vostres fills i els vostres amants han mort.

(Se sent la veu de Maria dins la sala, plorant: Miquel! crida.)

MIQUEL.—La mare em crida.

(Entra a la sala; la Lineta plora de genolls a prop del foc. Després d'uns moments es senten veus a fora, s'aixeca la balda i el Mestre entra.)

ESCENA IX

MESTRE, LINETA, QUIM, JOAN i poble

LINETA.—Ha partit, Mestre?

MESTRE.—Ha marxat camí enllà amb deu o quinze joves. En Miquel és encara a dins.

LINETA.—Ha estat aquí algun temps. La mare l'ha cridat, és amb ella.

(El Mestre entra i s'assenta aprop del foc.)

MESTRE.—Sospito que això que ha fet en Carles era el més encertat. Som massa vells per a posar-nos enfront dels trànguls d'aquesta classe. En Miquel no te n'ha parlat de la lluita?

LINETA.—M'ha dit que tindria d'accomplir una obra punyenta i dolça, tot sol.

MESTRE.—Ho sento, però l'he cridat ans de partir Carles.

(Se sent un murmurí d'un grup d'homes parlant, bo i pujant la muntanya.)

LINETA.—Què és aquesta remor de veus?

MESTRE.—Són els minyons que pugen la muntanya. Hi ha una gran gentada reunint-se davall de la Creu.

(Les veus es senten més fortes en al carrer. En Quim, en Joan i altres entren.)

JOAN.—Els joves diuen que férem mal fet deixant partir En Carles amb tan poca gent. Creuen que devíem anar-hi tots.

QUIM.—Mantinc que En Carles va errat combatint sense ordre. Perquè un té el cap calent, devem tancar els ulls i morir en una lluita desigual? On és l'ordre que ens devia arribar de Galvay?

MESTRE.—Companys, m'arrepenteixo de no haver-vos dit ans no partís En Carles, el que vaig a dir-vos ara. Discutim si cal esperar l'ordre de Galvay. Que diríeu, veïns, si l'home que té de donar la senyal es trobés sota el sostre d'aquesta casa!

QUIM.—Qui és aquest home?

MESTRE (Anant cap a la porta de la sala i obrint-la).—Miquel, veniu, expliqueu-vos a aquesta gent, que espera la vostra ordre.

UN DEL POBLE.—En Miquel ha arribat?

(En Miquel surt de la sala; Maria darrera seu es queda en el vestibul.)

ESCENA X

Tots, més MIQUEL i MARIA

JOAN (*Avançant-se des on estava sentat*).—Aquest és l'home que era entre el poble, a la fira de Uachtar? (*Va a Miquel i li besa la mà.*) Ahir no vaig poder acostar-me a vós, Miquel; tanta gentada entorn vostre m'ho impedí. Com fou que no us conegui? No obstant, aquest cap tristo i orgullós devia conèixe'l. Maria: homes i dones que no han vingut al món encara, beneiran les dolors del vostre primer infantament.

(*Maria avança poc a poc i pren la mà del seu fill i la besa.*)

MARIA (*En veu baixa*).—Dolça mà que jugares damunt el meu pit, fèria mà que colpirà durament els nostres enemics, mà coratjosa que trencarà el nostre jou! Homes d'aquesta muntanya, el meu fill Miquel és el TROBAIRE que ha llevat als anys passats la pols immòbil! Deixeu als cavallers que dormin a Aileach, aixequen-vos i seguiu-lo a la guerra! Dones, prepareu els sudaris, perquè hi haurà més d'un cos noble per a vetllar ans no ixca la nova llum!

(*Tots avancen i li besen la mà.*)

MESTRE.—Parleu, Miquel, i digueu-nos si ja és arribada l'hora.

MIQUEL.—On és En Carles?

JOAN.—Ha partit camí enllà amb quinze minyons només, a combatre l'enemic.

MIQUEL.—El geste d'En Carles no us ha dit res, encara?

QUIM.—Vós sou el nostre líder.

MIQUEL.—El vostre líder és l'home que us ha parlat primer. Doneu-me un arma. Jo seguiré a Carles. Perquè el deixàreu partir amb quinze homes tan sols? Sou uns vuitanta en aquesta muntanya.

JOAN.—Creguerem era una follia per a vuitanta lluitar contra quatre mil, o, qui sap, si quaranta mil.

MIQUEL.—Sou prudents vosaltres?

QUIM.—Quina parla més estranya.

MIQUEL.—Us parlaré d'una faisó més misteriosa, encara. És per la salvació de les vostres pròpies ànimes que hauria volgut que hi anessiu tots vuitanta, no per la salvació d'En Carles, ni pel resultat de la batalla, perquè la batalla és guanyada tan si hi aneu, com no.

(*Se sent un crit a fora. Un entra espantat.*)

NOUVINGUT.—El jove Carles ha caigut al peu de Glen.

MIQUEL.—Quinze eren massa. Vells, no heu fet prou bé el vostre treball. Devieu tots quedar-vos enrera, tots, menys un. Un home pot deslliurar un poble. Un home redimí el món. No pendré cap arma, aniré a la lluita indefens. Em posaré davant l'enemic, com Crist es posà davant dels homes en l'arbre!

(*Marxa través de tots, caminant va llençant els seus vestits. Quan arriba al llindar s'ou un gran crit del poble. Ell passa i el clam mor a poc a poc. Els altres homes el segueixen a poc a poc. Maria s'assenta prop del foc, on Lineta roman encara acostada.*)

Actualitats

Mes de maig

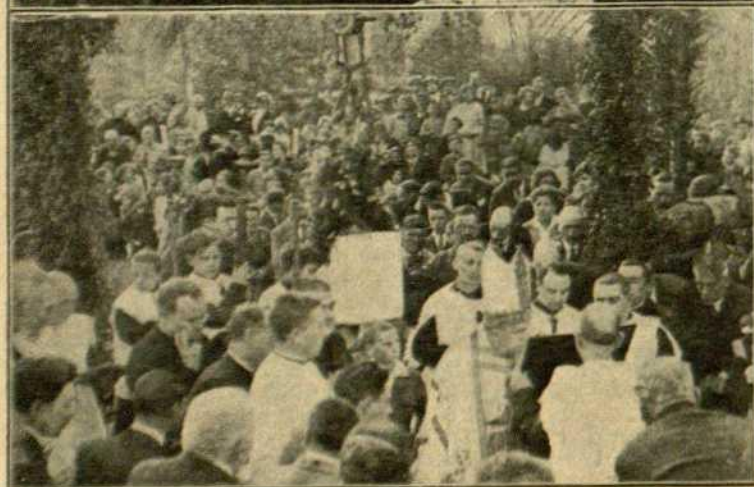
La nova església de Nostra Dona del Roser.

Benedicció i col·locació de la primera pedra de la que serà Parròquia del Roser, situada entre el Parc de la Ciutadella i la Plaça de Braus, dita Monumental.

El IV Centenari de la Confraria de la Minerva.

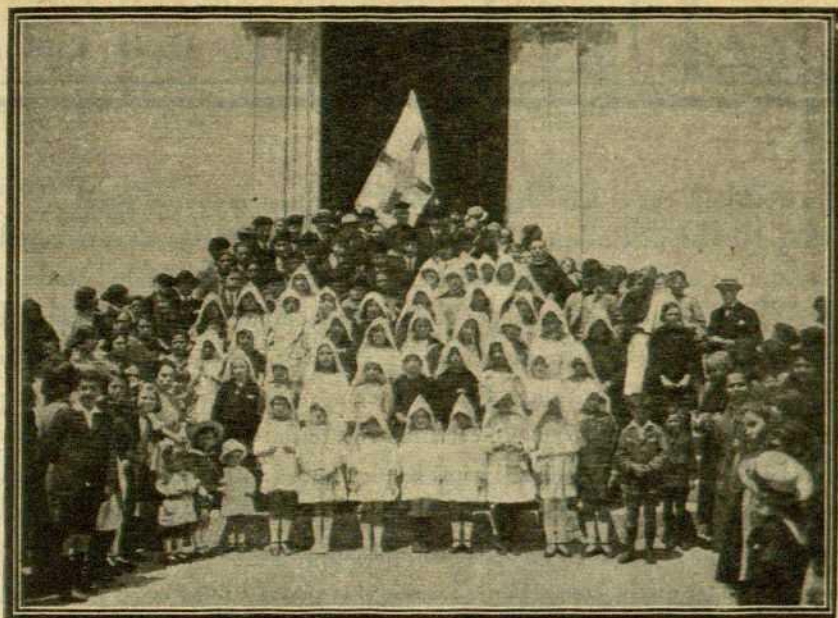
Solemnia processó sacramental celebrada per tan il·lustre Confraria de Santa Maria del Mar, amb motiu del IV Centenari de la seva fundació.

La nova església de Santa Teresa de Jesús.

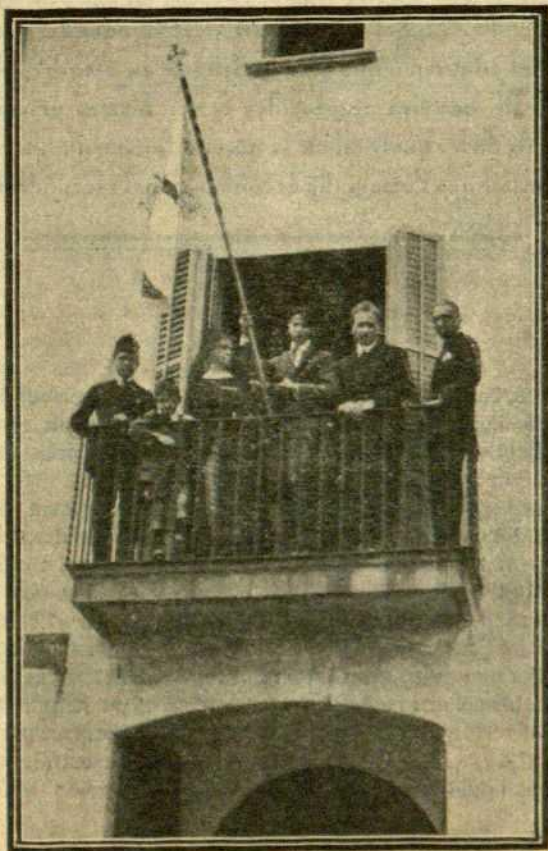
L'Il·lustríssim senyor Bisbe beneint la primera pedra de l'església parroquial de la bella barriada del Carmel.

(Cts. Sagarra)

**La
benedicció
de la
Bandera
dels
Pomells
de
Joventut
de
Masnou**

Els pomellistes, en sortir de la festa de benedicció de l'ur Bandera, que es celebra amb gran solemnitat a l'església parroquial.

Els padrins de la Bandera, Na Rosa Pagès i Fontanills i el Mestre Lluís Millet, són aclamats pels pomellistes masnouins.

(Cts. Sendra, de Masnou)

La Ilíada, en català

Plau-nos avui publicar el final del Cant XIIe d'aquest immortal poema, que l'eminent filòleg N'Antoni Bulbena i Tosell acaba de traduir íntegrament al català. En publicar-lo, ultra el desig de què els nostres lectors tinguin un tast de l'erudita i bella traducció d'En Bulbena, ens ha mogut el de poder comptar entre els nostres col·laboradors la firma d'aquest il·lustre precursor — així podem anomenar-lo — de la depuració de la nostra llengua. Ell, quan enllà dels temps s'escrivia amb el «català que ara es parla», pacientment, tossudament, eruditament, pulia, netejava i reconstruïa el nostre lèxic i la nostra sintàxis, dels mil i uns barbarismes i influències forasteres que empobrien i desnaturalitzaven la nostra llengua, a la qual, com un enamorat amb la seva promesa, li feia els presents de les belles conquestes dels seus estudis i de valioses obres filològiques amb les quals, com a bones armes, vam poder lluitar contra els que havien enlletgit i profanat la immaculada blancor de la Llengua Catalana. Sien, doncs, aquestes ratlles un modest homenatge a l'eminent i antic artífex del català, al qual, respectant-lo en tot el que val, en oferir-li aquestes planes li oferim també nostra admiració que li és amostrada en atendre fidelment el seu prec de que sien respectades certes formes gramaticals i verbals de les quals ell en fa qüestió fonamental, tot fent constar que l'ortografia és convencional i secundària.

A PAREGUÉ, l'any 1875, la primera mostra d'una inèdita traducció directa del grec, en prosa, completa i copiosament anotada d'En Joan Montserrat i Archs. Fou el dit fragment, el final del cant XVIIIe, publicat en l'*Anuari Català* (pl. 143-159), col·leccionat per En Francesc Matheu.—Barcelona, 1874.

Repartida com a fulletí, vegé després la llum en el primer *Diarí Català*, des del any 1880, una traducció lliure en prosa d'En Conrat Roure, la qual constitueix una molt singular edició completa, de 336 planes.—Barcelona, L. Domènech, 1879.

Fou, més tart, imprès i publicat per En Mi-

quel V. Amer l'episodi d'Hèctor i Andròmaca, del cant VIe, traduït en versos endecasíl·labs, en fascicle de 8 planes.—Palma de Mallorca, 1887.

El mateix fragment, tret d'una versió inèdita, literalment del original traslladada en prosa d'En Antoni Bulbena i Tosell, fou publicat en el *Calendari Català*, editat d'En Joan Bta. Batlle.—Barcelona, 1902.

Finalment, en 1900, any III del mateix *Calendari* anterior, s'hi era publicada la *Mort de Patrocle*, d'En Arthur Masriera, fragment del cant XVIIIe, formant part d'una inèdita versió completa, en estrofes de cinc versos consonants.

LA MORT D'HÈCTOR

Fragment final del Cant XIIe de la Iliada, d'una traducció literal inèdita, en prosa,
de N'ANTONI BULBENA I TOSELL

... Con ambdós guerrers, anant l'un contra l'altre, bé's trobaren, el gran Hèctor del rellucent capell prengué primer la paraula:

«No fugiré més de tu, fill de Peleu, com sus-ara. Tres vegades, fugint, he fet el volt de la gran ciutat de Príam, sens gosar ja mai esperar ta acomesa. Mas, al present, el cor m'agullona a plantar-te cara: jo venceré o seré vençut. Doncs sus! posam ací de més a més els déus; ells seran de fét els millors testimonis i depositaris dels nostres pactes: No t'ultratjaré jo crudelment, si Zeus vol donar-me la victòria, arrabaçant-te l'ànima; mas, tan bell punt com t'hauré despuliat de les teues belles armes, oh Aquiles, faré de nou el teu còs a mans dels Acaians. I aiximetéix tu deus fer».

Mirant-lo de reull, Aquiles dels lleugers peus proferí: «Còm me parles de convenis, Hèctor, a qui no puc oblidar! Axicom no hi hà tractes possibles entre els lleons i els humans, i que no estan d'acort els llòps i els anyells, ans cuiden tots-jorns damnejar-se els uns als altres; tampoc no hi cap entre tu i jo amigança, ni de res no-ns serviran els juraments, abans almenys que l'un dels dós, essent caigut, no haurà sadollat de sang l'infadigable bataller Març. Revesteix-te de tota mena de virtut: és ara que't cal saber jugar l'ascona i guerrear amb abrivadesa. No't resta ja ninguna altra sortida; ans ben tost Pal·les-Minerva t'atterirà per la meua llança, i pagaràs avui totes plegades les dolors dels meus companys, els quals, en ta furor, has morts i allancejats».

Digué, i remolinejant el seu formidable frèxe, va llançar-lo al esclat Hèctor, qui veient-lo venir de dret, s'ajupí per esquivar-ne el colp, i la èria llança volà demunt ell i ficà's en terra. Pal·les-Minerva la arrencà del tòt i va tornar-la a Aquiles, d'amagat d'Hèctor,

pastor dels pobles. Llavors Hèctor digué al valeros Pelida:

«Errares el colp, deiforme Aquiles! I poc sables tu de Zeus la meua sort, per més que axí ho asseguraves; no ets estat sinó un bell parlar i un embrollayre, per que, esporuguint-me, jo oblidàs la meua ardor i el meu esforç. No m'enfonzaràs la teua llança en la esquena, fugint de tu; fereix-me de dret coratjosament al pit, si un déu t'ho otorga. I ara guarda-t de ma èria ascona, que puga veure-la enforatada tot ella en la teua carn! Fóra la guerra, amb ta mort, més lléu, als Troians, car n'ets tu el més gran flagell».

Bé digué, i brandint entorn la perllongada llança, va ferir-ne, sens mancar-lo, en mig del escut del fill de Peleu; mas la punta va rebotre'n lluny. I Hèctor, congoxat de que el rabent git li escapà inutilment de la mà, restà amb el cap móix, puix no tenia d'altra llança de frèxe. Cridà doncs Deifòbus (1) del blanc escut, demanant-li amb forta veu una llarga ascona... Deifòbus no estava ja al seu costat. Llavors Hèctor, reconexent l'engany, proferí:

«Ah llas! Bé m'han cridat els déus a la mort. Jo'm creia que el pros Deifòbus era aquí, emperò estava dins la muralla, i Minerva m'ha enganyat. Tinc, al present, la funesta mort veïna, i no gens lluny, no podènt-me'n escapar. Aquesta devia ésser ja de temps la voluntat de Zeus i del seu fill l'espert Sagetaire, qui d'abans essent-me benivolènt, me protegien; emperò ara la Parca s'és emprada de mi. Que no muira jo almenys cobardament i sens gloria, mas havènt fét quelcom de gran i que'n sien informats els venidors».

En acabat que axí parlà, tirà mà al agusat

(1) Minerva, per induir-lo a debatre amb Aquiles, havia prè la figura de Deifòbus.

glavi, qui gros i reforçat li penjava al costat. I, tot encogint-se, va llançar-se axicom l'àliga d'enlairat vol, qui, a través dels negres núvols, baxa a la plana, per arrapar un tendre anyell o una poruga llèbra; talment Hèctor embestí, brandint la punyent espasa. Per sa banda, Aquiles s'abalançà amb el cor plè de feresa ardor, abrigant el seu pit darrere el formós i ben treballat escut. Movia's el seu lluent capell de quatre bonys, fent onejar les belles i abundoses crines d'or que Vulcà posà entorn de la cimera. Tal com el Vespere lluu, en l'ombra de la nit, essent tingut en el cel, d'entre els astres, com lo més xamós; aximeix resplendia la ben aguada llança que Aquiles amb la mà dreta arborava, rumiant l'aperduament del diví Hèctor i esgordant quina part del seu bell còs tindria menys resistència. Estava aquest de per tot arreu abrigat per la bella armadura de bronze que, après de mort, havia tréta al valeros Patrocle, no dextant veure sinó la gorja, per on les clavícules ténen el còll separat de les espatlles, e per llà on més prompte surt l'ànima: endret allà el diví Aquiles li donà amb sa furiosa llança, i la punta li exí, a través del tendre còll, per l'altra part. El pesant i ferrat frèxe no li tallà per cert la gargamella, per que, responent, li endreçàs qualque paraula: caigué Hèctor en la póls, i el diví Aquiles, gloriejant-se, proferí:

«Hèctor! Sens dupte que, tot despullant el cadavre de Patrocle, pretenies restar-ne salvat, i gens no temies, per ésser jo absent. Forassenyat! Havien-me dextat lluny, part darrera els concavats vaxells, a mi venjador molt més fort que no ell, i qui t'he crebats els genolls. D'una banda els cans i les aus te rocegaran afrontosament, mentre que, de l'altra, els Acaians faràn a Patrocle honres mortuories».

Hèctor, del relluent capell, amb veu esmortida li digué: «Prég-te per la teua ànima, pèls teus genolls i els teus pares, no vulls consentir que els cans del Grècs me trocegen prop dels vaxells! Mas bé accépta l'eram i l'or que en abundor, com a presents, te donaran el meu pare i la meua venerable mare, i restitueix el meu còs als de casa, per que els Troians amb les llurs mullers m'admeten, après de mort en la foguera».

Emperò Aquiles, dels lleugers peus, esgordant-lo de reull, li respongué: «No-m suplics

pèls meus pares, avorrible cà, ni m'abraceis els genolls. Tant-de-bò que ma furor i el meu coratge, fòs com fòs, m'empenyessen, un colp destroçades, a menjar-me les teues carns crües, per tot quant m'has fét! Axí no hi hauria algú qui apartàs els cans almenys del teu cap, baldament hom me repàs i portàs aci tan còm deu ni vint vegades la deguda reemcò, ni que me-n prometessen encara més, ni àdhuc que el meteix Priam, fill de Dàrdanus, ordenàs rescatar-te a pès d'or. Ni encara axí, no-t plorà la venerable mare qui t'infantà, estant estès al llit, sinó que els cans i els voltors res no't dexaràn sencèr».

Llà-donchs Hèctor del relluent capell, en morint, li digué: «Certament jo't conec, i bé veig que no't podria persuadir; car téns almenys dins el pit un cor de ferre. Guarda't ara que contra teu jo no atraga la venjança dels déus, el die en què Pàris i Fèbus-Apòlon te donaran mort, malgrat la teua valentia, a les portes Scees».

Dit açó, el vel de la mort el cobrí. La seua ànima, en havent desamparat els membres, se-n anà als estatges de Plutó, plorant la seua sort i dextant darrera seu juvenesa i vigoria. I el diví Aquiles, encara veent-lo mort, li digué:

«Mor tu! I jo perdré la vida con Zeus i els altres déus immortals ne tinguen prou de mi».

Digué, i, arrencant del còs la èria llança, la dexà al un costat, per llevar-li de les espatlles les ensangonades armes. Els altres fills dels Grècs hi correguèren entorn, per contemplar el continent i la mirable formositat d'Hèctor. Ningun no s'hi acostà qui almenys no'l ferís; i tal n'hi hagué qui, mirant-se'l, deia axí al seu veí:

«Oh déus! Certes fa ara Hèctor de més bon manejar, que no el die en què abrasà els vaxells amb l'ardent foch».

Axí alguns parlaven i, acostant-s'hi ferien-lo. En après que el diví Aquiles, dels poderosos peus, l'hagué despullat, tenint-se dret entre els Acaians, amb volants paraules proferí:

«Oh amichs, cabdills i prínceps dels Grècs! Puix que els déus nos han concedit de vèncer aquest home, qui'ns ha causat més de mal ell sol que no tots els altres, anam, sus! entorn de la ciutat, sens dexar les armes, per esbrinar quin és l'esperit dels Troians; si, après la

mort d'Hèctor, abandonarà la ciutadella, o si voldrà fer-s'hi forts, fins havent sucumbit aquell. Emperò, perquè el cor me suggereix semblants coses? De Patrocle el cadavre jau, sens plors, insepult, i no l'oblidaré en tant que almenys jo romanga entre els vius i que els meus genolls se belluguen; i si, en els Inferns, hom fins oblida els morts, encara allà jo faré memoria del benvolgut amic. Anam ara com ara, jovent dels Acaïans, entonant l'himne d'alegria, tot duent-nos-en aquest vers les còncaves naus. Havem obtingut una gran victòria: donàrem mort al diví Hèctor, que els Troians imploraven, com si fós un déu, per la ciutat».

Digué; i tot rumiant quins ultratges faria al diví Hèctor, li foradà part darrera ambdós tendons dels peus, des del taló fins al tornell, féu passar-hi unes corretges de pell de bou, i va lligar-lo al càrrus, dexant que el cap li rocegàs. Després, arreplegant les gloriòses armes, un colp muntat, fuetejà per que s'arrencàs la parèlla, qui de bon grat volava. Una gran polseguera alçava el còs rocegant: la seua fòsca cabellera fregava per terra, i tot el seu cap, abans tan graciós, solcava la pols; car Zeus otorgà llavors als seus enemics que, en sa metéxa pàtria, l'ultratjassen.

Bé fou així tot el seu cap empolegat. Sa mare, veent el fill, s'arrencava els cabells, i, llançant lluny son magnífic vel, esclatà en un gran plor. El seu benvolgut pare llastimosament se planyia, i al seu entorn, per la ciutat, el poble prorrompia en lamentacions i gemecs. No pareixia sinó com si tota la alterosa Hió fós de socarrel consumida pel foc. Amb prou feines el poble retenia el vell qui, mogut de dolor estréma, basquejava per exir enfora de les portes Dardànianes; i revolcant-se en el fang, implorava tot-hom, cridant cascun pel seu nom:

«Atureu-vos, amics, per més acongoxats que estigau, i dexeu que, sortint jo sol de la ciutat, me'n vaja als vaxells dels Acaïans i que suplic aqueix home pernicios i violent; per ventura respectarà la meua edat i pendrà pietat de ma vellesa. Té ell, de fét, axicom jo, un pare, Peleu, qui l'engendrà i va nodrir-lo per que fós el flagell dels Troians. Emperò és en mi que ha causat majors dolors que no en els altres; tants de fills, en efécte, m'ha morts en la flor de juvenesa! I, encara que adolorit per tots ells, no plor jo tant com per

un tot sol, per Hèctor, l'agut anyorament del qual me menarà al estatge de Plutó. Que no haja hagut de morir entre els meus braços! Llà-doncs nos haguérem sadollats de plorar-lo, tot planyent-lo, sa malaventurada mare qui l'infantà i encara jo metéix!»

Així digué entre plors, i els ciutadans aximetéix sospiraven. I Hecuba, amb incessants gemecs, menà el dol de les Troianes:

«Oh fill! Per què viurè encara, jo malastruga, après de patir terribles penes, essent ja mort? Tu qui éres, die i nit, en la ciutat, motiu d'ergull per mi i el baluart de tots, Troians i Troianes, qui't tenien com a un déu! Tu, vivent, constituïes la llur excelsa gloria; emperò ara, en contra, la mort i el fat te percaçaren».

Així parlà, tot plorant. La muller d'Hèctor no-n sabia res encara, car ningun veridic missatger no éra vingut per anunciar-li com el seu marit restava enfora dels portals. Retréta en el seu alt palau, estava ella texint una roba de pòrpra de doble trama, on hi entremesclava diverses brodaries. Havia ordenat a les seues sirvents de bells rinxols que passassen al foc de la llar un gros tres-peus, per que Hèctor tingués banys calents, en tornant del combat. Tota distréta, no s'adonà que Minerva dels blavencs ulls, ben lluny del bany, l'havia occís per les mans d'Aquiles. Emperò senti plors i gemecs vinents d'alt de la tòrra, i alterant-se els seus membres, la llançadora li caigué en terra. Llavors digué a les sirvents de bells rinxols:

«Veniu i acompanyau-me dues de vosaltres, per veure quins fets s'esdevénen. He sentit la veu de ma respectable sogra; el cor me bóta dins el pit cap als llavis i els meus genolls s'entumexen: sens dubte, algun malastre està proper als fills de Priam. Tant-debò que semblant nova fós lluny de la meua oïda! Emperò molt me tém que el diví Aquiles, assoliant-lo lluny de la ciutat, no perseguesca per la plana l'abrivat Hèctor i que li haja llevat l'aguerrit coratge qui l'animava. Car ja mai no romanía entre la munior dels guerrers, ans els davançava de molt, no posposant-se a ningú en vigoria».

En havent així parlat, sortí furiosament del palau com una boja, amb el cor bategant; i les sirvents la acompanyaren. Tan bell punt com arribà a la tòrra i a la munior dels guerrers, se deturà i, de la muralla estant, ha-

vènt donat llambregada, ovirà Hèctor rocegat davant la ciutat amb els rabents corsers qui sens pietat, se l'emmenaven vers les còncaves naus dels Alcaiàns. Una negra nit li enterbolí els ulls, caigué d'espatlles i li s'esmayà l'ànima. Dexà escapar lluny del cap els magnífics llaços, les cintes nuants els cabells, el ret i la treneta qui-ls retenien, i el vel que la ròssa Vènus li havia donat el die en què Hèctor, del resplendent capell, la se'n dugué del palau d'Eècion, otorgant-li infinits presents. Entorn d'ella hi havia moltes germanes del seu marit i les dones dels seus germans, qui entre elles la sostenien, esmortida, fora de sentits. En acabat que tornà en sí i que el sentiment se recollí en son esperit, amb vius gemécs digué entre les Troianes:

«Hèctor! Còm no-m puc dir malastruga! Ambdós bé nasquérem amb una metéxa sort; tu a Troia, en el palau de Priam; jo a Tebes, al peu del boscuriós Plàcus, en la casa d'Eècion, el qual malaventurat, dés de petita, nodria a mi miserable. Ni mai que m'hagués engendrada! Tu devalles ara als estatges de Plutó, sòta els amagatalls de la terra, dexant-me vídua i en avorrible dol, en els palaus. I encara l'infantó qui tot-just xarroteja, que engendràrem tu i jo dissortats... Ni tu li vindràs en ajuda, puix que éts mort, Hèctor; ni aquell a tu. Car si escapa almenys amb vida de la luctuosa guerra dels Alcaiàns, ben segur no percaçarà sinó fadigues i dolors; i d'altres li llevaràn les fites als seus camps. El die en què's troba orfe, pert l'infant tots els amics, roman amb el cap móix i les galtes

amarades de llàgrimes. Passant ell fretura, va a trobar els amics del pare, tirant l'un pel mantell, l'altre per la túnica; i algun d'aquells, tenint-ne compassió, li allargarà un petit anap, ón tot-just hi mullarà els llavis, sens emperò humitejar el paladar. L'infant qui té pare i mare el foragita barroerament del àpat, donant-li batzegades i reprenent-lo amb paraulades:—Vés-te-n, axí en mal any! li diu, que el teu pare poc seu a la nostra taula.—I se'n tornarà, plorant, a casa de sa mare vídua, l'orfe Astiànacs, qui en altre temps, assegut als genolls de son pare, no més se menjava el mòll i el gréix de les grasses ovèlles; i, con la son el vencía, abandonant els jogarolls, reposava en el llit, fent-li de tou breçol el braç de la dida, amb el cor plè de goig; emperò ara mancant el seu estimat pare, molt li caldrà soferir a Astiànacs, que aquest nom els Troians li dónen; car tu sol, oh Hèctor, per élls defensaves eis portals i les muralles d'Illió. I a tu après que els cans hauran el teu còs examorrat, els bellugadiços vèrmens te rosegaran bò i nuu, prop dels encorbats vaxells, lluny dels pares, mentre que al palau te guarden fines i galanes vestidures, fètes per les mans de les dones. Emperò bé cremaré amb l'ardent foc totes aquestes coses; i puix de res no t'han de servir, ni fer-te encara de mortalla, te'n retrém homenatge en nom dels Troians i de les Troianes».

Axi digué, desfent-se en plors, i les sirvents al seu entorn gemegaven.

ANTONI BULBENA-TOSELL

20 Novèmbre 1922.

Avis als llegidors:

Ajornada indefinidament, a causa de les presents anormals circumstàncies, la inauguració de la grandfosa

Exposició Internacional del Moble,

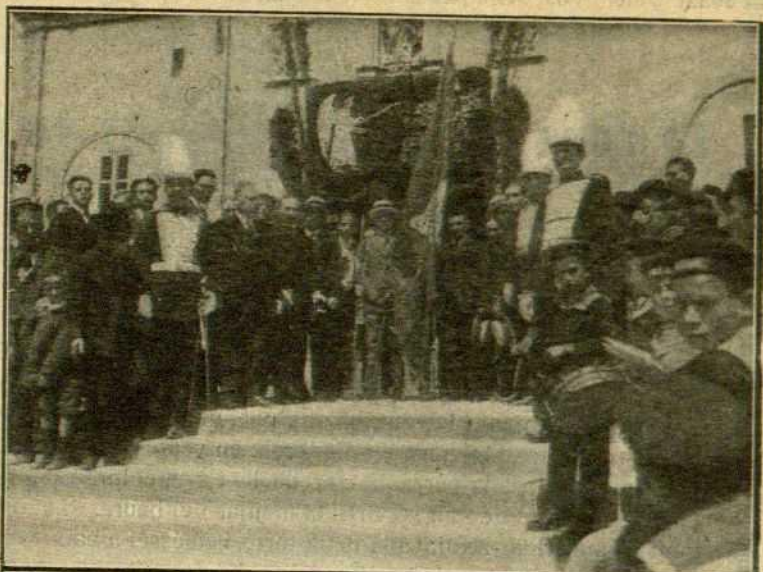
ens hem vist obligats a retirar bona part de l'original del present número, que, tal com anunciàvem, hi era dedicat, essent causa això, com ja ho fou en el passat mes de maig, del retard en l'aparició del present número.

Actualitats

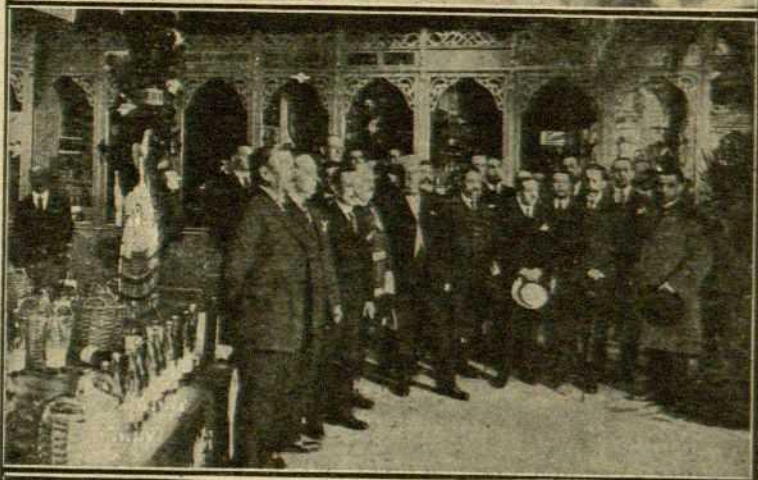
MES DE MAIG

**De la
Festa Patronal
de Sant Isidre**

La Contraria de Sant Isidre, de l'església parroquial dels Josepets, en sortir, presidida per la bandera gremial, de la festa amb la qual celebra la diada de Sant Isidre

**Exposició
al Tibidabo**

Acte Oficial de la
Inauguració de la
II Exposició
internacional
d'Alimentació,
Higiene i Agricultura

**Una visita a
"La Ricarda"**

Els socis de l'Institut
Agrícola Català de
Sant Isidre que visi-
taren aquesta impor-
tant granja, propie-
tat del patrici
E. Bertrand i Serra,
amb motiu de la
Festa de Sant Isidre

(Clx. Sagarra)

La dona de

(Conte

la taronja

xinès)

UNA vegada hi havia una dona qui estava a punt d'emmaridar-se. Aplegada amb unes quantes amigues, s'esplaiaven dalt d'una torre, menjant i bevent. Tot d'una, una taronja caigué daltabaix de la torre, i les amigues digueren, en veure-ho:—A aquella de nosaltres que sia prou gosada per a baixar de la torre, collir la taronja i tornar-la a pujar, les demés deuran servir-li el menjar i el beure. La dona qui estava a punt d'emmaridar-se, davallà de la torre, i en ésser a baix, veié com un home jovençà collia la taronja i se l'enduia. La dona li va pregar de retornar-li la taronja, i l'home jovençà li respongué:—Si tot seguit d'emmaridar-vos, i bon punt s'hagin consumat les vostres nocces, veniu a casa meva, vos donc la taronja; altrament, no l'haureu pas. Ella s'hi avingué i n'hi féu jurament solemniat. Llavors l'home jovençà li retornà la taronja; ella pujà dalt de la torre i les amigues li serviren el menjar i el beure; i en acabat l'acompanyaren a casa son marit, a on van acomiadar-la.

La dona digué a son marit:—He fet un solemniat jurament, i em cal anar a casa d'un home jovençà; en retornar, seré vostra esposa. El marit la deixà partir. En sortir de poblat, trobà la dona a un lladre; li demanà per pietat que la deixés anar a complir un solemniat jurament que havia fet, el lladre la deixà partir. Més enllà va topar-se amb un gran dimoni que devorava les gentes; la dona postrada a sos peus i amb la testa ran de terra, va pregar-li que la deixés marxar a complir un jurament que havia fet; el dimoni la deixà partir. Després va arribar a casa de l'home jovençà, el qual la pregà d'entrar per a pendre un poc de repòs; la dona va entrar i ell li serví menjar i beure, sens tenir amb ella cap altre mena de tracte; després la deixà partir fent-li encara mercè d'un ric present per a son ús particular.

I ara, ve el Mestre, i diu: Tanmateix el marit, el lladre, el dimoni i l'home jovençà, van conduir-se d'una faisó excel·lent. Per bé que hi ha matèria per a reflexionar. Uns diuen que el marit fou qui va comportar-se millor, perquè podia haver retingut la seva muller amb ell. Altres diuen que fou el lladre qui més bé va conduir-se, car a ell sols l'interessava el diner; n'hi ha que diuen que la millor conducta fou la del dimoni, puix a ell sols el preocupava el menjar i el beure; i altres, en fi, diuen que el millor de tots quatre, fou l'home jovençà, per tal com ell si que va conduir-se d'una faisó bellament discreta.

RICARD PERMANYER, trad.

Traduit del francès sobre un exemplar de «Contes et légendes du Bouddhisme Chinois.—Traduits du Chinois par Edouard Chavannes.—Editions Bossard, Paris, 1921».

LA MISSA DE DOTZE

Aquella missa de dotze
regalia de pietat,
amb la mirada qui sojja
de cada costat;

amb porta gran per la noia
empolainada i gentil
i amb xica per qui la joia
coneix d'essè humil;

amb el ceguet a la porta
que l'obra a tots amorós:
al qui tot sol s'hi aconhorta
i als qui hi van de dos en dos;

amb panxecs i entrebancades
de velles pels escalons
i escampades violades
de polaines i galons;

i en els altars de la dreta
el noi qui afua l'esguard
i els de l'esquerra repleta
de la gent que arriba tard;

aquella missa tardana
d'abans de dinà,
llarga i clara que enrabana
a la gent i a l'escolà;

amb caritats a les àimes
per els vidus endolats:
dring que es desfà en vollianes
de males publicitats;

amb aquelles majordones
que l'ouen per segon tomb,
amb la quietud de les trones
que s'encomana a tothom;

i quan la gent s'agenolla
sorolls arreu de planxat
i estrefors de tanta colla
i mal vist del del costat;

aquella missa que resa
el capellà esmaperdut
de tanta d'ufana estesa
els peus del Humil-Vingut;

amb la donzella ostentosa
que es posa al peu del reixat:
llibre gros i vista closa
i el coll tort i desmaiàt;

no em plau de molt com aquella
plena d'auba i sereni,
com primícia trencadella
feta a Déu pel dematí.

Missa de dotze, escurrialla
de fe mansoia i morent,
amb dimonis amb rialla
embolicant a la gent.

Gentada—fulla ventissa—
no veus els àngels barrocs
i els sants qui escorten la missa
que et renyen a poc a poc?

Nola que te'n vas a missa
de dotze, et vols penedi?
Oració encomanadissa,
hi anirem ben dematí.

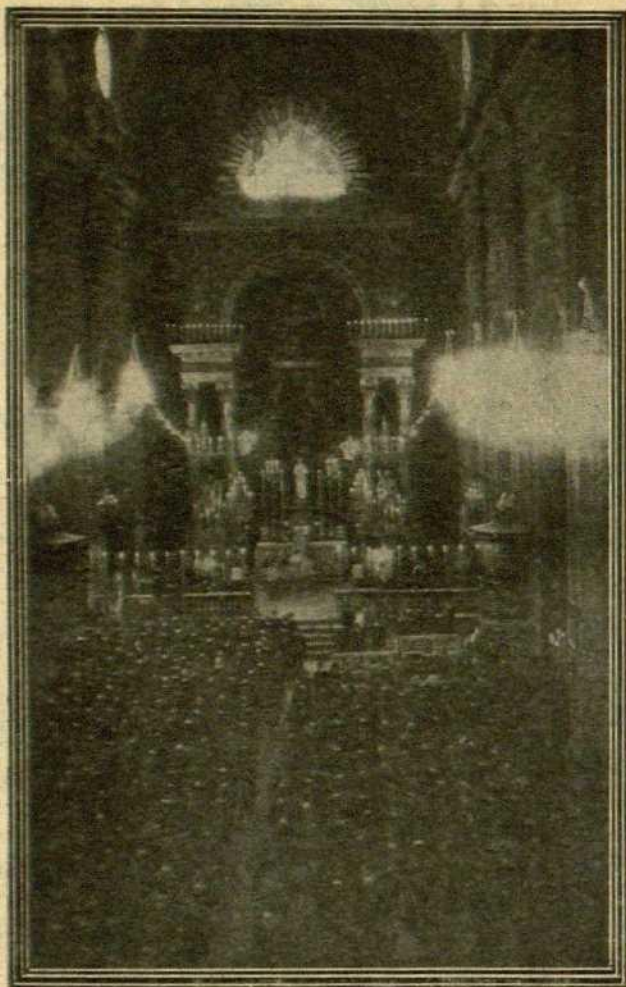
Passaràs escorredissa
pels carrerons junt amb mi.
Quan entràriem a missa
ens tornarem a parli.

Girona, 1923

† JOAN BADIA

L'Assemblea de Congregacions Marianes, celebrada el 6

del propassat mes de maig a Vilanova i Geltrú.

Aspecte de la nau central de l'església de Sant Antoni Abat, a l'hora del solemni Ofici, que celebrà de mig pontifical l'Excel·lentíssim senyor Bisbe de Barcelona, doctor Guillemet, al qual

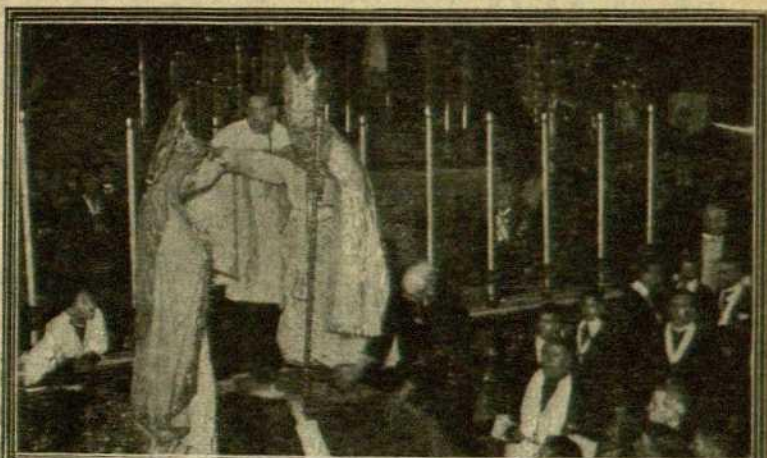
hi assistiren més de 2,500 congregants de tots els indrets de Catalunya. Es cantà la gran Missa de la Verge del Roser, dirigida pel propi autor, Mossèn Lluís Romeu, interpretant-la l'Orfeó Vigatà.

D'entre els nombrosos actes i festes religioses que durant el propassat maig s'han celebrat a Catalunya, cap ha revestit la importància i transcendència de l'Assemblea de Congregacions Marianes, celebrada a Vilanova i Geltrú el 6 de dit mes. Ultra la més alta representació espiritual de Catalunya, com ho és l'Eminentíssim Metropolità de Tarragona, hi assistí, amb l'Il·lustríssim senyor Bisbe de Barcelona, també la més alta representació de la Catalunya renaixent, que és la Mancomunitat. Aquestes dues representacions, que vénen a ésser l'esperit i la carn de la nostra gent, donaren a aqueixa manifestació en honor de la nostra celestial Mare, un més alt sentit, puix així fou tota

la Catalunya tradicional
que amb els 2,500
congregants li
rendí filial
tribut.

Moment solemniat en què el senyor Bisbe de Barcelona, revestit de Pontifical i en representació de totes les Congregacions Marianes de Catalunya, posà la corona i aureola a la imatge de la Immaculada de la Congregació de Vilanova (projecte del congregant, l'arquitecte En Josep M. Pericas), que els vilanovins han regalat a la Verge en perpètua recordança de les esmentades festes.

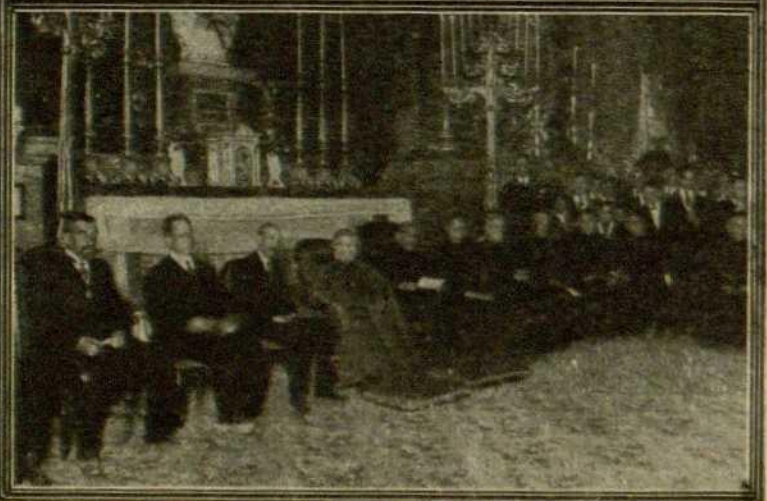

La Presidència de la grandiosa processó que passejà pels carrers de Vilanova la imatge de la Immaculada, poc abans coronada, en passar per un dels artístics arcs de triomf que el veïnat dedicà a la Verge i als assembleïstes.

Presidència de l'Assemblea: Eminentíssim Sr. Cardenal Arquebisbe de Tarragona, Dr. Vidal Barraquer; Excel·lentíssim senyor Bisbe de Barcelona, doctor Guillamet; Dtor. Sebastià Puig, Canonge de Barcelona; Reverents Jacint Pugès, Antoni Vila i Miquel Riu, rectors de la vila; representacions de l'Alcalde de Vilanova, Mancomunitat i Diputació, Ajuntament de Vilanova, etcètera.

(Cls. Marín)

Crònica Catalana

Mes de maig

«D'aprop o de lluny, Corpus pel juny», fa la dita popular; i això és tan cert que, alguna vegada té les seves excepcions i tot, comenguany, que s'escaigué el darrer dia de maig: i ja és cosa ben sabuda que les excepcions serveixen, encara, per confirmar les veritats. Doncs, amb la magnífica festa del Corpus es cloqué el més de maig, tan curull de flors. Res no hi ha tan bellament barceloní, i encisador, com les nostres festes de Corpus: les millors inspiracions dels millors poetes les han exaltat; i tota la ciutat, aquell dia, es com una estrofa de poema.

■ I amb la festa del Corpus va, naturalment, lligada la commemoració d'aquell altre Corpus històric, anomenat «de sang»; però sobretot, excel·leix la figura de Pau Claris, l'home eminent de la decadència de Catalunya, al qual enguany, com l'any passat, les primeres entitats patriòtiques dedicaren, en la Sala dels Cent, de Barcelona, una vetllada digna i fervorosa, i moltes corones i rams, a l'estàtua que s'aixeca majestuosa en el Saló de Sant Joan.

■ També en la mateixa Sala dels Cent hagué lloc la celebració d'un acte patriòtic i cultural de primera categoria, ço és: el X Concurs Nacional d'Història i l de Geografia de Catalunya, organitzat per la meritíssima Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

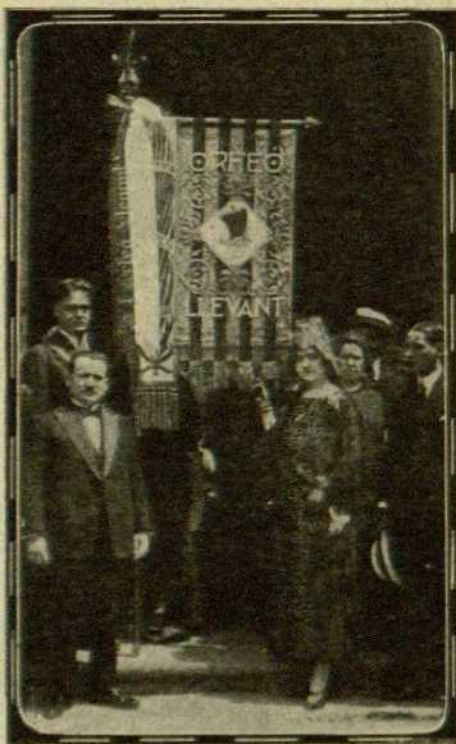
En aquestes hores turbulentes i tràgiques, en què el pessimisme s'ensenyoreix de tanta de gent, res no hi ha tan confortable com el veure l'esplet de l'ensenyança catalana: és una esperança (si no una realitat) que ha de fer esvair les ombres del pessimisme i ha d'assegurar el pas vacil·lant.

■ Per altra banda la VII Festa d'Infants i de Flors també ha estat celebrada amb tota l'esplendor de catalanitat i de cultura que tradicionalment l'exornen. La nostra mainada creix entre danses i cançons joioses i entre garlandes de flors, i amb tot això veu i s'enamora de la imatge de la Pàtria, com la millor Pàtria i la millor terra del món; que així és.

■ Si per un cantó la dansa joiosa i la cridassisa joganera ens donen un matis de la catalanesca activitat popular; per un altre cantó, el ritus solemni i sever de les Festes Anyals de l'Institut d'Estudis Catalans, amb l'atorgament dels premis dels seus Concursos, un vespre de maig ens marca el pas lent i gràvid devers les altes conquestes espirituals.

La festa d'enguany de l'Institut ha estat perfecta com les d'anyany.

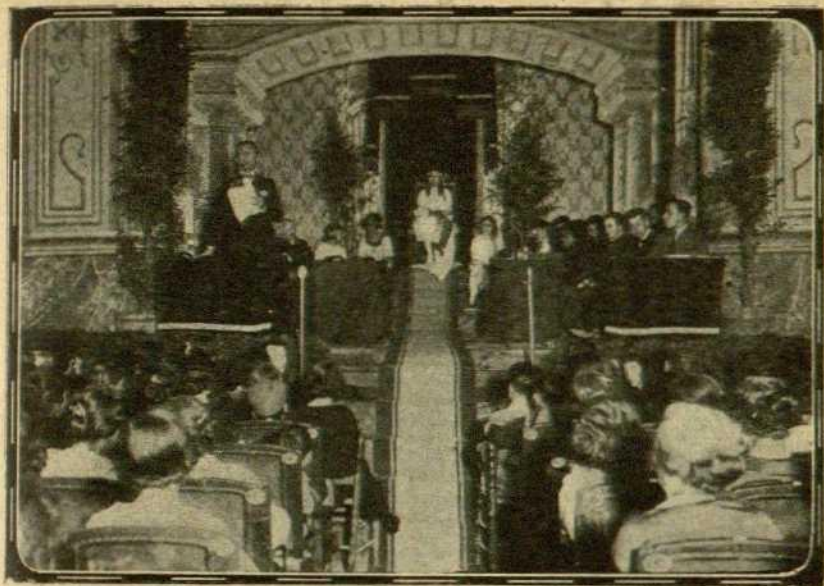
■ La corona d'actes i celebracions venturoses que ha tingut el maig, fresc i típic, amb sos plugims innúmers, fóra una escaient corona que podríem po-

La Senyera de l'Orfeo Llevant, de la Barceloneta

La bella Senyera, després de la benedicció, voltada pels seus fideis cantaires i pels padrins, N'Antònia Soldevila i N'Agapit Blasco,

(Cl. Sagarra)

Els Jocs Florals dels Pomells de Joventut de Sabadell

Aspecte de la Sala durant la celebració de l'acte

(Cl. Francart)

sar damunt la testa harmoniosa i jove, plena d'encant, de la Reina de la Festa dels Jocs Florals de Barcelona, senyoreta Victòria de Monteys i Prats.

■ Durant aquest mes de maig també s'han escaigut actes importants amb motiu de conferències donades per homes preclars. I, en primer lloc, la d'En Francesc Cambó en l'Ateneu Democràtic Regionalista del Poble Nou, una de les de l'il·lustre home públic que, segurament, han produït més sensació, enc que, per ésser aquesta sensació molt més profunda, potser no hagi estat tan externament sorollosa; però, endins de l'esperit, haurà donat molt a pensar. Les seves paraules, alguns cops, duïen, potser, un to punyent, anunciador d'esdeveniments transcendents: potser segellava una etapa històrica del catalanisme.

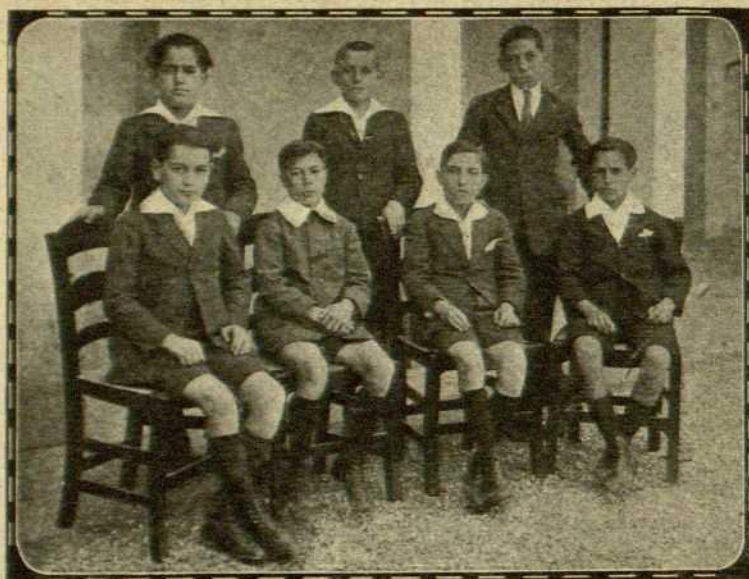
■ A l'Ateneu de Tortosa, el professor de la Universitat, en Joaquim Balcells, de la «Fundació Bernat Metge», donava una notable conferència fent un estudi de la civilització greco-romana. L'Ateneu contenia el més selecte i aristocràtic de l'esperit de Tortosa; i

va escoltar amb molta devoció les paraules de l'humanista. Es molt de lloar aquesta tasca que amb la celebració de conferències arreu de Catalunya, fa la Comissió d'Educació General de la Mancomunitat.

■ Són dignes d'esmentar les notables conferències donades a l'Institut de Química Aplicada pel savi professor Gregorio Rocasolano; així com, anteriorment, havien passat per la càtedra internacional del mateix Institut, dirigit pel doctor Agell, els eminents professors Moureu, Bertrand i d'altres. Es una obra altament profitosa la que es fa amb tan sàvies conferències.

■ Dues notes de catalanisme integral recollim, amb la celebració de la Diada Nacionalista a Breda, i la magna festa de la Germanor d'Orfeons celebrada a Reus: les cançons de la terra emplen els espais amb la virior de la raça que camina ardida devers l'ideal, amb l'empenta del més plètòric optimisme.

■ Altres manifestacions cabdals de la vitalitat de Catalunya han estat la celebració de

Del X Concurs Nacional d'Història de Catalunya

Els set alumnes de les Escoles Pies de Castellar del Vallès, premiats en el referit concurs

(Cl. Francari)

l'Exposició d'Art de Primavera, aquest interessant resum de la nostra pintura i escultura contemporànies on és constaten les valors consagrades i on se'n afirmen dè noves. No obstant, l'Exposició d'enguany ha estat un xic minsa, sobresortint, però, les sales Sunyer i Urgell i la dedicada al fort pintor vuitcentista Simó Gomez, del qual en féu una bella semblança i un seriós estudi, que llegí el dia de la inauguració d'aquesta sala, el notable crític Feliu Elias (Apa). La iniciativa que baix el nom prometedor de «Teatre dels Poetes» ha portat a cap amb creixent èxit En Josep Massó i Ventós, és altre fet que cal consignar: Les recitacions i interpretacions plàstiques que alguns distingits elements feren en el teatre de la Casa de Caritat d'obres de Verdaguer, Apeles Mestres, Costa i Llobera, Guimerà i Maragall, foren, ultra un merescut homenatge a n'aquestes grans figures del nostre Renaixement, un regal espiritual per a la concurrència que assistí devotament a les cinc sessions inaugurals del «Teatre dels Poetes». També ho foren pels filarmònics les quatre interessants ses-

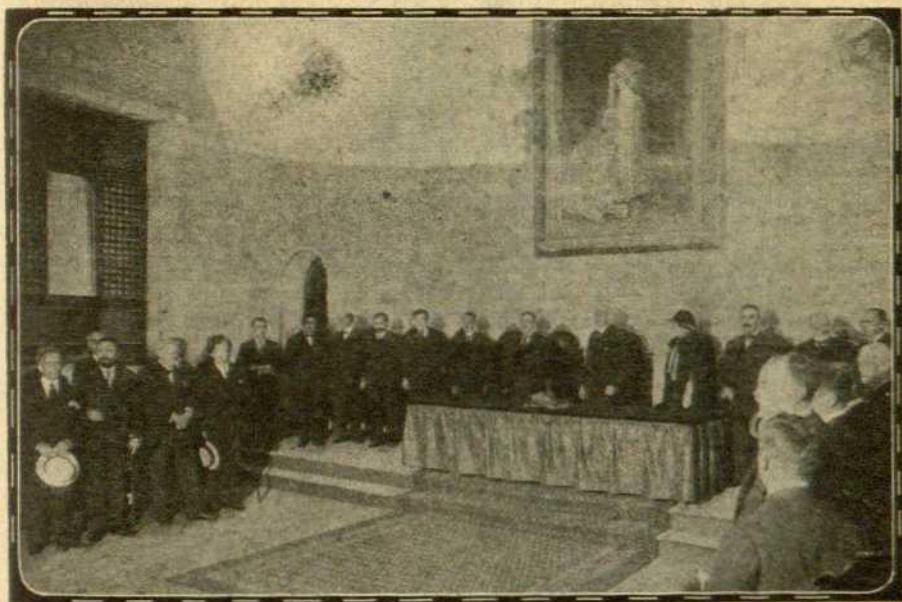
sions de música de cambra que l'Associació Íntima de Concerts celebrà durant el maig, amb la col·laboració del famós Quintet de La Haia i en les quals hi excel·liren d'una manera ben encoratjadora les obres dels compositors catalans Cuscó i Zamacois. Farem esment també, encara que sols sia de pas, de les sessions de l'orquestra Casals, dels Amics de la Música i de la primera manifestació de l'orquestra d'Estudis Simfònics, aquest simpàtic agrupament d'amateurs que acabdilla el mestre Ribera i, finalment, de la presentació al Palau de la Música Catalana del notable chor infantil de l'Ateneu Igualadí de la Clase Obrera, que dirigeix el mestre Borgunyó, obra meritosa que fou unànimement admirada. — El XXVI Congrés de la Federació Agrícola Catalano-Balear, a Sòller (Mallorca) i la XII Assemblea de la Unió de Vinyaters de Catalunya, tinguda a Terrassa, són actes en els quals la nostra pagesia ha demostrat l'alt sentit que posseeix dels interessos del seu estament, vinculats en els superiors interessos de la gran comunitat del nostre poble.

■ També plau de consignar aquí les esplèndides manifestacions culturals i religioses celebrades a Vich, amb el Centenari del martiri del Bisbe Strauch, i a Vilanova i Geltrú, amb l'Assemblea de Congregacions Marianes. La pietat catalana s'hi manifestà amb tota la seva rica esponentitat; constituint una nova manifestació que el catalanisme no es pas un fenomen purament polític, sinó que

és un fet viu, real, i que dintre d'ell les més afinades valors espirituals s'hi afermen.

■ ...Entre tant, però, el dimoni malèfic, l'odi, l'enveja, en terrorífic feix, continua assotant la nostra ciutat mare, Barcelona. I al Marroc, la millor joventut es perd i es mor tristament, miserablement.

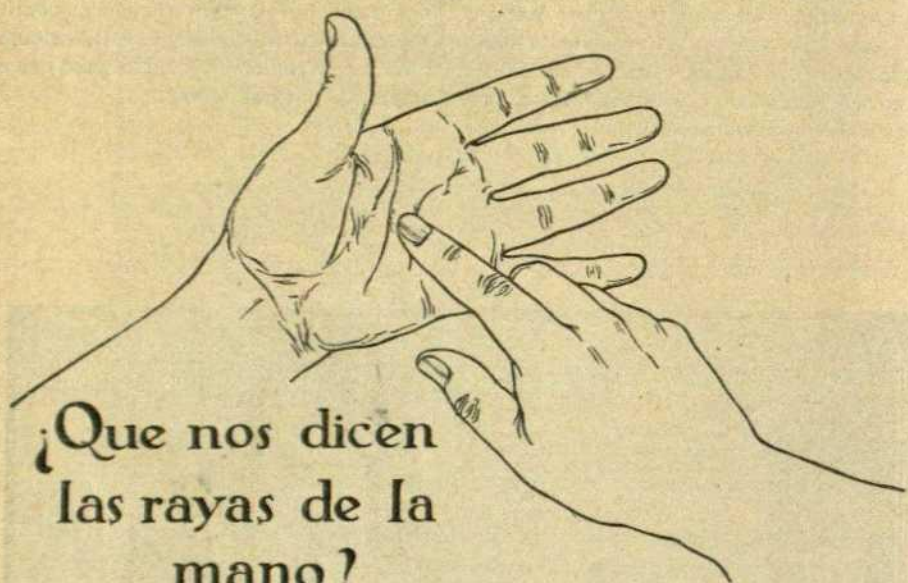
X.

Per a la reconstrucció d'un poble francès

Acte d'entrega al Sr. Cònsol de França, pel Sr. Alcalde de Barcelona, de la quantitat de mig milió de francs amb què la nostra ciutat contribueix a la reconstrucció d'un dels pobles del Nord de França devastats durant la gran guerra.

(Cl. Sagarra)

¿Que nos dicen las rayas de la mano?

En otros tiempos se pretendia leer en ellas el porvenir. En nuestros dias, mucho más que esas rayas, lo que nos interesa y seduce es la suavidad,

la blancura y la fragancia exquisitas que el Jabón Heno de Pravia comunica á las manos que lo usan. Es el predilecto de toda persona de buen gusto.

Heno de Pravia

Es jabón puro, sin mezclas ni adulteraciones de ningún género. Su inconfundible perfume se mantiene tan intenso al final como al principio de la pastilla. Si compra Vd. una caja de tres pastillas

observará, al consumir la tercera, que con el tiempo ha mejorado en dureza y fragancia. El fallo del público es unánime en reconocer estas buenas cualidades.

1,50 ptas. pastilla.

Pídase en perfumerías y droguerías. • Perfumería Gal.-Madrid.

CALISAY

Gran licor

Tónico
Exquisito
Digestivo

Calisay

J. Uriach y C.^a S^{en}C.

(FUNDADA EN 1836)

Drogas
Productos
químicos
Específicos

Aguas
minerales
Perfumería
Comestibles

BRUCH, 49

(Entre Cortes y Diputación)

Teléfonos: 7 + 8 S.P.

(SECCIÓN DE VENTA AL DETALL)

"PURGANTE COTIDIANO"

Las Únicas que purgan sin Cólicos

PILDORAS
JABONOSAS
BOISSY

LAXANTES
PURGANTES
REFRESCANTES

Precio de la caja de 40 Pildoras: 4 Pesetas
Farmacia BOISSY, 2, Place Vendôme, PARIS

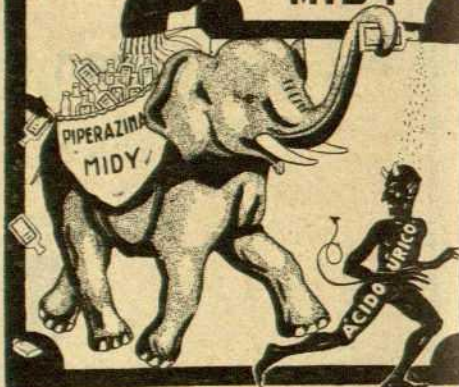
Las PILDORAS JABONOSAS BOISSY son las únicas que se emulsionan en el intestino purgando poco a poco sin cólicos. Se hallan en todas las Farmacias.

NOTA. — A toda persona que remita 35 céntimos se le enviará gratis y por correo certificado una caja con 4 Pildoras «Boissy».

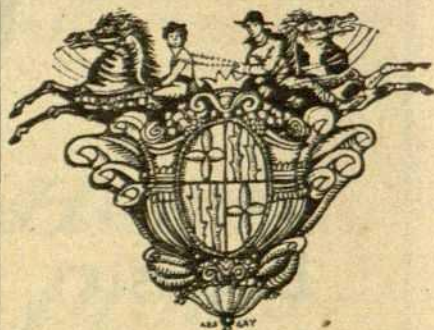
J. URIACH I C.^a—Apartado 632. — BARCELONA

PARA DISOLVER
EL
ÁCIDO ÚRICO
NADA MEJOR
QUE LA

PIPERAZINA MIDY

LOS QUE SUFREN DE ARTRITISMO, REUMATISMO, GOTA, CÓLICOS NEFRÍTICOS, CUANDO LA ORINA ESTA COLOREADA Y CARGADA DE ARENILLA, NO DUDEN EN HACER UNA CURA DE PIPERAZINA MIDY, LA MEJOR Y LA MÁS ECONOMICA POR SER LA MÁS ACTIVA

Jaume Mercadé
JOIER

Passeig de Gràcia, 46
Telèfon A 1373
BARCELONA

Cases que vos recomanem:

Demani's arreu
Fabricant:
J. López Llauder
Clarís, 102
BARCELONA

Rodríguez i Ferrer

Camisiers
Boqueria, 36 i 38

FORTOR DE L'ALÉ

Guarniment Radical de l'OCENA
Dr. CUSI I VIDAL, de l'hospital de la Santa Creu,
Passeig de Gràcia, 83 pral.

Enbenaments Barrère, de París
per a la contenció i curació de les Hèrnies
Passeig de Gràcia, 30 (Sucursal
Farmàcia Dr. BARTOMEU, Plaça Universitat)

ÀVILA i Companyia

Decoracions. — Armadures, estopa i guix
Passeig St. Joan, 75 — Tel. 306-S. P.

Joies a termini sense fiador,
des de 1 pta. semanal
LA OCASIÓN

Tamarit, 156 (xamfrà Urgell). — Barcelona

Matrimonis sense fills

Consulta especial per a estudiar la infecunditat de les
senyores : Aragó, 277, principal, 1.^a

Sabó "LA OCA"

Qualitat superior
Fabricant: J. Alerm. — MATARÓ

Calçat higiènic

amb sola de goma, marca «Ford»
Carrer Anselm Clavé, 9

Panyos RAMOS

Qualitat màxima a preus mínims
Pelai, 10 Hospital, 27 i 29

Mobles a termini

«LA AFRICANA»
74, Ronda de Sant Antoni

Antoni DOMÈNECH

Merceria i novel·tats
Plaça de Santa Anna, 9

Joies VILANOVA

Unió, 6

A. VECIANA OLIVÉ

Objectes d'art, granat & amb montura or de llei, Eibar i Toledo.
Fernando, 7 (davant Passatge Madoz)

Acadèmia COTS

Comerç, Idiomes, etc.
Archs, 10. — Telèfon 5041-A.

Mobles Americans

per a despatx
Salmeron, 75

Cicles i demés Sports

A. SANROMÁ Balmes, 62
BARCELONA

Llits daurats

Gran exposició i únic despatx de la fàbrica
Balmes, 2. — BARCELONA

YOGHOURT, KEFIR

: COLOMER :

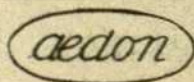
Passeig de Gràcia, 47 : : Telèfon 268

Vestit vell queda nou. Cóm?

Girat al revés en el taller de sastreria
LLEONA, 5 (prop Plaça Reial)

MOBLES LIQUIDACIÓ

Ponent, 8 bis B.

Pianos, Autopianos
i Rotlles

Passeig de Gràcia, 62
BARCELONA

LÀMPARAS : LEMIC, S. A.

Muntaner, 1
BARCELONA

AIGUA

a qualsevulla alçada i en el caudal que es desitgi, pot obtenir-se còmoda, fàcil i econòmicament, adoptant una

BOMBA BLOCH

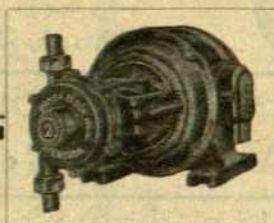
Tots els instal·ladors i revenedors d'aparells elèctrics, maquinària, lampistes, etc., donen raó d'ella

JAUME CUIXART
CONSTRUCTOR

Dipòsits en les principals poblacions d'Espanya

Oficines a Barcelona:
Granvia Reialana,
:: 21, principal ::

Direcció:
Segundo, núm. 120
:: Badalona ::

GUANTS MEIX

Models
ultra nous
Patent núm.
84.135

Passeig de Gràcia, 42
Bany's Nous, 12
BARCELONA

Asmàtics, Bronquífics, Tuberculosos

si voleu lliurar-vos de vostres malalties feu sempre ús del

XAROP VIAN

compost amb extrets de diverses plantes medicinals, les quals tonifiquen els bronquis i pulmons, fent desaparèixer la irritabilitat i infecció, sens causar perjudici a l'estómac.

Laboratori "El Siglo"

Carrer Sant Pau, 33 - Barcelona

Acaba de sortir
un llibre a posta
per a llegir en vacances

Bells indrets de Catalunya

per Josep Botey

Impressions d'un excursionista. Un bell volum de 180 pàgines, il·lustrat amb 32 fotogravats fora text.

Preu en rústica:
ptes. 4'50; relligat
en tela, 6 ptes.

De venda en totes
les bones llibreries.

Comandes a l'Editorial Catalana, S. A.
Escudellers, 10 bis, entresol